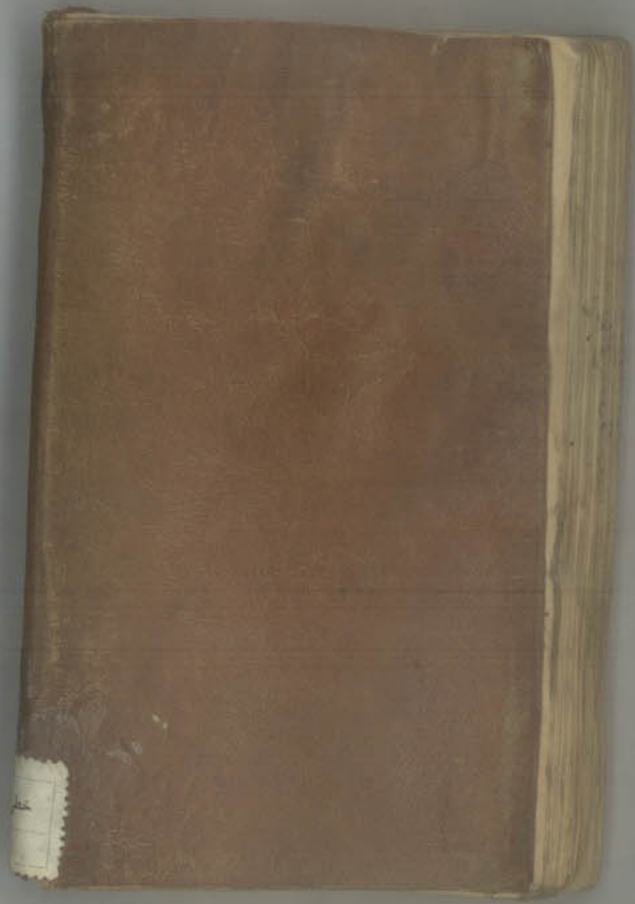

وثالث القيود ما من شانه   الاخذ من شارع او من عقله

رابعها يناط بالعرف وقد   ما اصطلحوا في العكس فقد اطرد

والظرف ان علق بالاحكام   يدخل من يقلد الاعلام

واخر القيود توضيحا ذكر   وما للاحتراز قالوه مضر

العلم معناه هو القطع كما   الحكم للظاهر منه فاعلما

ومن هنا ايراد العلم مندفع   للقطع بالظاهر فاعلم واستمع

ولام الاحكام لجنس مفرد   ايراد الاحكام بذا لم يورد

تعريف الاصول

ثم الاصول هو العلم النظر   ذاك باحوال الادلة وهي

لحكم فرعي مع الحجية   حدوده بغير ذا مخفية

موضوع الاصول

موضوعه ادلة الفقه ومن   عينه باربع ليس حسن

تقسيم

تقسيم

اللفظ كلي وجزئي وقد   مشترك بلفظ او معنى وجد

مرادف منه كذا قد ينقل   حقيقة ثم مجاز يجعل

اصل

وقد جرى الاوضاع في الهيئات   كذلك المجاز فيه ات

اصل

تلازم المجاز للحقيقة   يمنع ذا لا وجه وجيهة

اصل

لا تشترط ارادة اللافظ في   دلالة اللفظ للعرف فاعرف

اصل

قيل بنقل النوع في المجاز   وقيل بالاحاد ذا ممتاز

والحق ان الالة العرفي يكتفي   بناء اهل العرف فيه مقتفي

اصل

دلالة الالفاظ وضعا حصلت   لا انها مدار وضع دورت

لولاه لا مجاز في الكلام   حققت الشهرة في المقام

اصل

والاصل في الواضع عندي يقتضي   من كونه الله وذاك ارتضي

وبه بسم الله الرحمن الرحيم نستعين

أحمدك اللهم يا من ارتضى … رسوله الأرجح المرتضى

وأدرج الأحكام في القرآن … أنزله عليه للفرقان

صل على النبي يا معبودي … وآله الذين هم مقصودي

معالم الفقه إليهم أسندت … ضوابط الأصول منهم وجدت

بعد يقول من لله حسيب … محمد ابن سليمان الطبيب

والوطن

والوطن إنما لوفى الأماكن … يقال في الأنس بالتساكن

لما رأيت الفقه علما لازما … مفتاحه الأصول علما جازما

أردت أن أنظم فيه أرجوزا … أذكر فيه كله موجوزا

سميته بالدرة البهية … أرجو من الله خلوص النية

تعريف الفقه

الفقه العلم بالأحكام التي … شرعية فرعية مثبتة

عن جملة أدلة قد مهدت … بوجه تفصيل على ما عهدت

والعلم فيه ذاك التصديق … حقيقة فيه على التحقيق

والحكم للأعم من وضعية … كذاك من خمسة تكليفية

قصد الخطاب منه فيه فاسد … خروج حكم الوضع فيه شاهد

يستدرك التقييد بالشرعية … عند الخطاب وكذا الفرعية

لا ايتما لتعليم مثل الالسنة — ولا ارى في ذا النزاع ثمرة

اصل

والوضع شخصي ونوعي كما — جعلي او تخصصي فاعلما

والحكم بالشخصي عند الشك في — تعيين الاول لكن بالاصل اكتفي

والاصل التعيين في الشك كما — لفقد الحادث هذا احكما

اصل

في المبهمات الوضع قد عم كما — قد خص معناه للعرف فاعلما

وكثرة استعمالها في الخاص — لولاه الاستعمال لا امتناع

في امر كلي وذا لم يثبت — فيه تجوز بل حقيقة

اي في الاستعمال في الجزئية

اصل

واختلفوا في وضع الالفاظ لما — ذهني او ذا خارجي فاعلما

والحق ان الوضع للمهية — لو قيل بالوضع للخارجية

لا استلزم المجاز في استعمال ذا — فيما هو الذهني والعكس كذا

اصل

واللفظ لم يوضع لمعنى علما — بل ذا المعنى واقعي فاعلما

امارة الوضع عليه تشهد — منقولا الاجماع عليه يوجد

اصل

واخر العرف على الموضوع له — والاصل فيه حكم فاتبعه

ان عارض التخصيص مع ما جوزا — ففيه تفصيل هنا قد نوجزا

وقدم المجاز ان عورض ذا — بالنقل ما اضمر ايضا مثل ذا

وباقي الفروض حكما يعلم — بالعرف ان راجعته ذا يفهم

اصل

وكلما اخذ الحقيقي امتنع — فاقرب المجاز فيه متبع

اصل

وقدم الحقيقة المرجوحة — للاصل والعرف لهذا حجة

اصل

وعرف مسئول مع السائل ان — تعارضا فالحكم بالعرف علن

اصل

لو ميز المعنى الحقيقي وفي — مراد من كلم شك فاعرف

فالاصل المعنى الحقيقي لما … فايدة الوضع بهذا يعلما
وفيه الاجماع على ما قد نقل … بناء اهل العرف هذاك جعل
ومثله لو شك في القرينة … كالشك في المجاز والحقيقة
واتحد المعنى ولولاه لزم … بلا حقيقي مجاز قد عدم
وان يكن معناه غير واحد … ففيه تفصيل طويل فاقد
في كتب القوم وقد ذكرت في … كتابنا الكبير فانظر تعرف

اصل

والحق الامكان فيما اشترك … والواقع غيرهما عند ترك
ولا تجز في اللفظ ان تستعملا … في زائد من واحد هذا علا
قضية البطون مما قد يحل … عموم الاشتراك فيها يحتمل

اصل

ومن نفى الحقيقة الشرعية … مقصوده السالبة الكلية

ثم

ثم النزاع عم جعليا كما … عم التعيني ايضا فاعلما
في ذاك الاستعمال اجماع حصل … وقول قاضي هناك قد بطل
والاصل للنافي مما يقتضي … وذا الاستصحاب معنى لغوي
كما على النقل المجاز قدما … لذاك الاستقراء ايضا حكما
والاصل للمثبت ايضا قد ذكر … بطلانه للمستفيد قد ظهر
قد حصر الاقوال في اثني عشر … والحق الثبوت فيما قد كثر
يذكره كتابنا او الخبر … وذا بالاستقراء عندنا ظهر

اصل

وتلك الالفاظ اسام للاعم … وقيل الصحة من تلك توهم
لا يبتني البحث على ما قد سبق … دليلنا فيه على ما هو حق
تبادر الاعم من صحيح … وعدم السلب من القبيح

وانه لولاه النقض لزم   فيما عليه بالفساد قد حكم

كذلك التكرار ايضا لزما   فيما عليه بالصحيح حكما

وقسمة الشيء الى النفس كما   تقسيمه بالغير ايضا لزما

ثم قسيم الشيء قسما قد جعل   صحة الاستثناء فيه قد حصل

كثرة الاستعمال في الفاسد قد   دل على الوضع كاجماع وجد

في انهم قد اعملوا اصل العدم   في الشك في الشرط والجزء الاهم

وذاك لا يمكن الا في الاعم   لان صدق الاسم للغير عدم

والاصل في التقييد بالقيد من   الوضع للاعم من فردين

ككونه الاصل فيما استعملا   في معنيين فالاعم يجعلا

وصحة التقسيم ايضا واردة   صحة سلب المعنيين شاهدة

يراد خصوصها

ولا يصح السلب عن فعل الصحي   وعندهم فساده غير خفي

وخبر التعليم والبيان في   تما على الاعم يشعران

در الفصول انه الصادق المعصوم منه

وبعض الاخبار عليه يشعر   كذاك الاستقراء بحسن يذكر

والحق الاعم العرفي كما   الصدق والسلب عليه حكما

وللصحيح تبادر كما   صح على الفاسد سلب فاعلما

منعهما تما عليك قد ظهر   سائر ما قيل كذا اما استطر

اصل

والنقل من اهل اللغا حجة   عليه اجماعاتهم محكية

لولاه باب الفهم انسد كما   عليه تقرير الامام فاعلما

والعدل والايمان والاسلام   لم تشترط تلك لدى الاعلام

وقدم الاقوى من الظنون   لو عارض النقلان في الفنون

اصلٌ

تبادُرُ المعنى على الموضوع له   دلّ كما الغير لغير بسنه

لانّه المعلول للوضع كما   عليه الاستقراء ايضًا حكما

والاصل الوضعيّ لو شكّ كما   كثرة وضعيّ عليه حكما

اصلٌ

صحّة سلب للمجاز قد علم   نقيضها لضدّ هذا ك علم

ولا ارى للاطّراد سندًا   نقيضه ممّا الذي فقدا

اصلٌ

تلبّس المشتقّ بالمبدء في   جميع الازمان بوضع فاعرف

في غيره المجاز للتبادر   وليس في الثاني ذا بظاهر

اصلٌ

الامر للقول فقط كما اشتهر   عليه الاجماع كما ذا يبتدر

وفيه الاستعلاء ايضًا معتبر   تبادر العالي بالاطلاق ظهر

تبادر الوجوب منه اشتهر   دلّ عليه بعض آيات الحذر

اصل

أصلٌ

واستعمل الصيغة في معان   تسعة عشر واضح البيان

والقول عشرون كما قد يذكر   تبادر الوجوب منه يظهر

عليه الاجماع وآية الحذر   كذا الركوع والسجود يستطر

وشهرة المجاز في الندب كما   قيل لها باوجه ينثلما

اصلٌ

الامر بالامر على الثالث   امر من الاوّل في الحادث

لنا على هذا بناء العقلا   وفهم اهل العرف فيه قد جلا

اصلٌ

ان اوردا الامر عقيب الحظر في   تلك فاقوال ثمان قد حكي

ان قيل هذا البحث مع ما سيجي   من اجتماع النهي تكرار جلي

نقول انّ النهي معنى ما بقي   في تلك بالقطع بعكس ما يجي

ثمّ محلّ البحث كان في الصيغ   في الامر والنهي فقد عمّ الصيغ

وذاك للعنوان والامثلة   كذلك التصريح والادلة

والحظر بالمحدود قد عم كما   الظن والوهم وما قد علما

والحق الاباحة التي تعم   وجنس الاجناس عدا ما قد حرم

اصل

الامر للمرة او تكرار   اختلف الاقوال للاخيار

والحق كالاكثر للمهية   تبادر العرف على المهية

ويلزم النقض على التكرار   كذاك في المرة والتكرار

والامتثال وحده للمرة   وفيه ان ذاك للمهية

تكرار صوم فمن استدلال   غايته ذاك انه استعمال

ان علق الامر على الشرط كذا   وصف فبالتكرار هذا حبذا

ان استفيد العلة المستنبطة   افهام اهل العرف فيه مثبتة

تداخل الاسباب قد يحصل في   متحد الانواع عرفا فاعرف

اصل

وقد وجدنا القول بالتراخي   ردا على الفتي والبواقي

وقد وجدت القول فيه عشرة   والحق المهية المستطرة

كلام نحوي على الفور بطل   لان فهم العرف في الضد حصل

في اية السرعة لا تسديدا   لانها تستلزم التاكيدا

قوله وسارعوا الى مغفرة من ربكم

ثم فلا يثبت وضع الامر في   لسان غير الشرع عرفا فاعرف

اصل

وعندي القضاء لا بالاول   في نفيه باصل برء عول

ثم الدلالات عليه نفيت   فذاك بالفرض الجديد قد ثبت

اصل

اختلفوا في الامر بالمقدمة   يفيده الامر بذي المقدمة

الواجب المعهود اما مطلق   تعريفه المعروف او معلق

نفسي أو غيري أو تعبدي ... أصلي أو تبعي أو توصلي
الأصل الإطلاق في اللفظ كما ... براءة تقييد لب حكما
تأسيس أصل سائر الأقسام ... لذاك تفصيل لدى الأعلام
مقدمات الأمر انظر في الطلب ... فتلك شرط أو معد أو سبب
أو جزء أو مقتضى أو مانع ... فقد أنه في الشرط ليس جامع
والواجب المشروط في النزاع ... قد أخرجوا ذاك من الإجماع
مقدورة المقدمات داخلة ... وغيرها الأبحاث فيه باطلة
والسبب المعهود والجزء دخل ... وجه الدخول فبالعنوان حصل
أضيف للأخير تفصيل نقل ... وما بأمر مستقل قد دخل
والأمر عم اللفظ واللب كما ... بالنفس أو بالغير عم فاعلما

لو ترك العبد من الشروط في ... زمانه فهل يذم فاعرف
والقول ست والوجوب أشهر ... قيل وبالإجماع هذا أظهر
قد ذكروا شيئا كثيرا من ثمر ... أظهرها الفسق والعدل ظهر
والأصل التوقيف في الأحكام ... كذاك الألفاظ لدى الأعلام
والحق الوجوب للعرف كما ... العقل في ذا الحكم أيضا حكما
فيستحق الذم حين الترك من ... مولاه شرطا أمر هذا قد علن
والواجب المعهود ما عوقب من ... تاركه نفسا وغيرا قد ذكن
صدق الوجوب يكفي إن عوقب في ... ترك الوجوب بالشروط فاعرف
شرائط الوجوب والمندوب ... كذا الحرام ليس من مطلوب
دليلنا المذكور لا يساعد ... فيها وبالغير فلا نساند

اصل

اختلفوا في الامر بالشيء فهل   النهي عن اضداده ما كلف دل
وبين هذا البحث مع ما سبق قد   فبالعموم والخصوص يفترق
من حيث الاقوال ومن وجه كما   يعم لفظ الضد فيه فاعلما
والواجب المذكور عم اللفظ مع   وجوب النهي وعن بعض سمع
ما وسعا او ضيقا او اختلف   يشملها البحث لعنوان عرف
والفعل موقوف على الترك ولا   بعكس هذا الامر بالعقل جلي
وشبهة الكعبي عندي باطل   بصادف ترك حرام حاصل

لفظ الشبهة هنا اخرجت من الوصفية الى العلمية ولذا ذكرنا الخبر ذكرا منه

ثم تاملت كثيرا في الثمر   رأيت في جميع ما قالوا انظر
اصالة التوقيف ينفي الاقتضا   اصل برائة عليه قد قضى
في ذا النزاع عندهم اقوال   وفي تميز الكل اختلال

والاقتضاء

والاقتضاء في ضد عام قد علم   بين لا الالتزام بالمعنى الاعم
ويقتضي في الخاص بالمقدمة   وما مضى يشهد فيه فانتبه

اصل

والقوم في نسخ الوجوب اختلفوا   بت اقوال هناك افترقوا
كما اذا قال نسخت المنع من   ذا الترك او وجوب شيء قد علن
ثم محل البحث في اللفظ حصل   اوذاك بالعقل وكل محتمل
واللفظ في الناسخ فيه معتبر   وهكذا المنسوخ والوجه ظهر
والبحث في الاحكام غير مثمر   اذ مثله في الشرع غير مظهر
ووحدة الجنس مع الفصل علم   فكلما هذا انتفى هذا عدم
وصحة الحمل عليه تشهد   ودعوى الاستصحاب فيه يبعد
والحق النفي لما مر كما   نفي الدلالات عليه حكما

والمرجع الاصل وفي ما حرم | كالندب والكره بما امر حكم

اصل

ان امر الامر شيئا وعلم | بان شرط الشيء فيه قد عدم

فاختلفوا فيه وشرط قد ذكر | شرط وجوده وبه القول شهر

والامر الالزامي فيه قد عنوا | جواز توطين وفاقا ادعوا

كذلك الاصل وعن عميد | المنع والمنع به سديد

سيد عميد الدين

قد ذكروا شيئا كثيرا من ثمر | بطلان كل عند جل قد ظهر

ثم محل البحث لا يظهر من | كلام الاعلام وهذاك علن

والاصل في الوقوع المنع كما | العقل بالقبح عليه حكما

اصل

وعلق الامر على الطبايع | كسائر الاحكام في الشرائع

دليلنا سبقة فهم العرف في | اوامر المولى والاصل فاعرف

اصل

اصل

الامر هل يقتضي الاجزاء | او لا وذاك يسقط القضا

قد يوهم النقض او التكرار | من بينها والقول بالتكرار

كوهم ذاك بينها وبين ما | قدم من فرض جديد في القضا

والحل في لسان صدق قد ذكر | من انه العموم من وجه سطر

وعمم باللفظ والعقل كما | اصالة التوقيف لفظا حكما

والحق الاجزاء في بعض وفي | سواه بالخلاف نحن نكتفي

اصل

الواجب الموسوم بالكفا في | ذاك لدى الاعلام اختلاف في

والحق المامور كل واحد | لانه لولاه لم يواعد

ولم يكن قصد الوجوب معتبر | من كلهم في كل هذا نظر

وفي السقوط الظن يكفي للحرج | والاعتبار في السقوط قد خرج

اصل

في الواجب التخيير المأمور به   كل من الاشياء عرفا فانتبه

والفاضل القمي فيه قد سلك   مسلك غي من سرى فيه هلك

له خبطات تعرضناه في   كتابنا الكبير فانظر تعرف

اركل والعدم خبطات منه

اصل

الواجب المحدود لا يزيد عن   زمانه المعهود هذا قد علن

من ادرك الركعة لا يشهد في   جوازه للآثم عهدا قد عني

وما تساوى الوقت والواجب ذا   يصير في الترك هذا هكذا

وما يكون الوقت فيه ازيد   فالوقت كل الجزء لا مفند

والقول بامتناع توسيع فقد   واصل الامكان على هذا بد

من خصص الاول بالغفران   فذاك لا يشهد للرضوان

والعزم عند البعض في حكم البدل   والاصل للمختار مما يستدل

واته

واته نفى الحكم التوسعة   في كل وقت واجبا قد اثبته

اصل

النهي للتحريم للعرف كما   دوام الافراد به قد علما

وقوله لا تزن اليوم فلا   مجاز بل تقييد هذا قد جلا

اذ ليس لا طلاق من المطلوب   بل داخل في طلب المحبوب

اصل

ونفس لا تفعل من نهي جلي   تبادر العرف في هذا علي

والعدم المضاف مقدورا علم   ونفس لا تفعل منه قد حكم

اصل

البحث في امر ونهي مجتمع   في واحد فالبعض منهم قد منع

تحرير هذا الاصل في مطالب   يتم بعض ما من المآرب

المطلب الاول المأمور به   مع ما نهي عنه ثلث فانتبه

فلا تجز في الذهن والخارج ان   اتحدا وذا لوجهين علم

فانه التكليف بالمحال … ان فعل النهي فلا امتثال

بالامر والعكس فبالنهي فلا … كذاك تكليفا محالا قد جلا

وان يكونا خارجا شيئين … كذاك في الذهن فبالقسمين

ففي اختلاف الجنس كن مجوزا … وفي اتحاد الحكم ايضا جوزا

وبعضهم ذا في الاخير قد نفوا … لعلهم الحسن للجنس عنوا

فاولا نمنع منه مطلقا … وثانيا كصدق ضار حققا

فان يكن في الذهن ذا اثنين … ولم يكونا خارجا شيئين

فذاك لا يخلو امن الاقسام … لكلها حكم من الاحكام

اما تساو وبين ذين او اعم … من وجه او كان بالاطلاق اعم

وفي الاخير العموم ان يكن … من امر او عموم نهي قد علن

والكل اما موردي او علم … من حيث مصداق به العرف حكم

وجوزن في الموردي مطلقا … وفي الاخير في التساوي ذاك لا

وفي عموم الامر قد تنازعوا … ويمكن الادراج في نهي عنوا

وفي عموم النهي قسمان عنى … فان يكن بالاختيار سيجي

وان يكن ذا باضطرار فحكم … برفع معنى واحد مما علم

وفي عموم الامر والنهي فذا … باربع اقسامه العقلي كذا

في مطلق التعليل الحكم العد … في مطلق التقييد تجوز حكم

الاختلاف فبقسميه كما … حكم عموم مطلق قد علما

ان قيل لم يبق محل للنزاع … فما يقول القوم في ذا الاجماع

والكل قد صار بديهيا كما … يحكم بالكل جميع العلما

نقول في الصغرى النزاع قد جعل   كذاك في التقييد كبرى يحتمل

المطلب الثاني ان الاجتماع   مأموري او آمري فالنزاع

يحتمل الصغرى كذا الكبرى كما   يحتمل الاثنين ذا فليعلما

المطلب الثالث الامر الذي   تعبدي صرف او توصلي

عم النزاع كل الاقسام كما   دليلهم يشهد هذا فاعلما

والنهي الالزامي العيني دخل   كالامر او تخييره شرعا حصل

في ذا النزاع كالامر نفسيا علم   مقدميا شرعا او عقلا حكم

مفارق الاوصاف فيه ذا دخل   لازمها قولان فيه حاصل

مكروه الاعمال من العبادة   دل على الجواز في الارادة

ثم على هذا بناء العقد   مثل خياطة الغلام قد جلا

وانه لولاه لم يصح   تصريحه بذا وذا يصح

واصل الامكان عليه يشهد   الاطلاق ثم نهي يوجد

اصل

القول في فساد نهي قد كثر   قد حصروه البعض في اثنى عشر

ونية القربة فيما يشترط   من حيث ذا عبادة قد انضبط

لا يشمل التعريف نفسها كما   معاملي الفعل ضدا اعلما

معنى الصحيح فيه اسقاط القضا   والعقل في الفساد بالضد قضى

ثم محل البحث فيما قد وجد   وجه صحيح ثم نهي قد ورد

وبين ما هنا وما قد سبقا   باوجه بينة قد فرقا

وحمل مطلق على ما قيدا   مع ما هنا التكرار ايضا حذا

وقد تأملت وجولت النظر   وجدت في جميع ما قيل نظر

والنهي باللفظ ففي النحو دخل … واللب ايضا للعموم ما استدل

والنهي قد دل على ارادة … فساد ما كان من العبادة

وليس هذا الحكم في المعامله … وفهم اهل العرف فيها جلى

ثم بالاستقراء اني احكما … فسادها اصلا ونفسا علما

دل على هذا من الاخبار … واختار بعض من الاخيار

قياس الاجزاء على النهي كما … قيل به باوجب ينعدما

قد بالغ الغي ابو حنيفة … فقال ان النهي للصحيحة

مع ما مضى من ان ذلك للاداء … فقوله للضعف صار كالعدم

قد عرف المنطوق عند القوم … تعريف منقوض كذا المفهوم

احسنها المفهوم ما عليه دل … اللفظ في الثاني بالاولى جعل

او هو ما خالف ما استفيد من … ذا اللفظ في الاول هذا قد علن

ثم المناطيق بما قابل حد … والنهي عن ضد بالاستقلال

وحاصل المعيار والفرق عقل … في خبر من اوجه خمس يحتمل

وجود موضوع بمنطوق علم … وكان في المفهوم هذا عدم

والحكم في المنطوق موجودا علن … وكان في المفهوم معدوما زكن

والحكم والموضوع في المنطوق قط … والفقد في المفهوم كان منضبط

او كون هذين بمنطوق وجد … وكان في المفهوم واحد فقد

او عكس هذا ثم ذا المذكور … في الكل لا يخلو من المحذور

ثم هما من قسمي المدلول … وعده السلب هنا معمول

دلالة التنبيه والايماء من … غير صريح كاقتضاء قد ركن

اشارة ليست بمنطوق لما … تلك بعقل ذا بلفظ علما

موافق المفهوم بالفحوى وسم … خلافه بالشرط والوصف علم

وعدد وغاية ثم لقب … وحصرها في عدد لكن يجب

مخالف المنطوق لا يعمل به … ان فقد المنطوق منه فانتبه

اصل

حجية الشرط من العرف علم … بالالتزام اللفظ هذاك لزم

في آية النبأ لا رشد كما … قد نقضت بالرشد ايضا فاعلما

اصل

دلالة اللفظ على الوصف انتفت … شهرة هذا القول في البين كفت

اصل

الغاية المدلول عنها بالى … خارجة عن ذا بحتى قد جلا

(اردفوا بحتى جلي منه)

ثم البدايات فليست داخلة … ببان كم بالاذات حاصلة

فآية المرفق ما دلت على … جواز نكس في وضوء قد جلا

ما بعد

ما بعد ما بغاية موسوم … سكوت لفظ ههنا معلوم

اصل

حجية الحصر فللتبادر … وليس منطوقا كما عن نادر

(الفصل القمي في القوانين منه)

اصل

حجية الالقاب قول نادر … اجماعهم على الخلاف ظاهر

(وهو غير الدقاق من الحنابلة)

اصل

قد عرف العام بتعريفات … جميعها محل الايرادات

وعندي اللفظ الذي استعملا … وكان موضوعا لان دل على

اجزاء او جزئيات او مضاف … كذاك ما اليه ذا يضاف

(اي دل على الاجزاء منه) (اي دل على الجزئيات منه)

في حال الاستعمال في الموضوع له … ورد الايرادات منه منتبه

ومنه الافرادي والجمعي علم … كما مجموعي ايضا قد وسم

اصل

وللعموم صيغ موضوعة … امارة الوضع لها مجموعة

اصل

جمع مضاف فلاستغراق ما … يراد من حروف هذا فاعلما

(اي الجمع المضاف منه)

جمعٌ محلّى مثل هذا يوجدُ   امارة الوضع عليه تشهدُ

وجمعُ جمعٍ مثل ذي التخفيفِ   والحكم قد عمّ امِ التعريفِ

(اي مثل الجمع منه)

اصل

ومُفردٌ حلّي باللامِ ففي   تشخيصِ وضعه اختلافٌ فاعرفِ

قد ثبتَ الوضعُ للفظِ قبل ان   يلحقه اللاحقُ هذا قد علن

ذاك هي الماهية المجهولة   من غيرِ اخذ الوحدة المجهولة

(اي الموضوع له منه) (فيه توضيح منه)

وانتَ باللامِ اشرتَ الى   مُطلقِ معنى ما عليه دخلا

فمفردٌ حلّي للجنسِ وضع   امارةُ الوضعِ عليه فاستمع

اصلٌ

وكالمحلّى المفردُ المضافُ   وان جرى في ذاك الاختلافُ

اصلٌ

ان لحقَ التنوينُ فالجنسُ عهد   ذهنيّ عهد من هنا ايضاً قصد

امارة

امارةُ الوضعِ عليه تحصل   جمعٌ منكّرٌ كهذا يجعلُ

اصلٌ

اقلّ ما الجمعُ عليه يُطلقُ   حقيقةً ثلثةٌ ذا مُطلقُ

قليلٌ او كثيرٌ او مُكسّرٌ   مُؤنّثٌ سالمٌ او مُذكّرٌ

وجمعُ جمعٍ كان ذا منوّنا   يشمل ما عرف ما يعنونا

امارةُ الوضعِ لقولي تشهد   بعض اصولٍ للثلثِ يوجدُ

اصلٌ

(قوال)

وتركُ الاستفصالِ في الاقوالِ   صُيّر كالعمومِ في المقالِ

عند قيامِ الاحتمالاتِ كما   كان جواباً عن سؤالٍ فاعلما

حكايةُ الاحوالِ عند مجملة   ان كان الاشياءُ هنا محتملة

ان لم تكن تسبق بالسؤالِ   وان يكن ذا تركُ الاستفصالِ

ثنا في الحكمين منه مندفع   تعميمُه ليس كغيرٍ فاستمع

وفيه تفصيل شريف لا يسع — تحريره في النظم حتى يستمع

اصل

عموم تشبيه كذا المنزلة — ففيهم الاقوال فيه اربعة

فقيل بالعموم قيل بالعدم — وقيل بالاظهر ان عرف حكم

في غيره العموم او اجمال — ثم الاخير رابع الاقوال

ثم دليل الحكمة المعهود — يمكن للاول في المقصود

وذاك بالاوجه عندي قد بطل — والحق في خلاف الاقوال حصل

بان ذا الاظهر ان في البين — فاحمل على ذاك بدون مين

في غيره ففي البيان الحكم عم — وان في الاجمال بالاجمال حكم

ان شك في البيان فالغا — شرع الرسول البيان فاعرف

هذا على مذاق الاستاد جرى — وعندنا فيه تحقيق حري

ثم عموم البدل المشهور — فذاك في الاثار كالمذكور

ثم

ثم عموم المقتضى كما ذكر — ورد الايرادين فيه قد شهر

والامتنان بالعموم محكم — في الكل العرف بما قلنا فهم

اصل

وفي الخطاب الشفاهي على — شموله المعدوم اقوال جلا

ارجحها احد الاقوال

وقبل ذا يذكر اصل اولي — لشركة ثم باصل ثانوي

فالاولي مختلف فيه الصور — والثانوي باشتراك قد ظهر

دليله الاجماع والاخبار — كذا به حكم اولي الابصار

كذاك الاستقراء فيه قد حصل — فشركة الغائب بالحاضر حل

ان ثبت الاحكام للرسول — يحكم بالشمول للاصول

حجية السنة فيه شاهدة — وآية الاسوة فيه واردة

حكم الائمة لما مضى كذا — حكم رجال ونساء فاقض ذا

وحكم الاحرار مع العبيد … وما مضى في كل ذا شهيد
ثم النزاع في المراد قد جعل … ظهور العنوان والاجماع حصل
وادخل الغائب فيما نوزعا … مثل كتاب سنة فاتبعا
ثم نا قلت كثيرا في الثمر … تعدد الدليل منه قد ظهر
وغيره مما سمعت باطل … حكم اصول للخصوص حاصل
والحق الغائب فيه دخلا … بناء اهل العرف فيه حصلا
اصل خروج الغير من مقال … اصل حقيقة في الاستعمال

اصل

وقصر ما دل على العموم … ببعض ما نا وله المفهوم
سمي بالتخصيص عندنا ومن … عرفه بالغير بطلانا علن
معرفة الخاص من العرف حصل … وكل ما ليس بعام قد بطل

اذ مهمل الالفاظ فيه دخلا … هذا لنا والعام سرا وجلا
كذالك المطلق والاعلام … ولفظ كل فيه قد يلام

اصل

في منتهى التخصيص اقوال عرف … ونقل مشهور هناك مختلف
والقول عشر ثم صنف يعتبر … في الصنف والفرد بفرد قد ظهر
والعلم بالاكثر عند القوم به … مشترط كشرط تحقيق انتبه
ثم النزاع لغويا يستطر … اصالة التوقيف في النفي ظهر
جوز الى الواحد هذا كما … اهل اللسان بالوقوع حكما

اصل

جواز استثناء اكثر شهر … وكونه حقا لما مر ظهر
دفع تناقض عليه قد ورد … باوجه ضعيفة ذا لك يرد
وعندنا لذاك وجه ثامن … لسان صدق ذكره هذا ضامن

اصل

انْ خصّص العام فهل فيما بقي ... حقيقة او من مجاز قد عني
قد حصر الاقوال في اثني عشر ... ابطلت ما يذكر فيه من ثمر
والحق الاوّل فيما ابدلا ... بعضا كالاستثناء والحكم جلا
ومثل ذين صفة تقسيما ... في غير تلك بمجاز حكما

اصل

انْ خصّص العموم بالاجما ... فساقط ذاك عن استدلال
وحجة ذا ببيان انْ علم ... دليلنا الاجماع والعرف حكم
وانه لولاه كيف استدلّا ... باي حكم او حديث قد وصل

اصل

وقبل الاستدلال بالادلّة ... قد اوجب الفحص عن العديل
للعلم الاجمالي بالمعارض ... فحكم العرف على التناقض
اصالة الشغل بذاك حكما ... وحجة الظنون فيه عدما

والفحص يكفي الظن فيه بالعدم ... لانه لولاه العسر لزم

اصل

انْ وقع المخصّص المعهود ... بعد عمومات من المقصود
فالقول فيه ثمان قد جلا ... مركّبا او مفردا او جملا
وفهم عرف ههنا مختلف ... تفصيل هذا من لسان يعرف

لسان الصدق وهو كتبه في الاصول منه

اصل

وانْ ضمير عقب العام ففي ... تخصيصه قول وقول فنفي
واصل توقيف لو وقف ظاهر ... والحق الاخر للتبادر

اصل

قيل بتخصيص العموم بالسبب ... وقيل لا والبعض تفصيله طلب
ففي السؤال خصّص العموم به ... وفي وقوع حادث لا فانتبه
واوسط الاقوال عندي اوسط ... في غير موصول فذا انضبط
وفيه التخصيص عرفا يفهم ... في غير موصول فهذا يعدم

اصل

موافق المفهوم قد خصص ذا   لنقل الاجماع وعرف هكذا

مخالف المفهوم مثل ما مضى   وفهم عرف فيما قلنا قضى

اصل

وخصص الكتاب بالاحاد   وليس للغير هنا استناد

اصل

وفي بناء العام اقوال وقد   فصلت ما لم ار في قول احد

اصل

تعريف ما يطلق او يقيد   يحال بالعرف به يعتمد

اصل

ثم عموم المطلق المراد   يكون بالتركيب والافراد

وشرطه فقدان فرد نادر   ولم يرد مورد حكم اخر

اصل

الحمل بالشايع للنقل ظهر   اولاشتراك او مجاز قد شهر

او عهد ذهني او المعهود   بخارج بينهما مقصود

او ذاك من باب اليقين قد علم   او اشتراك معنوي قد فهم

او حمله يصدق بالتفصيل   الحق ذا وغيره عليل

اصل

وبعض الافراد وجودا ان كثر   او حيث الاستعمال تشكيكا ظهر

وكلما تعارض الامران   فقدم الثاني بالوجدان

اصل

ان شك في تشكيك شي والعدم   فالاصل في ذلك عند العدم

اصل

ان ورد المطلق مع ما قد قيد   حكمهما مختلف او متحد

وموجب الحكم كذا وذان   في اثبات او نفي مطابقان

اولا وذاك الحكم اما ما يجب   اولا من الاحكام او ما يستحب

وتلك الاقسام تزيد عن ماة   وحكم كل فيعرف بنسبة

وكلما العرف تعارضا فهم   في هذه الصورة الحمل حتم

اصل

والمجمل المحتمل الوجهين   تساويا ذان بدون مين

وذاك بالذات والاعراض | فاول جوزه للاغراض
والوجه العقلي لمنع لا يفي | لا وجه هذا الدليل ينتفي

اصل

والمجمل احمله على المبين | في كلما العرف لهذا بين

اصل

ان اوردا اللفظ الذي قد اجملا | بعض معانيه وبعض قد خلا
فثاني اقوى لدى الاعلام | لانه الغالب في الاحكام

اصل

وآية السرقة غير مجملة | وفعل منفي فغير مهملة
مثلهما التحريم في الاعيان | في كلها الحكم على البيان

اصل

وموضح الدلالة المقصود | سمي بالمبين المعهود
والقول والتقرير من اقسام ذا | والفعل والترك بحكم هكذا
تبيين فعل عند بعض باطل | دليله عندي بغير زائل

اصل

جواز تاخير بيان المجمل | عن زمن الحاجة لا تحمل
واتفقوا بالامتناع عندنا | وقول من جوزه لا يغني
ثم الاحاديث التي منها استدل | باوجه سبع فغيه قد بطل
وجوز التاخير عن خطاب | دليله الوجدان في ذا الباب
والاصل والعقل به ايضا حكم | وسائر الاقوال بطلانا علم

اصل

قد عرفوا اجماع اهل السنة | باتفاق علماء الامة
والقدماء باتفاق ينكشف | قول رئيس وبغير قد عرف
وشيخنا ومن قفاه في الاثر | يقول بالكشف للطف والخبر
وعندنا يكشف عن رضاء من | يشرع الاحكام وهذا قد علن
والعامة العميا استدلوا با | كذا بآيات على ما في الاثر

والبحث المعهود اصليا علم — اثباته بالظن عندنا عدم

من اية التشقيق الجمع علن — ثم آية السبيل فيه الايمان ركن

لاسيما الواسطة المعهودة — ثابتة في الاية المقصودة

والعدل من عبيد شاتم اوسط — في هذه مجعول بارئ فقط

فاية النزاع قل مستترة — لاوجه جديدة معتبرة

والخبر المعهود هنا يحمل — لاسيما اخص مما يستدل

والقطع في تخطئة المخالف — فنحن في اجماعهم مخالف

وجوب لطف الشيخ بنا يمنع — وبعد ذا تعليقه لا ينفع

والخبر المروي ايضا قاصر — بالنظر الصائب هذا ظاهر

في زمن الغيبة قول القدماء — مستبعد عند مذاق العلماء

والحق

والحق عندي قول من تأخرا — وظاهر هذا لمن تدبرا

وههنا بعض شكوك وشبه — فالحق في انظارهم قد يشتبه

فشبهة الدور بالاجمال بطل — في الطرف الآخر تفصيلا حصل

خرج هذا اللفظ عن الوصفية الى الاسمية فلذلك وقع لفظ بطل خبرا له منه

ومثل شبهة منع العلم به — لكثرة الاعلام فينا فانتبه

فنحن لا نشترط الجميع في — اجماعنا بل الرضاء قد كفي

وخطأ الواحد في الجمع فلا — يجري فهذا كذب بمنع قد جلا

تنبيه

واية النزاع لا تشهد به — كما في الاثبات استدلوا افا

اي النزاع منه

اجماع شيخ في فروع قد عهد — معناه ما للقدماء آه قصد

فيه ما

تعارض الاجماع مع الاجماع — يجوز عندي بخلاف القدماء

اصل

اجماعنا محصل منقول — بالقطع عندي اول معمول

ثُمَّ بَسِيطًا وَمُرَكَّبًا عُلِمْ ⁂ كَذَا ضَرُورِيًّا وَكَسْبًا قَدْ حُكِمْ

ثُمَّ الضَّرُورِيُّ فَمَبْنِيٌّ كَذَا ⁂ بِصَيْرٍ فِي الْمَذْهَبِ هَذَا هَكَذَا

أَصْلٌ

خَرْقٌ مُرَكَّبٌ مِنَ الْإِجْمَاعِ ⁂ فَطَالَ فِي تَحْقِيقِهِ النِّزَاعُ

فَقِيلَ هَذَا جَائِزٌ وَقِيلَ لَا ⁂ وَقِيلَ بِالْفَصْلِ وَأَوْسَطٌ عَلَا

لِأَنَّهُ خِلَافُ قَوْلِ مَنْ عُصِمْ ⁂ وَفِيهِ الْإِجْمَاعُ الْبَسِيطُ قَدْ عُلِمْ

بِفَقْدِ قَوْلِ الْفَصْلِ قَطْعًا يَحْصُلُ ⁂ كَذَا بِتَنْقِيحِ مَنَاطٍ يُعْمَلُ

وَمِنْهُ ظَنِّيٌّ وَهَذَا حُجَّةٌ ⁂ إِنْ قِيلَ مُطْلَقُ الظُّنُونِ حُجَّةٌ

خَرْقٌ مُرَكَّبٌ فَمِنْهُ ذَا أَعَمّ ⁂ كَذَا أَخَصُّ وَكَذَا الْعَكْسُ يُؤَمّ

وَإِنْ يَكُنْ قَوْلَانِ فِي النِّزَاعِ ⁂ وَكَانَ نَفْيُ الْغَيْرِ بِالْإِجْمَاعِ

دَلِيلُ قَطْعٍ إِنْ يَكُنْ فِي وَاحِدٍ ⁂ فَخُذْ بِهِ كَذَا بِظَنٍّ وَاحِدِ

إِنْ فُقِدَا يَكُونُ بِالْأَصْلِ الْعَمَلْ ⁂ إِنْ أَحَدُ الْأَقْوَالِ طِبْقَهُ حَصَلْ

إِنْ فُقِدَ الْأَصْلُ فَبِالتَّخْيِيرِ ⁂ دَلِيلُهُ الظَّاهِرُ بِالتَّدْبِيرِ

ثُمَّ الْوِفَاقُ بَعْدَ خُلْفٍ مُمْكِنُ ⁂ تَعَاكُسُ الشَّطْرَيْنِ أَيْضًا يُمْكِنُ

أَمَّا السُّكُوتِيُّ فَلَا يُعْتَدُّ بِهْ ⁂ لِأَنَّهُ لَيْسَ وِفَاقًا فَانْتَبِهْ

أَصْلٌ

وَالْمُعْجِزُ الْمُنْزَلُ مِنْ كَلَامِ ⁂ كِتَابُنَا هَذَا لَدَى الْأَعْلَامِ

اِطْبَاقُ الْأَدْيَانِ كَذَا مِنَ السَّمَا ⁂ وَالْعَقْلُ حُجَّتُهُ هَذَا حُكْمَا

دَلَّ عَلَيْهِ الْخَبَرُ الْمَقْطُوعُ ⁂ اِجْمَاعُ الْأَصْحَابِ هُنَا مَسْمُوعُ

أَصْلٌ فَرْعٌ

وَالضَّرَرُ الْمَقْطُوعُ قَطْعًا يُدْ ⁂ وَمِثْلُهُ الْمَوْهُومُ قَوْلٌ يُتْبَعُ

وَالْعُسْرُ مَنْفِيٌّ مِنَ الْعَقْلِ كَمَا ⁂ الشَّرْعُ أَيْضًا مِثْلُ هَذَا حَكَمَا

أَصْلٌ

أَخْبَارُنَا بِاللُّبِّ مَقْطُوعٌ فَقَطْ ⁂ لَفْظًا كَذَا أَوْ بِهِمَا ذَاكَ انْضَبَطْ

والكل من آحاد او تواتر　　وليس فيها عندهم تهاتر

اي في هذه الاقسام المذكورة في الاخبار

وانما النزاع فيما قد عدم　　القطع باللفظ وباللب عدم

وكان ذا فردا لظن مطلق　　فالحسن طرد البحث في ذا المطلق

ثم كالفراش والقياس　　فخارجان عن نزاع الناس

وانما الكلام بين العلما　　في ذاك فيما العلم فيه عدما

ليس كلام القوم فيمن ظن به　　فانه في الاجتهاد فانتبه

موضوع صرف بحثهم فيه جرى　　وهكذا اقسام مظنون ترى

وجاز تحصيل ظنون قد علن　　كذاك الاتيان بمظنون زكن

ان الجواز ظاهر منه

كلامهم في جعل ما قد عهدا　　حكما وان لم يأت هذا ابدا

ثم الكلام في انفتاح ان غلب　　كذاك حال الشك فيه ان عرب

في الانسداد الاغلبي حجة　　الفاظهم في مثل هذا حجة

وكل من يقول بالجواز في　　ذا البحث قال الوجوب قد قفي

فالقول بالفصل من البطلان　　وباطل عند اولي الالباب

والاصل الحرمة لاشتغال　　كذاك الاستصحاب في الاحوال

مثلهما قاعدة المقدمة　　فان ظنيها هنا محتمة

يدفع منه الضرر المحتمل　　اصل برائة لذا يحتمل

من قائل الظن اللزوم يمنع　　والاصل هذاك اللزوم يدفع

اجماع الاصحاب عليه قائم　　فيما التجويز دليل عادم

آيات نهي فللاصل عاضدة　　اربع عشر كل تلك شاهدة

تواتر النص هناك قد وجد　　تقرب اربعين ان عد قصد

ترتب الآثار بالاصل عد … في حكم وضعي بهذا كـ خكم

اصل

قيل فلا انقلاب كليا كما … الحق التفصيل فيه فاعلما

فكلما دل الدليل انقلب … في غيره بقاء اصل قد طلب

كلامنا الآن في الفرع علم … اجزاؤه في اربع بها يتم

كلفنا الله بما قد كلفا … مشافها وليس مما اختلفا

دل عليه شركة التكليف … تعدد الجعل بالاصل منتف

وانه لولاه تصويب لزم … واصل الاشتغال فيه قد علم

وباب العلم انسد بالمعنى الاعم … في اغلب الاحكام الفتح عدم

اذ في الفروع اغلب الادلة … اربعة تسمع عن اجلة

والعقل لا يفي بالاحكام كما … اجماع قطعي كثيرا عدما

وآية

وآية الاحكام ايضا لا تفي … قطعي الاخبار كثيرا منتفي

والكتب الاربعة المعهودة … دليل حجيتها مفقودة

وعرض كافي على الامام … لم يثبت الصدق لدى الاعلام

وقولهم ليس من الشهادة … بل اخبروا هذا كذا للافادة

شهادة العدول في الاحكام … ما سمعت تلك لدى الاعلام

حجية الاخبار للاجماع … يرد بالتقييد في النزاع

يقرر بوجهين الاول اجماع اصحاب النبي ص الثاني اجماع العلماء وبعض الاجوبة لرد التقرير الاول وبعض لـ[illegible] الثاني في غير[illegible] منه

لمن قال بالخاص يقول بالعمل … في كل حال وان العلم حصل

وعمل الاصحاب للسد كما … سليم وجدان عليه حكما

والعلم الاجمالي فينا قد وجد … في غيرنا ذا العلم مما قد فقد

جواب عن التقرير الاول للاجماع وما قبله وما بعده اجوبة عن التقرير الثاني منه

هب انه دل على الصحيح … دعواه في الغير من القبيح

[illegible]

وَدَلَّ الاِجماعُ على الاَعلى كَما ... فيما خَلا عَن خارِجٍ ذا حُكِما

مَعَ اشتِراطِ الضَّبطِ عِندَ الاَكثَرِ ... وَلَم يُخالِفهُ كَلامُ الاَشهَرِ

وَفَقدُها عارَضَ هذا الخَبَرُ ... وَلَيسَ للاِجماعِ في الغَيرِ اَثَرُ

وَجامِعُ الاَوصافِ كَالاِكسيرِ ... بَل مِثلُ ذاكَ عادِمُ النَّظيرِ

وَالوَصفُ لا حُجَّةَ فيهِ في النَّبا ... وَالشَّرطُ في الفاسِقِ مَفهوماً ذَنَبا

هَبْ اَنَّهُ دَلَّ عَلى ما قَد ذُكِر ... عارَضَهُ مَنطوقُ ذَيلٍ قَد سُطِر

وَظاهِرُ الآيَةِ نَفيُ الفَحصِ في ... قَبولِهِ وَهوَ بِالاِجماعِ نُفي

وَشَرطُها يُثبِتُ قَولَ المُرتَضى ... بِحُرمَةِ الآحادِ ذا الاَمرُ نُضي

لِاَنَّهُ عَدلٌ وَقَد اَخبَرَ بِهِ ... يَلزَمُ نَفيُ الشَّرطِ مِنهُ فَانتَبِهِ

وَاَجمَعوا في الاِرتِدادِ بِالعَدَم ... بِمَورِدٍ خَصَّصتَ شَرطاً قَد حُكِم

وَمَورِدُ الغالِبِ هذا وارِدٌ ... فَاَخذُ مَفهومٍ لِهذا فاسِدٌ

عارَضَها ما عَن ظُنونٍ ناهِيَة ... اَجوِبَةُ الاِجماعِ فيهِ آتِيَة

سُؤالُ اَهلِ الذِّكرِ مِن حَيِّ نَشا ... عورِضَ مَعْ مَنطوقِ تَعليلٍ اَتَى

وَمَن رَوى رِوايَةً مَعَ الوَسَط ... فَذاكَ مِن اَهلِ الظُّنونِ وانضَبَط

مِمّا استَدَلّوا آيَةُ الكِتمانِ ... وَتَثبُتُ الاَحكامُ في القُرآنِ

وَآيَةُ الاِنذارِ مَعنىً غامِضَة ... مَنطوقُ تَعليلٍ لَها مُعارِضَة

وَخُصِّصَ الخِطابُ بِالحاضِرِ في ... مَجالِسِ الخِطابِ عُرفاً فَاعرِفِ

قَد غُيِّرَ المَوضوعُ الآنَ لِما ... تَعلَمُ بِالمُعارِضاتِ فَاعلَما

وَصِدقُ الاِنذارِ عَلى الفُروع ... فِي العُرفِ ما كانَ مِنَ المَسموع

اِن استَدَلَّ الخَصمُ بِالاَخبارِ ... ما دونَها الاِجماعُ فيهِ جارِ

حينئذ إن كان بالعلم العمل — فلا يطاق وبه العسر حصل

ويلزم الخروج عن دين النبي — لفاعل البر وهذا أجنبي

يختل نظم عالم الإمكان — لو أخذ الحائط في الأزمان

لا يمكن الحائط في بعض الصور — في نفيه الإجماع أيضا قد ظهر

وغيرها منها فسادا بينا — فالقول بالظن إذن قد عينا

قيل لعل ذا من الإجماع — بعد ثبوت الظن في النزاع

وبعد ما مر من الظن العمل — فللظنون بعض أقسام حصل

مظنون أو مشكوك أو موهوم — من حيث الاعتبار أو معلوم

مشكوكه الإجماع إن غير نقل — معلوم ظن مر لاي حصل

مظنونه من صحيح فهما — موهوم ما مثل نوم حكما

معلوم

معلوم الاعتبار ثبت حجته — إذا البراهين لتلك حجته

والاشتغال بالظنون قد علم — خلاف قطعي بطرح قد حكم

نعلم إجمالا بأن الأكثرا — طابق حكما واقعيا سترا

لا يكفي الحصر على الصحيح — ترجيح مرجوح من القبيح

والحصر العقلي الذي ذكرت في — بعض المصنفات فانظر تعرف

وهذه الخمس من التعميم — بدونها لا يحصل التتميم

فإن جرت واحدة مما ذكر — يحصل حجية ظن قد ستر

وتلك لا تجري على النوم كما — إجماع الأعلام عليه حكما

وان ثبت حجية الظن الحاصل في النوم الى قتل غير معروف

ومثله القياس إذ لم ينسد — أبواب علم فيه والفتح وجد

إن وجد القطع بالأولوية — أو حصل العلم على العلية

أو نلت بالظن من اللفظ فهم ... حجية الكل بما مر حكم

أصل

وشرط فقد العلم في ذاك استمع ... إن علم الإمكان فالعلم اتبع

إن شك في هذاك فالفحص وجب ... إن علم الفقد كذا الفحص يجب

إن فقد المكنة من فحص ظهر ... لفقد أسبابه أو في اتسعر

فالمرجع الأصول لا الظن كما ... بأصل أصلناه هذا علما

إن انفتاح أغلبي علما ... فالحكم بالظن هناك حرما

لأن ما مر من التتميم ... ليس بجار فيه للتعميم

أصل

إن لزم التعطيل في الأحكام ... فكثرة الفحص هنا حرام

وجوزن إن لزم العسر ولا ... يلزم هذاك وهذاك جلا

وعندنا الظن بالعسر كفى ... والظن بالتعطيل أيضا يكتفى

لولاه

لولاه فالتعطيل والعسر لزم ... فساد هذين بالإجماع علم

أصل

إن عارض الظن بظن آخر ... وكان أقوى اعتبار الآخر

وكان شخص الظن في الأخير ... فقدم الأخير في التحرير

وقدم الأضعف إن فيه وجد ... شخصي ظن واعتبار قد فقد

إن فقد الشخصي فالمدار ... على الذي مظنون الاعتبار

إن عارض المظنون مع موهوم ... وكان شخص الظن في الموهوم

فقدم مظنون الاعتبار ... وذا للإجماع من الأخيار

إن عارض المطلق ظن خاص ... من أخذ شخص الظن لا مناص

وقدم الخاص إن الشخص فقد ... والكل فيما خلف صنف قد وجد

وفي اتحاد الصنف موكول على ... بابه تراجيح وذا الحكم جلا

اصل

وَالظَّنُّ فِي الاُصُولِ لاَ يُعْبَأُ بِهْ … اَصْلٌ اَصِيلٌ فِيهِ جَارٍ فَانْتَبِهْ

(اي اصول الفقه)

مَا انْسَدَّ بَابُ الْعِلْمِ فِي الاَغْلَبِ فِي … مَسَائِلِ الاُصُولِ قَطْعًا فَاعْرِفِ

اصل

الظَّنُّ فِي التَّصَرُّفِ مِنَ الْمَوْضُوعْ … اِنْ وَافَقَ الاَصْلَ مِنَ الْمَتْبُوعْ

اَوْ رَجَّحَ الْوَاحِدَ هَذَا الظَّنُّ مِنْ … جَانِبَيِ الْمَحْذُورِ هَذَا ذُو قَمِنْ

اَوْ خَالَفَ الاَصْلَ وَلَكِنْ لَزِمَا … فِي الْعِلْمِ الاِخْلاَلُ فِي الدِّينِ كَمَا

بِظَنٍّ بِاجْتِهَادِ شَخْصٍ عَلِمَا … تَقْلِيدُ هَذَا ذَا لِهَذَا حَتْمًا

فِي غَيْرِهَا لاَ يُعْمَلُ الظَّنُّ كَمَا … اَصْلٌ اَصِيلٌ مَرَّ هَذَا حُكْمًا

وَاسْتَثْنِ مِنْهُ الظَّنَّ فِي اَرْجَالِ … لِلظَّنِّ بِالْوَاقِعِ فِي الاَحْوَالِ

قَدْ يَكْتَفِي بِتَصْحِيحِ غَيْرٍ اِنْ لَزِمْ … تَعْطِيلُ الاَحْكَامِ فَهَذَا ذُو حَرَمْ

وَجَوَّزَنْ اِنْ لَزِمَ الْعُسْرُ كَمَا … الاَحْوَطُ التَّصْحِيحُ فِيهِ فَاعْلَمَا

اِصْلٌ

وَاعْمَلْهُ فِي مُسْتَنْبَطِ الْمَوْضُوعِ … اِجْمَاعٌ مَحْكِيٌّ هُنَا مَسْمُوعٌ

(اي الظن)

وَاسْتَلْزِمِ الظَّنَّ بِفَرْعِيٍّ عُلِمْ … خِلاَفُ قَطْعِيٍّ بِتَرْكِ لَزِمَ

بَعْضُ مَسَائِلٍ هُنَا قَدْ يُشْتَبَهْ … لِشُبْهَةِ الْمَوْضُوعِ ذَا لاَ يُنْتَبَهْ

اِنْ وَافَقَ الظَّنُّ بِالاَصْلِ فَلْتَتَّبِعْ … فِي غَيْرِهِ ذَا لاَ اتِّبَاعٌ قَدْ مُنِعْ

لِلاَصْلِ وَالْقَطْعِيِّ لَمْ يُخَالِفِ … لِقِلَّةِ الشُّبْهَةِ فِي الْمَوَاقِفِ

(اي الموارد منه)

اِصْلٌ

لاَ تُعْمَلِ الظُّنُونُ فِي الْعَقَائِدِ … لِفَتْحِ بَابِ الْعِلْمِ فِي الْمَقَاصِدِ

اصل

تَسَامُحُ النَّاسِ يَجُوزُ فِي السُّنَنِ … تَسَامُحُ الْقَوْلِ بِهَذَا ذُو عَلَنْ

حَصَلْ

اِنْ لَمْ يَكُنْ حُرْمَةُ هَذَا مُحْتَمَلْ … بَنَاءُ اَهْلِ الْعَقْلِ فِي هَذَا لَكَ

دَلَّ عَلَيْهِ مَا عَلَى الْحَائِطِ دَلَّ … ثُمَّ وَبِالاَخْبَارِ اَيْضًا يُسْتَدَلّ

اصلٌ

ثُمَّ الْمَرَاسِيلُ لِظَنٍّ حُجَّةٌ … اَدِلَّةُ الاَصْلِ بِنَفْيِ حُجَّةٍ

اصل

العقل بالحسن وبالقبح حكم … وعبرن ذين بمدح وبذم

لنا على هذا الحكم العقلا … من كل اديان وان كان غلا

بداهة الذم على العدوان … ومدحهم لفاعل الاحسان

وانه لولا كذا لا تمشى … لان امر الله كذبا يحتمل

والفرق بين المتنبي ومن … هو النبي فمن العقل علن

يدرك الاستحقاق للثواب … والضد بالجزئي من الايجاب

ار العقاب نر

ضرورة العقل عليه شاهد … احكام ذي العقول فيه عاضد

بغيرذا لا يعرف المختار … لا بنظر الاعجاز من اخيار

وكلما العقل بشيء حكما … تطابق الشرع به قد علما

قاطعة الحجة في الفروع … في غيره ايضا من المتبوع

لانه اللازم مما قد سبق … وانه لولاه لبس الشرع حق

وكلما بالشرع شيء قد حكم … فحكم عقلي بهذا الحكم علم

احكام شرع للصفات تابعة … وما مضى عن سلب هذا مانعة

ثم فالاحكام من الاغراض … ان لم تعلل تلك بالاغراض

يلزم منه العبث الفاسد في … فعل جناب الحق عقلا فاعرف

ان عللت تلك بالاغراض فهي … ان رجعت اليه فالمنع قفي

ار الجناب الحق نر

اذ احتياج الله منه لزما … وان الى العباد تلك علما

ان كان ذا الطاعة للثواب … او كان العصيان لذا العقاب

من غير داع كان في المامور … يلزم منه اللغو ايضا فانتبه

لا بد ان ترجع الاغراض الى … مكلف كانت لداع قد جلا

وآية الفحشاء ذلك ثم ضم … مركب الاجماع في امر علم

أصل

في ذاتي الحسن توقفت كما … وقف في هذا شريف العلماء

أصل

ولا تجز خلو حكم الواقعة … اصالة الامكان هذا مانعة

لكن عليه النص بالخصوص … كما لذا العموم من منصوص

أصل

اختلفوا في الاصل في الشيء فهل … قبل ورود الشرع حظر قد حصل

او غيره والشيء قد عم كما … تخصيص فعل باختبار لزما

بين برائة وهذا الاصل لا … فرق على التحقيق والامر جلى

والاصل الحظر لدفع يحتمل … من ضرر بالوهم فيه قد حصل

ثم وانى بالمباح احكم … بناء اهل العقل هذا يفهم

أصل

قد كثر الجدال في المشكوك هل … يؤخذ بالحائط او بئر حصل

للشك

للشك اقسام كثير تذكر … حكم جميع في اصول يظهر

وعمم الشك على الظن الذي … دليل شرعي لذا لا يقتضي

تعارض النصين فيه داخل … والشك في معان اصل حاصل

والاصل الحائط دفعا للضرر … وحكم اصل المشتغل فيه قد ظهر

واستصحب الامران لامر علم … والعلم بالتكليف اجمالا فهم

أصل

فيما اذا بدوو امر الطالب … بين مباح وخصوص لواجب

فالاصل البرء للاجماع كما … منقول الاجماع عليه فاعلما

كذاك الاستصحاب فيما لا يتم … مركب الاجماع فيه قد علم

والعقل واستقرأوا ايضا حكما … وانه لولاه العسر لزما

وآية التعذيب والهلاك مع … آية نفي العسر فيه تتبع

والخبر الحاجب منه ينتفي ... مما به المقصود ايضاً يقتفي

ما ليس معلوماً فذا من سعة ... والناس ما لم يعلموا في سعة

وكل شيء مطلق حتى يرد ... النص بالفرض وبالاصل فقد

اخبار الاحتياط في الباب ... اعرض عنها اكثر الاصحاب

اصل

ان دار بين ما مضى وما ندب ... فالحكم في هذا كما مر طلب

ان دار بين الندب والوجوب ... تحقيقه الحكم بندب قد قفي

اذا كثر الاصحاب نافي ما وجب ... اطلاق الاجماع هنا مما طلب

وغالب الاحكام في الشرع على ... نفي وجوب عكس عرف قد جلا

اصل

في شبهة الوجوب تكليف جعل ... العلم الاجمالي فيه ان حصل

وبين ما قل وما قد كثرا ... العلم بالتكليف ايضاً ظهرا

والارتباط بين ذين حاصل ... والاشتباه في المراد ابل

وحصل اليقين بامتثال ... بان اتى الاكثر في الاحوال

فقيل البرء هنا لا يعلم ... وقيل بالحائط فيه يحكم

لا فرق في المشكوك ان فرض ... ما بين غير الركن او ركن فرض

للحائط استصحاب امر حكما ... لو لم يجئ باكثر قد علما

بناء اهل العقل فيه يوجد ... اخبار الاحتياط هذا تشهد

وضعفها بما تلونا زائل ... ودفع ما يضر فيه حاصل

اتيان اكثر هنا مقدمة ... وتلك مما ههنا محتمة

واستصحب الصحة للبرء وقد ... ما مر للحائط مما ذا يرد

اصل

ان حصل العلم وجوب الشيء في ... عبادة والشك فيه فاعرف

مِنْ أَنَّهُ غَيْرِيٌّ أَوْ نَفْسِيٌّ عُلِمْ … بِالْأَصْلِ لِلْأَوَّلِ مِمَّا قَدْ حُكِمْ

لِأَصْلِ بُرْءٍ ثُمَّ شُغْلٍ أَوْ لِمَا … تَعَارَضَ الْبَرَاءَتَانِ فَاعْلَمَا

فَالِاشْتِغَالُ عَنْ مُعَارِضٍ سَلِمْ … وَمِثْلُ ذَاكَ الْأَصْلُ فِيمَا لَوْ عُلِمْ

وُجُوبُ نَفْسِ الشَّيْءِ وَالشَّكُّ حَصَلْ … فِي أَنَّهُ غَيْرِيٌّ أَوْ عَكْسٌ جُعِلْ

أَصْلٌ

إِنْ عُلِمَ التَّكْلِيفُ فِيهِ مُجْمَلًا … وَبَيْنَ مَا يَكْثُرُ أَوْ مَا قَلَّا

كَانَا بِالِاسْتِقْلَالِ وَالْعِنَادِ … وَكَانَتِ الشُّبْهَةُ فِي الْمُرَادِ

وَذَاكَ فِي نَزْوجِ بِئْرٍ يَظْهَرُ … فِي وَزْنِ صَاعِ الْفِطْرِ أَيْضًا يُثْمِرُ

فَالْأَصْلُ الْبُرْءُ إِذِ الْأَصْلُ عَلَى … فَقْدِ وُجُوبِ زَائِدٍ تَحَمُّلَا

وَالِاشْتِغَالُ بِالْأَقَلِّ قَدْ دُفِعْ … بِغَيْرِ هَذَا ذَاكَ مِمَّا قَدْ مُنِعْ

كَذَاكَ الِاسْتِصْحَابُ أَمَّا السُّنَّةُ … فَخَيْرُهَا مِمَّا هُنَا لَا يَثْبُتُ

او اجبارا لا احتياطا فتنه

بناءُ

بَنَاءُ أَهْلِ الْعَقْلِ بِالْبُرْءِ حَكَمْ … نَيَسَّرَ عَلَى الْحَاتِمِ أَقَدْ حَكَمْ

أَصْلٌ

إِنْ عُلِمَ التَّكْلِيفُ بِالْإِجْمَالِ … تَبَايُنُ الْأَمْرِ فِي الِاحْتِمَالِ

وَكَانَتِ الشُّبْهَةُ فِي الْمُرَادِ … وَجَمْعُهُ مُحَصِّلُ الْمُفَادِ

كَالشَّكِّ بَيْنَ الْقَصْرِ وَالتَّمَامِ … وَالظُّهْرِ وَالْجُمْعَةِ فِي الْأَيَّامِ

فَالْبُرْءُ التَّخْيِيرُ الْحَائِطُ فِي … جَمْعِهِمَا طَرْحُهُمَا مِمَّا انْتُفِي

وَلَيْسَ لِلتَّعْيِينِ مَا يُسَانِدُ … مُحْتَمَلُ الْقُرْعَةِ فِيهِ عَانِدُ

فَالْأَصْلُ الْحَائِطُ الِاسْتِصْحَابُ … أَصَالَةُ الشُّغْلِ كَذَا فِي الْبَابِ

ثُمَّ عَلَى هَذَا بِنَاءُ الْعُقَلَاءِ … بِالْحَائِطِ ادْفَعْ ضَرَرًا مُحْتَمَلَا

وَخَبَرُ الْأَخْبَارِ بِشُهْرَةٍ ظَهَرْ … إِذْ قَوْلُهُمْ بِالْبُرْءِ فِيهِ قَدْ نَدَرْ

إِنْ فُقِدَ الْقُدْرَةُ بِالْوَاحِدِ فِي … تَمَامِ وَقْتٍ فَبِبُرْءٍ اقْتُفِي

اصل

وَمُجْمَلُ التَّكْلِيفِ فِيهِ اِنْ عُلِمْ … بَيْنَ اَقَلَّ اَكْثَرٍ هٰذَا اُحْكُمْ

لَمْ يَرْتَبِطَا وَالرَّيْبُ فِي الصِّدْقِ كَمَا … عَلَيْهِ دَيْنٌ قَدْرُهُ لَنْ يُعْلَمَا

وَارْجِعْ اِلَى الْبَرٰءِ اِذَا اسْتَقْرَضْتَ مِنْ … اَجْلِكَ دِينَارًا زَمَانًا قَدْ عَلِنْ

ثُمَّ شَكَكْتَ مِثْلَ ذَا فِي آخَرٍ … وَاحْتَطْ اِنِ الْعِلْمُ بِدَيْنٍ ظَاهِرٌ

اي الاستقراض في زمان آخر منه

وَالشَّكُّ فِي قَدْرِ اَدَاءٍ مَا ظَهَرْ … وَاسْتَصْحِبِ الشُّغْلَ الَّذِي قَبْلُ صَدَرْ

وَلَوْ عَلِمْتَ الدَّيْنَ فِي وَقْتٍ وَلَا … يُعْلَمُ بِالْمِقْدَارِ فَالْبَرٰءُ جَلَى

اصل

اِنْ عُلِمَ التَّكْلِيفُ بِالْاِجْمَالِ فِي … مَا كَانَ فِي الْمِصْدَاقِ بَيْنَ فَلْتَعْرِفِ

وَالشَّكُّ فِيمَا كَانَ مَا كُلِّفَ بِهِ … بَتًّا بِنَا فِي الْاِمْتِثَالِ فَانْتَبِهْ

فِي مِثْلِ مَا فَاتَ وَلَا يُعْلَمُ بِهِ … مِنْ مَغْرِبٍ وَمِنْ عِشَاءٍ فَانْتَبِهْ

فَطَرْحُ الْاَمْرَيْنِ خِلَافُ الْقَطْعِ مَعْ … خِلَافِ اِجْمَاعٍ هُنَاكَ يُتَّبَعْ

وَمَا عَلَى الْقُرْعَةِ مِنْ دَلِيلِ … تَخْيِيرٍ بَيْنَهُمَا عَلِيلِ

وَجَمْعُ الْاَمْرَيْنِ مِنَ الْمُخْتَارِ … لِمَا عَلَى الْحَائِطِ مِنْ اَخْبَارِ

وَالْجَمْعُ مِمَّا هُوَ مِنْ مُقَدِّمَهْ … فَاَخْذُهَا مِمَّا هُنَا مُحَتَّمَةٌ

اصل

اِنْ بَيْنَ مَا تَبَايَنَا دَارَ وَفِي … مِصْدَاقِ مَنْ كُلِّفَ شَكٌّ فَاعْرِفِ

كَوَاجِدِ الْمَنِيِّ فِيمَا يُشْتَرَكْ … وَمِثْلُهُ الْخُنْثَى الَّتِي فِيهَا يُشَكّْ

اَدْخَلَهَا فَحْلٌ وَاَدْخَلَتْ عَلَى … اِمْرَاَةٍ فَحُكْمُهَا مِمَّا جَلَى

فَالْاَصْلُ الْبَرٰءُ لِلِاسْتِصْحَابِ … كَذَا الَّذِي اَحْكَمَ اُولِي الْاَلْبَابِ

اصل

وَاَمْرُهُ الدَّائِرُ فِيمَا قَدْ حُرِمْ … وَبَيْنَ مَا فِيهِ الْوُجُوبُ قَدْ عُلِمْ

وَالشَّكُّ فِي التَّكْلِيفِ اَيْضًا حَاصِلٌ … بِاَصْلِ بَرْءٍ نَحْنُ فِيهِ عَامِلٌ

اَكْثَرُ مَا فِي شُبْهَةِ الْوُجُوبِ مَرّْ … فِي شُبْهَةِ التَّحْرِيمِ اَيْضًا قَدْ ظَهَرْ

وقد يكون الاصل المحرمة في   مواردٍ مثل اللحوم فاعرف

اصل

ان دار امر عامل الاحكام   في غير ما يوجب والحرام

وكانت الشبهة موضوعا لحكم   يرتبطا في غير محصور علم

للعذر او للعسر او لقلة   اذ فعلها للعقلاء سجية

لا تجتنب عنها للاجماع على   اولى الاقسام والعسر جلي

ثم الاخير في الاخيرين لزم   واجتنب المحصور ان خرج عدم

وما على الخايط فيه يعضد   وخبر التثليث ما يستند

ان دار بين واجب وما حرم   والريب في المراد مما قد علم

فطرح الامرين بالاجماع نفي   وما على التركة فيه اقتفي

والحكم بالقرعة فيه باطل   اجماعهم على الخلاف حاصل

دمغ

وندفع التخيير بالدوام   باصل الاشتغال بالاحكام

ظهور الاجماع على النفي كما   عليه الاستصحاب ايضا فاعلما

خلاف قطع منه ايضا قد لزم   من خبر العلاج بدو قد فهم

فالحق البدوي من تخيير   ويفتي المفتي ذا التخيير

في شبهة المصداق بالاصل العلم   في غيره الحكم بما امر حصل

اصل

ان شك في الواجب والمكروه في   هذا ببديه ظاهري اكتفي

لانه ما حكم العقول به   بناء اهل العقل فيه فانتبه

ان كان بين الندب والحرام   فالحكم بالمكروه من احكام

والاصل قبل الفحص لا يعمل به   دليله لم يجر فيه فانتبه

وقام الاجماع على هذا كما   به عن الدين الخروج لزما

اصل

يذكر الاستقراء في الادلة … يثبت الاحكام به اجلة

قد يحصل القطع به وقد يظن … من صنف او من نوع او جنس علن

قد زيد الاقسام على ما قد ذكر … تفصيلها في النظم مما قد عسر

فصلها الاستاد في المناهج … فانها باب لذي الحوائج

اصل

لا نرتضي الحجة بالقياس … وان يكن يعمل عند الناس

لانه ناش من الوسواس … في قلب من يوصف بالخناس

ولا ارى للنسخ شيئا عن ثمر … وان يكن فذاك مما قد ندر

اعرضت عن تفصيله للناس … جعلته في الطرح كالقياس

اصل

اختلفوا في حد الاستصحاب … قد كثر القول من الاصحاب

فقيل نفس الحالة السابقة … وقيل شرعي من القاعدة

اذ كل

اذ كل امر ثابت فيه حكم … بقاؤه المزيل ان ليس علم

ابقاء ما كان على ما كانا … والحق البقاء فيما كانا

هل هو من اصول او فروع … او تابع المستصحب المسموع

ثم الاخير من وجود او عدم … بالحكم والموضوع ايضا ينقسم

بحال شرع نص او اجماع … كذا بحال العقل الاتباع

وهل هو الحجة في الاحكام … او غير الاجماع من الاقسام

او انه الحجة في الوضعي من … احكام او موضوع الاحكام فمن

او شك في مقتضي او شك في … عروض ما يمنع حكما فاعرف

ومطلقا حجة او لا مطلقا … بكلها قول على ما حققا

والعدمي خارج عما اختلف … منقول الاجماع على هذا العرف

وهل هو الحجة فيها للسبب | او ذا لوصف الظن مما تكب
ويقتضي التفصيل في اصول | تميز الاجناس عن فصول

اصل

والحق حجية هذا مجملا | وسلب كلي هذا بطلا
لنا على هذاك انه اشتهر | محكي الاجماعات فيه قد ظهر
كما على هذاك الاستقراء في | موارد الاجماع ايضا فاعرف
وكل شيء طاهر حتى ظهر | ان الذي تطلبه مما قذر
ومثل هذاك كثير عددا | لا ينقض اليقين شك ابدا
لكنه ينقض باليقين | واللام للجنس بدون مين
ثم على هذا بناء العقلا | والظن بالبقاء ايضا قد حلا

اصل

وفي خصوص الخارجي المرتبط | بالحكم مقبول على ما ينضبط

من اصل الاشتغال بالاستصحاب | يعضده ما قد مضى في الباب

اصل

وفي خصوص الحكم هذا حجة | وكل ما امر هناك حجة
ومورد الاخبار من حكم اعم | طهارة الثوب من الحكم فهم
وقد كفى التعميم في الجواب | كالغير من ادلة استصحاب
ما لم يكن يسبق بالسؤال | تعميمه الاظهر في الاحوال
ان قبل الاخبار من الآحاد | يرد بالكثرة في الاعداد

اصل

لا فرق في الحجة بين المقتضي | وغيره وذاك مما ارتضى
تبادر الاطلاق مما يشهد | تبادر التعميم ايضا يعضد

اصل

واجر الاستصحاب في الموانع | من حادث او من حدوث مانع
وذاك للتعميم في الاخبار | وغيرها فذا هو المختار

اصل

في سارى الشك بذا لا يعتمد … اذ ليس مشمولا لما قد يستند

بمثل هذا العرضي حكما … يقين قبل ههنا لن يعلما

اصل

والشك في الحادث فيه يعتبر … طريقة العقول ان شك ظهر

اصل

كما مضى منبسط الموضوع … بالنسبي مطلقا ممنوع

اصل

ان ركبت ماهية العبادة … تثبت بالاطلاق والبرائه

عن جزء مشكوك كذا اصل العدم … من واجب او شرط او جزء يؤم

او عدم الدليل او يستصحب … صحة جزء كان مما يطلب

ما شك في الاثناء او في الاول … قاصر او مقصر في العمل

اجر الاقسام به لا تعتمد … لان من اثباته الدور وجد

او عمل بالاصل قبل الفحص او … مستصحبا كان يقينيا نفوا

اولا على اعتبار الدليل … مستند الاصل هنا عليل

لا تستند بالاصل في مبهمة … معاني اللفظ التي مخفية

كالاصل في الواضع ان لا يلحظا … مشكوك جزء في الذي قد لفظا

للشك في الحادث ولا يوجد … فيه دليل قائل معتمد

وحكم ما ركب في الخارج او … في العقل بعد الكل للجزء نفوا

لان الاستصحاب فيه عرضي … فقد فصول نفي جنس يقتضي

اصل

تاخر الحادث بالاصل ثبت … في بعض الاقسام والاحكام جلت

اصل

يستند الاصل لحكم واقعي … كما به يثبت حكم ظاهري

اصل

في لازم الحادث قد يفصلا … يظهر للخبير الذي تاملا

اصل

واجر الاستصحاب في التدريج من … امر كدفعي من العرف علن

اصل

لا تبق الأديان بالاستصحاب   قد ظهر الوجه لدى الألباب

اصل

بقاء موضوع في الاستصحاب   مشترط هذا لدى الأصحاب

وظاهر ان مراد القوم في   ان يفقد العلم بأنه نفي

اصل

وقدم الموضوع في التعارض   ان كان موضوعا لحكم عارض

اصل

لا تجر الاستصحاب قبل الفحص عن   معارض للأصل والأمر علن

تكليف او وضع للإجماع كما   خروجه عن دينه قد لزما

وذا في الأحكام هو المتبوع   كذاك في مستنبط الموضوع

اصل

ان شك في الحكم بشرع سابق   في نسخ هذاك بشرع لاحق

ففيه وجهان لجري والعدم   ثانيهما مما هو الأقوى الأهم

اصل

واستفرغ الوسع لتحصيل ما   ظن بحكم الشرع فافهم واعلما

فانه

فانه سمي باجتهاد   لا يسلم الخلاف من أراد

اصل

ثم تجزي الاجتهاد أحكم   وأصل إمكان عليه نعلم

وذاك بالوجدان ايضا مطلق   ونفيه يلزم نفي المطلق

ويعمل العلم للإجماع كما   بناء أهل العقل ايضا حكما

وهكذا الظن لعقل جائز   في غير هذاك بالأصل حاكم

ومثل هذا الشخص لا يقلد   بالاشتغال ههنا يستند

اصل

واشترطوا العلم بعلم الأدب   اذ ورد الشرع بلحن العرب

كذاك بالرجال والأصول   وغيرها مما لدى الفحول

وبعضها بالشرط مما أحكم   في بعضها التكميل اني اعلم

اصل

والعذر للجاهل مما اشتهرا   والبحث في الوضعي منه ظهرا

والاردبيلي هنا قد فصلا — ان طابق الواقع والغير فلا
اخذ الفروع عندنا مما علم — ان شك فيه باشتراط وعدم
في صحة الفعل فههنا علم — بالاشتغال الاشتراط قد لزم
اعادة الجاهل بالجنس كما — بالفصل في الوقت هنا لن تلزما

اصل

في الاعتقادات المصيب واحد — اجماع الاصحاب عليه شاهد
كلهم المصيب عند العنبري — جمع النقيضين على هذا جلي
والمخطي الآثم بالتقصير — لم يعمل العلم مع التيسير
ولا على القاصر اثم حذرا — تكليف هذاك بما لن يقدرا
هل يمكن القاصر في الايام — الحق ان هذا من الاعدام
وما عن الجاحظ مما فسدا — من عدم الاثم على ما اعتقدا

بحكمها

بحكمها بحكم في العقل من — احكام فرع مثل ظن قد علن
كذا ضروري الفروع مطلقا — في غيرها الخلاف مما حققا
وعندنا يخطأ في التقريب — وغيرنا يقول بالتصويب
ومخطي الاحكام ممن يعتذر — والشيخ في العدة بالفسق ذكر
ليس نزاع القوم في الظاهر من — احكام شرع وبواقع علن
وعندنا التصويب شيء باطل — للوصف تبع الحكم مما حاصل
دل على هذا اباء العقلا — اجماع الاصحاب عليه نقلا
ما انزل الله اذا لم يحكم — فالحكم بالفسق لهذا يعلم
واشتهر الحديث من قول النبي — لمن اصاب الحكم اجران حري
من اخطأ الحكم له اجر كما — لكل شيء حكم ايضا حكما

أصل

الحكم بين الناس يفعل المجتهد | تنازع الخصوم ان هذا وجد
برأيه ولو يكن بالقوة | فيما لهذا بالمعاش علقة
بصيغة الانشاء او اخبار | وربما ابطله الاخيار
بما اذا شهد اثنان على | شرب الخمور وهلال قد جلى
وهذا الايراد بلا اتباع | لانه يدرج في النزاع
لو عرف الحكم هنا بان ذا | ما يطلق اللفظ عليه هكذا
ولا يصح السلب والتنافي | فذا هو الاولى من الخلاف
فتواه الاخبار بحكم الله | ولو بالانشاء في الاشباه
يمتاز هذا ان بقصد الحاكم | وانت بالمثال فيه عالم

أصل

مقلد الاحكام ان كان علم | رجوع من قلده مما حكم

يرجع

يرجع للاجماع فيه نقلا | كما على هذا بناء العقلا

أصل

ان حكم الحاكم في واقعة | يجوز نقض الحكم للقاعدة
بنفسه او غيره بنقض ذا | قاعدة الخطاء تقضي هكذا
ادلة المسئلة الفرعية | مطلقة لنقض ذا جلية
اصل فساد مثل هذين جعل | لكن على الحرمة الاجماع نقل
محقق الاجماع ايضا قد علم | والهرج والمرج على النقض لزم

أصل

مجتهد الاحكام في العبادة | ان حكم الفلان بالطهارة
ثم بها في ازمن قد عملا | تجدد الرأي بوقت حصلا
فما من العامل من قبل صدر | ان بقي الذي لهذا من اثر
كالقول في القليل من ماء علم | نجاسة لاقته بالطهر حكم

وجددا لرأي مع الوضوء　　فلا تصل بعد بالوضوء

دل عليه القول بالخطاء في　　احكام شرع وبالاجماع قفي

اصالة الفساد فيه علما　　بناء اهل العقل هذا حكما

اطلق ما دل على انفعال　　لا نقض ما مضى من الاعمال

وهتك شرع من قضاء لزما　　واصل الاجزاء لهذا علما

سيرة اهل الدين مما تشهد　　ادلة العسر لهذا تعضد

الا اذا افساد ما مر قطع　　حكم قضاء ههنا مما تبع

كذاك في غير العبادات كما　　اكثر ما مر بهذا احكما

اصل

تقليدنا الاخذ بقول الغير من　　غير دليل وبه القول علن

اصل

ولا تقلد في اصول الدين　　وذا للاجماع على اليقين

وحرم

وحرم الظن بالاستصحاب　　كما نهى التقليد في الكتاب

ثم له ما عن ظنون ناهية　　في عاجز العلم الظنون كافية

يكفي حصول العلم مما هو لا　　لم يشترطها عند ارباب الجدل

اذ هو لا يطاق بين الناس　　يختل منه النظم والاساس

كفاية الوجوب من فحول　　حفظا للاسلام عن الافول

اصل

ان بلغوا رتبة الاجتهاد　　واجتهدوا بالفعل في المراد

فاجمعوا بحرمة التقليد في　　ما استنبطوا او غيره مختلف

فقيل بالجواز فيه مطلقا　　وقيل الوقت له ان ضيقا

وقيل في الاعلم ان كان حصل　　وقيل ان كان لنفسه العمل

والحق التحريم الا ما فقد　　قدرته في الحكم من ان يجتهد

بضيق وقت او لعذر آخر … والشغل كالاجماع فيه ظاهر

كذا على هذا بناء العقلاء … وما عن الظن فهي ذا شملا

ومن عن القدرة فيه فاقد … فما هي العسر عليه شاهد

اصل

هل يجب التعيين فيمن قلدا … الشغل والبرء هنا قد وجدا

فاول تعيين هذا مقتضى … ثانيهما خلاف ذاك يقتضي

اصل

ثم هل التقليد من باب السبب … او هو للظن بحكم قد وجب

يحتمل الامران والتفصيل في … اقسام هذا بظهور تعرف

اصل

ليس له الرجوع عمن قلدا … وان يكن ادون ممن قصدا

للشغل واستصحاب تكليف بدو … منقول الاجماع على هذا علم

هل يحصل اللزوم باختيار … او بوصول الواجب المختار

او ضيق الاوقات او الشروع … اول الاقسام هنا متبوع

هل شرط العلم براي المجتهد … وكان بالتفصيل مما قد وجد

او يكفي البلوغ فيه مجملا … وحكم الاستصحاب يقضي اولا

وثاني مقتضى الاشتغال … وقدم الاول في الاحوال

اصل

وقدم الاعلم في المشهور … نفي خلاف ههنا مزبور

وقيل بالتخيير لكن لم يجد … الاخذ بالادون ان غير وجد

وقدم الاعلم لاشتغال … ان قبله يستويا في الحال

ان التقليد

فمقتضى الاصل هنا تخيير … ان وافقا رأيا هنا تخيير

واعلم الاصحاب الاقوى ملكة … ليس لترك الاورعين مهلكة

اصل

جاز لك التبعيض في التقليد … محكي الاجماع هنا سديد

والعقلاء آراؤهم متفقة … ابتر نفر كالسؤال مطلقة
خلاف قطع إن بتبعيض لزم … فذاك للأصل هناك قد حرم
الأصل أن تشافه المفتي في … أخذ هنا وبه الشغل فاعرف
لكنها ليست بشرط للمهج … فذا بالإجماع من الأصل خرج
عاقلة القوة هذا حاكمة … آراء الإنسان لشرط عادمة
إن حصل العلم من النقل وإن … بلفظة البر بهذاك علن
إن ظن بالمراد أيضا يكتفي … إذ يلزم العسر إن الظن نفي
محكي الإجماع عليه شاهد … إن أخبر العدل به تساند
وإن بلفظ أو بمعناه فقد … القطع الإجماع على هذا وجد
كذا على هذا بناء العقلا … والعسر في تحصيل علم قد جلا

إن حضر المفتي جاز الأخذ من … عدل لإجماع على هذا ركن
والظن إن منه بشخص قد وجد … كذاك بالطبع أو الشخص ورد
فالحكم في القسمين مما قد ظهر … إن فقد الشخص بما لا يعتبر
كفاسق أخبر أو نوم رأى … حجية العدل هنا أيضا أرى
إن لم يظن طبعا ولا شخصا كما … ظن على خلاف عدل فاعلما
ليس من الحجة للأصل وإن … عارضه أخبار عدل مؤتمن
فالأخذ الأقوى من الظنين … إن لم يكن ظنهما في البين
فارجع هنا بثالث العدول … أو مفتي كان من الفحول
إن فقدا فالأخذ الواحد من … عدلين بالتخيير هذا أتقن
(أي الثالث من العدول والمفتي)
لو نفى الفتوى مع التقليد في … سالف الأحكام بالحكم فاعرف

تعارض الاصلان في هذا ولم ... يمكنه الثالث فالعدل عدم
ليس له استفتاء مفت آخر ... ولا عليه الاحتياط ظاهر
فهو اذن بواحد مخيرا ... وفيه ان معلوم فتوى اجرا
فليس للعامل فيه من عمل ... وان به ظن بفتواه حصل
ان فقد العادل او معسور ... فقوله المقبول كالمستور
لاسيما الزوجة في الاحكام ... ترجع الى الزوج من العوام
ان انا ارخيت لها العنان ... فيلزم الفساد في النسوان
اصل
وان هنا مجتهدا ان وجدا ... ولم يقلد قبل هذا احدا
واول حي وثان ميت ... وظنه في قول حي يثبت
تقليد حي هاهنا تما وجب ... اصالة الشغل لهذا سبب

والحكم

والحكم بالتخيير ان فيه رجح ... سويت بين راجح وما رجح
اذ اخذ قول الحي فيه مشتهر ... منقول الاجماع هنا ايضا ظهر
فالظن بالشخص وبالنوع هنا ... في جانب الاحياء تما علنا
كذا ان الظن هنا تما فقد ... للشغل والرجحان في النوع وجد
وان مع الميت ظن قد فهم ... تعارض الشخص مع النوع علم
وبين محذورين الامر دائر ... وفقد ما يحتاط فيه ظاهر
فقدم الشخص لما قد مر في ... باب الظنون بالدليل فاعرف
لازمه تعين قول الميت ... جوازه مستصحب مع صحة
فيما اذا يكون حيا قبل ان ... قلده العامل فالموت علن
لازمه جوازه فيما عرض ... في كل قسم من الاقسام فرض

مركب الاجماع في كل علم ... وقلبه بالاشتغال لا يتم

جوز لذا تقليد الاموات كما ... بناء اهل العقل هذا حكما

لم يفرقوا في حكم اهل الخبرة ... من حي او ممن ثوى في المقبرة

فراجعوا الاقوال ممن قد سلف ... في طب او في غيره كمن خلف

محكي مشهور كالاجماعات ... لا تورثان الظن في الاموات

بعد فساد ما على المراد دل ... تقدير بالفساد مما يستدل

ان قلد الميت قبل الموت ... فابق للاستصحاب قبل الفوت

لو فسق المفتي لم يقلد ... بدوا والاستمرار ايضا يبعد

ذاك للاجماع كما لو صارا ... لبعد عهد ناسيا اسرارا

لو عرض الجنون لكن اعقل ... تعريف الاجتهاد في هذا حصل

حينئذ تقليده قد صعبا ... ولو لشيء قيما قد نصبا

ومات فالقيم للاصل بقي ... لواجد الوقف كحكم ما حكي

اصل

العلم بالمفتي مما يجب ... للشغل والتكليف قد يستصحب

والظن منهي فغير متقن ... لكن حصول العلم غير ممكن (غالبا)

فالظن كاف اذ وجوب الحائط ... خلاف الاجماع الذي من ضابط

ان امكن المعلوم لا يؤخذ به ... شهادة العدلين كاف فانتبه

اصل

مسائل التقليد هل يجتهد ... او هي كالاحكام قد تقلد

فالحق ان ذاك اما قادر ... بالاجتهاد فالوجوب ظاهر

وان يكن بحيث لو القيت له ... دليل الاقوال يصير منتبه

او هو لو القيت هذا يقدر ... اخذ اليقين مثل ما يشتهر

لانه اقرب غيره في النظر — اوهو ممن جهده مما عذر

وجوز التقليد للكل كما — بالفكر حكم الكل مما يعلما

خاتمة

تعارض تنافي الشيئين — بالنقض او ذان عن الضدين

وفي العموم مطلقا هذا فرض — وذا ليس في الظنين مما قد عرض

وليس للقطعيين ان تعارضا — كالظني والقطعي اذا تعارضا

هذا كلام القوم لكن ان قصد — القطع بالصدور او معنى وجد

بالنوع لولا احد الشيئين — يقطع او ظن بدون مين

هذا صحيح لكن ان منه عنى — هذاك بالفعل محال ونفى

وان ارادوا النوع في الظنين — في الغير بالفعل كقطعيين

هذا هو الصحيح لكن قد لزم — من ذاك تفكيك بقبح قد حكم

ثم

ثم لمفردين كالتعادل — كذا ترجيح حول التقابل

من خصص الثاني بالظنين — يرد بالجري على الخلفين

ما من دليلين هنا مراد — اعم من ذين معا يراد

ثم الامارتان ايضا هكذا — كتعارض الخاصين جلية

اصل

تعادل الشيئين للتساوي — بنفس هذين من الفتاوي

او لتساوي اعتقاد المجتهد — اقواهما الاول هذا المعتقد

نظير مجتهدان ان اختلفا — في الراي لكن نحن من تساويا

عند الذي يقلد الاعلام في — احكامه نفي الوقوع قد نفي

اصل

ان حصل التعادل المزبور — بين دليلين لدى المذكور

فحكمه التخيير او يرجع الى — اصل او الوقف هذا الاجلى

إن أمره بين وجوب وجدا   وحرمة فالوقف فيه فقدا

في خبرين إن يكن وظن أن   واحد الاثنين بواقع قمن

واتحد الموضوع في الحكمين   هما في الاحكام من الضدين

كواجب حرمة أو ما قد ندب   والكره فالتخيير بالبدو طلب

إذ ثالث الأمرين فيه منتفي   بالظن الإجمالي منهما نفي

ما دل حجة ظن شمله   إن بين ما تباينا ما استعمله

كأن يكون المال فيه لعمر   أو انه من مال في يد قد ظهر

فالوقف في الإفتاء فيه واجب   وأنت بالاصل هناك طالب

والظن الإجمالي في الأمرين لا   يمانع الوقف الذي فيه علا

إذ ثالث الأمرين في الواقع قد   ينفي وفي الظاهر وقف يعتقد

فقد جرى أصالة الحرمة في   مفروضنا والأصل مما قد قفي

أو بين مكروه وما قد وجبا   أو بين حرمة وما قد ندبا

فالندب في الأول والمكروه في   ثانيهما الحائط فيه قفي

أو دار بين الحظر والبرء كما   بين مباح ووجوب فاعلما

فالحق البرء لما فيه ذكر   أو بين ما بنا الشك ظهر

كالظهر والجمعة فالجمع ألف   لأنه أصل بما مر عرف

إن ثالثا بالعلم اجمالا نفي   فحكمه كحكم ظن يقتفي

إذ ما مضى في الظن من دليل   يجري هنا أيضا بلا بديل

إن يكن الأمران في غير خبر   أو خبر وغيره هذا ظهر

حكمهما حينئذ كما مضى   ما مر من مطلق ظن ما اقتضى

في صرف موضوع ان العدل ظهر ... فالثالث المنفي هنا لا يعتبر

ان كان بالظن لان الظن في ... موضوع صرف فيما مر نفي

ان كان بالعلم فهذاك كما ... قد مر في الاحكام ايضا فاعلما

والظن في مستنبط الموضوع ... ما مر في الحكم هو المتبوع

من انه ان حصل الظن بان ... ثالث الامرين ينفي قد علن

فالحكم بالوقف هناك حبذا ... والاصل في اللغات ايضا هكذا

اصل

وفي الامارتين عند المجتهد ... تعادلا ان بين هذين وجد

واعتقد التخيير ان هذا وقع ... في الصرف من موضوع حكم يتبع

افتى بتخيير اذ المجتهد ... ليس على الدوام مع مقلد

حتى على المختار يفتي ثم ذا ... ان في المعاملات صار هكذا

كما اذا تعارض الشهود ... افتى بما اختار من المعهود

اذ ذاك لو افتى على الخيار ... لا يرفع النزاع في الاخبار

اصل

واحدما تعارضا اذا رجح ... بداخل مثل خصوص ما قدح

او خارج في سند كان وقع ... من وقع الاجماع ان ذا يتبع

او كان ما رجح من صحيح ... وغيره كان من القبيح

او كان ما عارضه من الحسن ... او هو من موثق قد يؤتمن

او كان في دلالة كما اذا ... هذاك منطوق فهذا اخذا

او كان مما عاضده بالآخر ... فالاخذ بالارجح امر ظاهر

لان الاجماع عليه قد علا ... كما على هذا بناء العقلاء

معارض الدليل ما ليس ظهر ... له عموما او خصوصا قد ندر

وما على العلاج من نصوص   دل على هذاك بالخصوص
لم يشترط حجية المرجح   كلام الاصحاب به مصرح
ان لم نقل حجية المشهور في   احكام شرع فلترجيح قفي
بل رجح الدليل بالقياس   وان يكن مردودا عند اناس
وما به الترجيح قسمان ذكن   منصوص او بالاجتهاد قد علن
فاول كالاخذ بالمشهور   ما وافق القران ذا منصور
والاخذ بالاوثق مما يرجح   ما وافق السني مما يطرح
ثانيهما كالاخذ بالتعليل   وطرح ما ارمي بالترسيل
ما وافق الاصل من الاخبار   من اجتهادي لدى الاخيار
ومثل ما يكون قطعي السند   او هو في دلالة الشيء وحيد

ثم هل الترجيح بالنص فقط   او هو باجتهاد ايضا انضبط
فبعضهم اختار فيه الاولا   بعضهم الثاني اقوى جعلا
اختلفوا لكن على المختار من   حجية المطلق من ظن علن
فالامر بالترجيح عندي واسع   لتشكل هذاك بمن ذا مانع
وربما كان بالاثنين وما   يزيد عن هذين ايضا فاعلما
تعارض المرجحات نادر   ترجيح الاقوى ثم اقوى ظاهر
قد يحصل التعادل المذكور   فحكمه كسابق مسطور
مقصودنا قد تم في المقام   فاحمد الخالق للختام
واثن الحقيق بالانعام   صل على النبي في الايام
وآله الهادين في الانام   لا سيما من بعده امام

واللعن على اعدائهم في الازمنة ‏ ‏ ‏ هيالهم ما كان شر الامكنة

قد وقع الفراغ في ليل الاحد ‏ ‏ ‏ ابياتها مجموعة الف عدد

وكان ذا من ليلة الثامن عشر ‏ ‏ ‏ من رابع الاشهر من بعد الصفر

في سنة التسعة والخمسين ‏ ‏ ‏ من بعد الف وكذا المائتين

من هجرة النبي الى المدينة

حين نزول آية السكينة

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله من منن الله
على العباد ومنحه المتظاهرة المتكاثرة في آفاق البلاد تعمير الامصار
وتشريف الاعصار ببعث الهداة الابرار وتزيينهما بالعلماء
الاخيار رحمة على الاثار ولطفا على الخواص والعوام وذلك
بعد غروب شموس الرسالة واختفاء بدور الولاية ليحيى من حي
عن بينة ويهلك من هلك عن بينة ومن مفاخر ما توج الله
على مفارق اهل هذا العصر ومكارم ما الطف ان تجلى دوح

هذا ابنه ونور دره الله على هيكل فتى قد برع الرجال بعد فاق
الاقران والامثال في العلم والعمل وظهر نور طراوته وبدا اصلاح
نضارته في هلال منهال القدرة فهو من عين التحقيق في عنفوان الشباب
بعد ان تجاوز الكمل من الكهول والكمال في ميادين الكمال في
الفضل لعمر الحبيب انه كان في ريعان العمر قد حاز اصناف
وفنون الفضائل حيث امتلى منه الدفاتر وجاد في التورع صنوف
المحمدة والخصائل حتى ضاق من اعلانها سراده السرائر والضمائر
كم تحقيقات شريفة وتدقيقات انيقة ظهر منه في فنون متشتتة و
علوم متفرقة قد الفها قبل بلوغ العشرين من رسائل وكتب كثيرة و
شروح وتعاليق عديدة قد صنفها ولم يصل بعد الى الثلثين
ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم شعر
ليس على الله بمستنكر ان يجمع العالم في واحد ولا باس من تذكار
بعض مصنفاته فان الذكرى تنفع المؤمنين والهداية الى نبذ
من تعليقاته والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم
منها تعليقة على الشرح السيوطي المسماة بتذكرة الروضة تبلغ مجلدا
الى بحث المبتدأ والخبر فيها تحقيق الحق وابطال الباطل بايراد الحجج ودفع

قد صار لی بعد ان کان
بغیری ویکون کما کان

الشبه ونقل الاقوال ومنها تعليقه على الشرح الجامي فانها مما ينبئ عن فضيلة مؤلفه وتدرب مصنفه لانه ينقل فيها كلام احد من المحشين الفضلاء ولم يقتبس من تحقيقات واحد من العلماء بل كلها ما بلغ فكره وغاص [illegible] ومنها منظومة في النحو المسماة بالمنهاج ومنها شرحه على التصريف للزنجاني ومنها شرحه على ديباجة المطول ومنها شرحه على ديباجة شرح الشمسية ومنها في شواهد المطول ومنها منظومة في علوم المعاني والبيان والبديع ومنها منظومة في المنطق المسماة بالمعراج ومنها منظومة في آداب المناظرة ومنها لغة الاضداد ومنها كنز الالغاز المشتمل على المسائل المشكلة في كل علم ومنها رسالة في المربع ومنها منظومة في المربع ومنها منظومة في علم الكلام ومنها شرحه المسمى بنجاح الاعتقاد ومنها لسان الصدق في الاصول وقد بلغ الغاية وتجاوز النهاية ومنها منظومة في الاصول غير هذا الكتاب ومنها رسالة المعمولة في حرمة الغيبة الشيعة ومنها رسالة في حجية الكتاب ومنها رسالة في حجية القراءات ومنها شرحه على شرائع الاسلام لم ينسج مثلها فتاح الافكار ولم ينسج لها سوانح الانظار فيه تصريح على الاصول والفروع وادلتهما وتنبيه على الدقائق واللطائف وماخذهما ومنها غيرها مما لم نذكرها ومنها هذه المنظومة في الاصول وهي كسائرها مما تلقتها الانظار بالقبول لم يقتبس من جذوات فوائدها الشبان والكهول اشتملت على نقل المعتبر من الاقوال والمختار من الاستدلال مع اوجز اشارة واخصر عبارة جعل الله جميع ذلك ذخر المصنف المحقق اذ قد اجتهد فيها غاية الجد والاجتهاد ووفقه لما يحب ويرضى بمحمد واله الامجاد

یا الله الحق

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد و الصلوة و بعد فقیر جانی تشنه زلال شراب طهور جاودانی
محمد ابن سلیمان الطبیب تنکابنی در باب احوال علما اداسید و مشایخ اجازه
و ذکر کتب مؤلفه و کیفیت احوالات ایشان را با قلت بضاعت
ذکر نموده انم و بالله التوفیق و علیه التکلان باب الالف
آقا سید ابراهیم موسوی اعلی الله مقامه است و هو مؤلف کتاب نتیجه
بوده و مولدش در دار السلطنه قزوین و مسکنش در حائر جناب
ابا عبد الله الحسین علیه السلام جلیل القدر و عالم و فاضل نحریر بوده سید
یگانه و وحید زمان خویش بود و در علم فقه و اصول ناد

اوانی بود و در مجلس درس آقا سید علی مرحوم صاحب شرح کبیر ادراک
کرد و در خدمت آقا سید محمد خلف آقا سید علی تلمذ کرد و چند
ماهی در مجلس درس محقق ثالث شیخ علی ابن شیخ جعفر نجفی فرزند
واصل شد و تکمیل کرد در خدمت آخوند ملا شریف العلماء مدتی
در علم رجال با صاحب کتاب فاطمه زهرا ... روات ... قلم ... داد
فرمود که ... جناب آقا سید محمد ... الی ... داده
امر کرد که کتب فقه ... کتاب ... تمام ... کتب ...
منقول تمام ... حاصل ... رساله ... مرده
تحریر ... فرموده ... آمده ... قسمه ...
و اجازه ... آن شیخ مذکور ... آقا سید محمد ... کتاب
... فقه ... کتاب ... الی ...
واقف ... و ... شرح ... الاسلام ... کتاب
فقه که ... یک جلد و کتاب ... فقه ...
مشتمل ... جلد و ... در اصول یک جلد و رساله ... حجیه

و رساله فارسیه در طهارت و هم حلق و رساله عربیه در طهارت
و صلوة و رساله در مناسک حج و رساله در غیبت و رساله در نماز
جمعه و در مجلس درس ایشان [illegible] اکثر فضلا [illegible] جلا [illegible] فضلا
می نشستند و حلقه درس [illegible] بلاد [illegible] از
هند و سند [illegible] و در [illegible] اسرا [illegible] علی [illegible]
و فضلا [illegible] کتاب و قرائت [illegible] و در خلاق [illegible]
بلاد اکثر [illegible] و هر که [illegible] ورند
بلاد [illegible] و هر کز در مجلس [illegible] در مناظره [illegible]
و از شهرها بجا [illegible] منشی [illegible] نظر رسید
[illegible] مفید [illegible] و متعدد [illegible] بغرافر [illegible]
[illegible] از جمله [illegible] حکایات [illegible] اصحاب [illegible] شد
و فتح [illegible] مقامات [illegible] رسید [illegible]
ما [illegible] نمیکند [illegible] کرد [illegible]
و اصل [illegible] کفته [illegible] عجب [illegible]
[illegible] موجب [illegible] باید [illegible]

باو فرزندان رسید [illegible] و در آن قریه [illegible]
[illegible] کردند [illegible] کفتند [illegible] کفته [illegible]
[illegible] برانیخت [illegible] بار
[illegible] از جمله [illegible] آمنت [illegible] و فتح [illegible]
و [illegible] ملا عبد [illegible]
[illegible] نظر آمد که [illegible]
[illegible] حافظ الادمه [illegible] از کتاب
[illegible] فقه [illegible]
[illegible] از کلمات [illegible] رجحت [illegible]
[illegible] کتاب [illegible]
[illegible] از جمله [illegible]
رساله [illegible] کرده [illegible]

نوشته در رساله بعد از آن استاد فرستاد پس چند روز [illegible] ماند آمد که [illegible]
گشتم بجهت طوطی که از اسباب خود بود در آب بیفتاد [illegible] از [illegible]
که در آب بیندازند نخستین رساله دیگر قیمت فرستاد [illegible]
نزد یک [illegible] رساله نفرستند پس [illegible] مرسله رسید از
[illegible] چند که [illegible] در رساله نشاط رسید بدین وجه روزی در کنار دریا
[illegible] قیمت [illegible] دو [illegible] کرد [illegible] خفتند
در شکم [illegible] سر [illegible] کردیم [illegible] در رساله [illegible]
[illegible] از جمله حکایات [illegible]
[illegible] کتاب شنیدم روزی در مجلس [illegible] سخن [illegible] بزرگی
[illegible] فرمود در [illegible] چند [illegible]
[illegible] با خلق کرده روزی [illegible] قرار

حکایت

داده ام که در [illegible] ماه [illegible]
آن جناب فرمود که [illegible] روزی با [illegible] در کنار دریا [illegible]
[illegible] که از [illegible] اطراف [illegible] خبر [illegible]
[illegible] روزی [illegible] روزی [illegible]
[illegible] کندم [illegible] روز [illegible]
وقت [illegible] بعد [illegible]
[illegible] روز [illegible] وقت شام [illegible]
شب [illegible] روز [illegible] کرد [illegible] قرار گرفت
شب [illegible] کرد [illegible]
[illegible] گفت [illegible]
[illegible] گفت [illegible]
[illegible] طرف دریا [illegible] روز [illegible]
[illegible] روز [illegible] بالا [illegible]

در بام ها چیتا و باشند که حالا فرود بر سند جرئت آن ندارم که بر بالا
سر بام بروم بلکه در کنار مانده‌ام پس آن بام بر شیر سایه افکند
دارد در ایستاده با ذخیره بخندد من بسیار کنید کفت بسا معروف داشته
وفات او انجا در کربلا نجات خزینه و با بلا مدفن شد در احاطه رضی الله عنه
تاریخ وفات او در سنه ۲۰۰ از هجرت نبوی در فرزند آبادان روانه
با شیخ زینی شیخ ابو علی بن سینا اگرچه داخل در سلک حکما است و در
منبر مباهات تو خلاف است چنانچه از مقالات عجیب داشته نیز از انها مگر در
دیبا خاتم حالش ظاهر و با الله از وجه تمام ابلاغ کردند که در زمانی
در دار السلطنه اصفهان تحصیل میشد روز به نزد بادشاه رفت معروفی
نمود که سلطان ... در وقت صبح مرگ شد و صدای حلقی بلند بر
مبادرت معالجه سلطان تعجب کرد که از رعایا تا که در این وقت چهار فرسنگ
راه است ابلیس گفت خدا غیب خدا را داشته پس با دست فقیر را
بالا فرستاد که در این هفته از اول شب تا صبح کار را کند چنانچه هفته گذشته
رابعه نیز در سال رفته که در این هفته از اول شام تا صبح مشکل حالا از

احوال ابن سینا

باو داشتند پس حالا صدق قول او کرد و خنده قبول داشته
فوق با حضرت اشتی بحد تر بود روز به نزد بادشاه رفت دید چه
ناخوشی انداخته است گفت بیمار چه در بادی انداخته گفت
در چهار فرسخ بیمار در تبع خطا نیز بر بالا بدید گفت بیمار
وقت قبلی محتاج بد در بادی نشستی نگاه کرد گفت فلان فلان محل
فلان فلان در سبب ابلاکی و فلانی از بی شیر بنی خوار کفتند شیر بچه
خورده که حالا از کجی دانستی گفت زیرا که بیمار خیلی در روی او
طرح ابالا کنند لنگ علامت شیر بچه باشند از جمله دیگری خوار
در وقتی که نزد بیمار در خانه کنند ابو علی رفته در خانه پادشاه رابطه
صعب بود و دو چند بود که بادشاه نفر طبیب کنج کنند که بنا بر
پس ایشان اتفاق نمایند معالجه کنند ابو علی نیز داخل شد الغرض که در یک ساعت
متفق شدند در ارحبل کردن متفق شده پس بوعلی نیز در ینه آنجا نیز داخل

اتفاقا [illegible] از [illegible] حضرت [illegible] شاه [illegible] از جهت علاج
این اتفاق شد بعد در هر طبیب [illegible] آوردند در مدرسه که [illegible]
[illegible] علاج [illegible] نشده [illegible] در کنج [illegible] ملاقات [illegible]
در کنج [illegible] ضعف [illegible] اگر سبب [illegible] گفت
کتابی تصنیف کردم در لغت [illegible] جایزه [illegible] گفت
[illegible] گفت [illegible] کتاب را [illegible] گرفت [illegible] ملا [illegible]
تمام تا آخر [illegible] حفظ [illegible] برآمد [illegible] بودند
صباح [illegible] نزد سلطان رفت [illegible] ملا [illegible] کتاب
[illegible] سلطان [illegible] گفت [illegible] گرفت گفت [illegible]
سابق تالیف کرده [illegible] حفظ دارم [illegible]
[illegible] اجزای [illegible] ملا [illegible] سلطان [illegible] شرمنده
بود [illegible] گفت کتاب [illegible] تالیف کرده [illegible] در کنج بود

[illegible]

[illegible] سلطان [illegible]
[illegible] گفت [illegible] صاحب [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] معلم [illegible] ثالث [illegible] معلم [illegible]
[illegible] مگر در کیمیا که [illegible]
کرده [illegible] کیمیا [illegible] انقلاب [illegible] لازم [illegible] آید [illegible]
کیمیا [illegible] گفت [illegible] شیخ گفت [illegible]
گفت [illegible] عمل [illegible] آورد [illegible]
[illegible] کیمیا [illegible] علم [illegible]
[illegible] گرفت [illegible]
شیخ [illegible] قافله [illegible] کردند [illegible]
[illegible] قافله [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] قافله [illegible] خواب [illegible] بودند

شب دیگر باز رفتم شب مطلع از در آمد تا شب بخندید بیند
چنین شب دیگر رفتم نزد بود تا شب دیگر که شد شب چهارم
رفتم که نزد شیخ بهاء فانی در یکی از حجره ها درست شیخ را که فقد
و شیخ را نشناختند با حسن احترام باز نکردند اشتند احمد بن محمد
اعلی الله درجته از من به اجازه محقق ثانی و شهید ثانی
است احمد بن محمد اردبیلی مشهور به مقدس اردبیلی است
و در زمان فقهای ذوالاقتدار و ... مقدس اردبیلی ... غالب
است فضلای روزگار ... اگرچه او ... زمان
شهید ثانی و ... او ... صاحب ... وارث زاده
... از ... و ... مولانا عبدالله ...
که از ... علمای اجازه از مقدس اردبیلی وارد و ...
معالم ... در خدمت مقدس ... کتب مؤلفه او
حاشیه بر شرح مختصر عضدی و حدیقة الشیعه و مجمع الفائده
و البرهان که شرح ارشاد است و آیات الاحکام الخ

لکم

لکم

۵۷

لیکن محقق کیاست ... حضرت امیر المؤمنین علی
وفاة او در شهر صفر از سنه ۹۹۳ نهصد و نود و سه ... حکایت
کنند که در صحن نجف اشرف ... که شبی ...
گشتند ... از اشرف ... در ...
... از ... طلا و ...
... زیارت کربلا ...
... علام ... نجف
... از ... فارغ ...
تاریک ...
... رفتم ...
سلام کرد ... سلام ...
...
مسجد کوفه ...
که سید ... محراب مسجد با کسی سؤال کرد ...

اند چون به نجف رسیدیم همه شب پیش حضرت خود را
شکار کردم و عرض کردم محقق اردبیلی که من از اول تا آخر
همراه تو بودم اما آن شخص از اول ورود که بوده ام ایلک با تو
تکلم کردی پس از من عهد گرفت که تا زنده ام این راز بنمائی بکسی
من بعض از شبها بخدمت امیرالمؤمنین علیه السلام رسیدم و از او
مسائل مشتبهه سؤال میکردم امشب مرا حواله بصاحب الزمان کرد
و فرمود که ولدم مهدی در مسجد کوفه است برو و از او مسئله را از او
سؤال کن و او آن شخص آخر حضرت قائم علیه السلام بود و حجة
حجة بن الحسن معروف به فضائل صاحب
کتاب رجال است که مشهور است بتضعیف و از کثرت نقله
که داشت اکثر از روات را تضعیف کرده بعد از آنکه
ملوث و لکن تضعیف او موهون است غالبا ... معارضه
با ... ال ... رجال و کنیه او ابو الحسین است احمد بن
علی بن احمد بن العباس النجاشی ... صاحب کتاب رجال

و از مشاهیر فن رجال است و از تلامذه شیخ مفید و ابن
غضائری است شیخ احمد احسائی از مشاهیر فضلای این
اعصار بوده است بلکه مؤسس بوده است و مذهب طائفه
شیخیه بسبب انتساب باو اشتهار یافته است
تالیفات او شرح زیارة جامعه کبیره در چهار مجلد
فوائد و شرح فوائد و شرح بر عرشیه ملا صدرا
و اجوبة المسائل و غیر ذلک از تلامذه مغفور مرحوم
بحرالعلوم آقا سید محمد مهدی طباطبائی بوده و اجازه
و اجازه از آن جناب و جمعی از علمای دیگر داشته از
الجمله آقا میرزا محمد مهدی موسوی شهرستانی و آقا
از آقا باقر بهبهانی و شیخ یوسف صاحب حدائق دارد

و شیخ احمد کثیر الحفظ بحدیکه در عصر او عالمی چون او صاحب
حافظه نیامده بسیار زاهد بوده هرگز نماز نوافل ازو
ترک نمی‌شد حتی اینکه از شخص ثقه شنیدم که میگفت
شیخ مزبور در ایام مرض ریسمانی بسقف آویخته
بود برای ادای نماز نافله آن ریسمان را میگرفت و میایستاد
نماز نافله بجای اورد و مجتهد عصر نواب خاقان مرحوم
فتحعلی شاه خانه در بهشت انداو خرید بهزار تومان
وثنائه اذا ذکرت گویند چندی از لیالی ریاضت
کشید و در بعض از مواضع شرح زیاره بعضی از اخبار
را ذکر میکند میگوید که چنانکه شنیدم از معصوم و مراد
او شنیدن در خواب است چنانچه در جای دیگر تصریح کرده
که من ائمه را در خواب میبینم و مرحوم حاجی ابراهیم
کرباسی

کرباسی از شیخ مزبور اجازه داشته و شیخ معتقد کلی بوده
در نزد علما مسلم بوده تا اینکه در اواخر عمر خود وارد قزوین شد
روزی با جمعی از علما بخانه شهید ثالث حاجی ملا محمد تقی
برغانی آمد حاجی مزبور بشیخ گفت که مذهب شما
با مذهب ملاصدرا در معاد یکیست شیخ استفسار از دلیل
نمود حاجی گفت که شما میگوئید که در قیامت آنچه عود میکند
جسم هورقلیائی است که در جای جان است مانند وجود شیشه
در سنگ و این مذهب کفر است بلکه بضرورة دین اسلام
اهل بدن عنصری عود میکند شیخ گفت که مراد من همان بدن است
که بعد از تصفیه عود میکند مجملا گفتگو در میان ایشان
بطول انجامید تا حاجی او را تکفیر نمود پس از آن شیخ
در همان سفر در راه مکه وفات کرد و حکایت

دیگر لیکن از ائمه کبار علما ربوع معدودند و خاتمه ائمه کبار معدودند
بانی نحو محقق و مدرس عالی تفتازانی نحوا خلقت عالی را با مامی در مقوضه
خلقه کبار احیا کبیار [illegible] بکفرید شهید ثالث کرده حال کلام
ایشان بقدر خلاف نیست [illegible] علی المخصوص [illegible]
الاعلام صاحب [illegible] و نه [illegible] عقل [illegible] لیکن [illegible] ثانی را
عقل [illegible] و [illegible] روم [illegible] عقل [illegible] اند [illegible]
جامی [illegible] زیر [illegible] کرده زدم [illegible] در [illegible]
[illegible] جناب [illegible] [illegible] بار [illegible] با [illegible]
شیخ عارف گوید که در کره خاک جز خاک [illegible] در کره هوا [illegible]
جز هوا [illegible] در کره آتش [illegible] [illegible] را [illegible]
[illegible] فالف فیها [illegible] و [illegible] شیخ [illegible] و
و [illegible] احمد ابن [illegible] [illegible] و [illegible] مذهب

بشهاب الدین و [illegible] از [illegible] اجواد اهل علم صاحب [illegible]
[illegible] کمالی [illegible] در [illegible] جناب [illegible] او در
مجالس عالیات در خدمت [illegible] جناب [illegible] کامل بر
گزیده و [illegible] الجناب [illegible] [illegible] زمره [illegible]
با فراغت [illegible] خانه [illegible] و [illegible] جناب [illegible] اصل
[illegible] فارغ [illegible] تحصیل [illegible] در ولایت [illegible]
[illegible] رقاع استوفی [illegible] جناب [illegible]
شرح تهذیب الاصول مرشد [illegible] منهاج للحکام [illegible]
[illegible] بالنهایه [illegible] جناب [illegible]
معروف [illegible] دوازده هزار [illegible] کتاب [illegible]
[illegible] کتاب [illegible] عبارت [illegible]
[illegible] رسانده [illegible]
[illegible] قفا [illegible] لنداء [illegible] [illegible]

جناب حاجی ملا احمد بن ملا محمد مهدی نراقی از اساتید علمای روزگار
و مشایخ [illegible] و از [illegible] است [illegible] شعر [illegible] داشت [illegible] از
[illegible] علما [illegible] و [illegible] و چندی تحصیل [illegible] از [illegible]
بمدرسه [illegible] بعتبات عالیات [illegible]
چندی در خدمت آقا سید [illegible] و چندی در خدمت بحر العلوم [illegible] اجازه
گرفت [illegible] و [illegible] جامع علوم [illegible]
کتب متعدده از آن جناب مانند مناهج الاحکام که در [illegible] جلد است و شرح بر تجرید الاصول
[illegible] مشتمل بر [illegible] جلد [illegible] و مستند الاحکام در فقه و
معراج السعاده در علم اخلاق که اصل کتاب [illegible]
[illegible] فتحعلی شاه [illegible] انصاف کتابی
نیکو و پسندیده مشتمل بر احوال و اخلاق حمیده و عوائد
دیگر [illegible] و تقریر قواعد کلیه فقهیه و فضیلت او
از آن کتاب ظاهر میشود و در بعض از [illegible] میان

ایشان

S1

ایشان و مرحوم حجة الاسلام منازعه شد در مرافعه ایشان و اوراق
بالاخره کشید که طرفین [illegible] جناب حجت را از [illegible]
در خدمت مرحوم آقا سید محمد خلف مرحوم آقا سید علی
فرستادند آن مرحوم سخن حاجی ملا احمد را ترجیح داده و آن
فتوا را برقرار [illegible] آنکه [illegible] کردند
[illegible] حاکم [illegible] از جانب سلطان [illegible] تعیین شد [illegible] دارد [illegible]
[illegible] حاضر شده [illegible]
[illegible] و آن [illegible] در مقام حفظ حرمت آن جناب بر آمد پس
حاجی روزی تنها بمنزل حاکم درآمد در حالیکه حاکم با امیر مجلس خود
بملاعبه نرد و شطرنج مشغول بود حاجی را نشناخته حاجی در
[illegible] نشست پس از آن در میان حاکم و حریف او حاجی
در مقام رفع منازعه بر آمد و بقواعد شطرنج [illegible]
حاکم را خوش آمد [illegible]
حاجی [illegible] در مقام [illegible]

باب الجیم

شیخ جعفر بن شیخ خضر نجفی اعلی الله مقامه بزرگوار [illegible]
اساتید روزگار از تلامذهٔ [illegible] فقیه [illegible] بزرگوار و شهید [illegible]
بلکه در طلاقت لسان و فصاحت [illegible] بیان [illegible]
علما بوده [illegible] شیخ [illegible] دیگر شیخ [illegible]
محقق ثانی [illegible] دیگر شیخ [illegible] فقیه [illegible]
[illegible] مسائل فقهیه و استدلال [illegible]
والله [illegible] در [illegible] باب [illegible]
ارشد ابراهیم [illegible] واحد [illegible] فقیه
داشته در این باب [illegible] شهید [illegible] از شیخ جعفر [illegible]
مسائل فقهیه کرده [illegible] استدلال [illegible]
در این باب [illegible] شیخ بزرگوار
اجازه از بحر العلوم دارد و ملا محمد باقر بهبهانی [illegible]

او کتاب کشف الغطاء [illegible] شرح بر قواعد [illegible] و رساله [illegible]
و رساله [illegible] و رساله [illegible] و کتاب [illegible] [illegible] گفته‌اند که هر [illegible]
[illegible] و [illegible] بر [illegible] [illegible] فقرا [illegible]
و هر شب [illegible] [illegible] [illegible]
و هر سال [illegible] خانه [illegible] [illegible] و وجه از [illegible] الفقرا [illegible]
[illegible] و [illegible] جمع می‌نمود آن وجه را [illegible] می‌کرد در خانه خود را
از [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible] همراه داشت هر جا در میان راه
که شهرت [illegible] [illegible] هر جا [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] می‌کرد [illegible] می‌کرد در راه [illegible] دیگر در [illegible]
نماز جماعت [illegible] [illegible] می‌کرد [illegible] مردم
درهم و دینار برای فقرا می‌گرفت و [illegible] می‌داد [illegible] در مجلس
[illegible] [illegible] [illegible] آنچه در مجلس می‌آوردند اول قیمت
می‌کرد و به صاحب [illegible] وجه از [illegible] می‌خرید

بقول اقتصار کرده مسموع شد که شخصی بخدمت شیخ رسید که مسئله از
ایشان سؤال نماید و در اثنای آن خنده از شیخ سر زد و در شب آن مرد از کرده
اعمال شیخ در تعجب شد و خیال گفت اینقدر اکثر اوقات بد خیال خانه دکان کند
چهل و معلوم [illegible] خواهد [illegible] سؤال نمود [illegible] فایده [illegible] است
که هر دو شیخ فرمود شیخ [illegible] جواب بعرض رسانید شیخ مسئله را نحو
[illegible] فرمود [illegible] خدا [illegible] علی [illegible]
قرار [illegible] شیخ بلند از روحانیت باشد در [illegible]
[illegible] بلند [illegible] مجتهد [illegible] شهود [illegible] عمل [illegible]
[illegible] عبادت [illegible] اطاعت [illegible]
[illegible] شب [illegible]
[illegible] است اگر شهید علامه مجتهد [illegible]
اگر [illegible] مجتهد [illegible] مجتهد [illegible]
[illegible] مرا است [illegible]

اگر [illegible] با [illegible] حرام است [illegible] عجب [illegible]
شخصی [illegible] از تلامذه شیخ [illegible] گرفت که دختر شیخ را [illegible]
کند [illegible] شخصی در مجلس درس حاضر شد چون شیخ بسیار با هیبت [illegible]
[illegible] از کلام را [illegible] نفعی [illegible] جاری [illegible]
درس تمام شد [illegible] سؤال [illegible] شد [illegible] برود شیخ
روز [illegible] خلوت [illegible] فرمود [illegible] یافته‌ام که [illegible]
[illegible] خجالت [illegible]
باجابت [illegible] رسید [illegible] شخصی [illegible]
[illegible] معروض شد که [illegible]
[illegible] شیخ [illegible] گرفت [illegible] رفت [illegible]
[illegible] شب [illegible] از [illegible]
[illegible] شیخ [illegible]
[illegible] خرید [illegible]

شیخ را کفتی نیز بیا [illegible] حمامی تو خبر دهم و [illegible] دار در [illegible]
شده جمال الدوله عبدالله خواجه حاکم اصفهان الا شیخ را در خور حالات او کرد
که فی الحال [illegible] را از [illegible] او [illegible] بعد از صرف شد [illegible] الدوله
حرفی داشت [illegible] شنیدم [illegible] نظر [illegible] روز
همه [illegible] از وجه [illegible] فرمود [illegible] الفقرا
[illegible] حلالست بر [illegible] حرام [illegible]
شیخ وارد [illegible] خدمت [illegible] که [illegible] خلوت [illegible]
حرفی دارم [illegible] خلوه شد [illegible] روز [illegible] رفت [illegible]
[illegible] از [illegible] شدم از [illegible]
کفت [illegible] شدم [illegible]
[illegible] خواهم [illegible]
و [illegible] ترا هلاک [illegible]
[illegible] ضعف [illegible]
[illegible] شیخ [illegible]

[illegible] رفت [illegible] ماند شیخ کتاب خانه خود را
وقف نمود بر [illegible] اولاد خود بعد از او پسر بزرک [illegible] شیخ [illegible]
او [illegible] پس [illegible] کرد [illegible] پس از وفات [illegible] شیخ [illegible] که او [illegible]
و کفتند [illegible] شیخ حسن [illegible]
منازعه [illegible] شیخ [illegible] کفت [illegible]
منازعه [illegible] طلاب [illegible] شیخ [illegible]
پس [illegible] شیخ [illegible] الآخر [illegible]
پس از چندی طلاب از شیخ حسن [illegible] شدند [illegible] شیخ
رفتند پس شیخ حسن [illegible] رفت و شیخ [illegible] آورد [illegible]
و [illegible] رفت [illegible] شیخ [illegible] حسن [illegible]
روز [illegible] شد [illegible] شیخ [illegible]
از جمله [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] از جمله [illegible]

منصرف کنند چنانچه بسیاری را مثل کنند یعنی یک خبر از زراره را اگر بعضیات
عادیات رسید اگرچه حد اکثر را نبود اگر ثقه باشند اگر یا راوی خبر مخالف آن
که مثل اکثر را ضرر دنیویه است یعنی فقها حرمت جهت باشد لیکن دفع ضرر از خود
در آن حال مشغول که عبارت است از دفع مهالک اخروی باشد در مقامات
رضی دفع ضرر اخروی مقدم است لیکن مولف دفع ضرر دنیویه را مقدم
دانسته از جمله فقها و رشی حرمت تقیه شنیده است مولف بلکه بر خلاف
اعتقادات بلکه اعتقادی اجماعی فقهاست رساله در تقیه باب بتحقیق
از شیوخ ابو جعفر محمد بن قولویه کنیه ابی القاسم واستاد شیخ
مفید است کتاب کامل الزیارة از تألیفات او مشهور است وفات او در سنه ۳۶۹

ثقة الاسلام حضرت جعفر بن حسن بن سعید
ملقب بنجم الدین مکنی بابی القاسم الحلی که بارع در جلالت شأن
ترا و احصی به القاب مشهور بمحقق اول است اخبار اعزاز ای جلالت
باشد وفات او در شهر ربیع الآخر سنه ۶۷۶ ششصد و هفتاد و شش ... کرد
که در ... از خانه ... افتاده بعد از رحلت او ...

تألیفات

تألیفات او کتاب شرایع که چهار جلدست مسائل او را باب
در اوراق رسید پانزده هزار مسئله شد بعضی گفته‌اند که سیزده هزار مسئله است
مختصر نافع یک جلدست مشتمل بر شش هزار مسئله است معتبر مشتمل بر دو جلد است
و نکت النهایه یک جلد کتاب مسائل غریه کتاب مسائل مصریه کتاب
مسلک در اصول دین یک جلدست و کتابی در منطق یک جلد و کتاب
معارج الاصول یک جلد و الشیخ حسن و حسینی که از مشاهیر حله بوده‌اند
مشهور است که محقق طوسی خواجه نصیر الدین بزیارت هلاکو بغداد را
گرفت از رای خود بحله رفت در مجلس محقق حاضر شد از ...
شرایع ... در مستحب بودن ... اهل عراق ... جهت ... قبله
... که از ... اهل عراق ... تیاسر ...
آن جهت قبله است واجب ... بالای جهت منحرف شوند ...
... تیاسر ... در ... گفت ... جهت ...
چند رساله از ... در بغداد ... محقق ... از ... ...

ایشان تحقق اجازه از پدرش شیخ حسین دارد و از جد خالوی صاحب الحاشیه
شیخ حسن ابن شهید ثانی که از معاریف علما است تالیف او معالم و منتقی الجمان است
[illegible]
و از [illegible] اجازه دارد و [illegible] سید [illegible] صاحب مدارک [illegible] شهید [illegible]
معالم [illegible] در خدمت شهید [illegible]
دیگر شیخ حسین بن عبد الصمد پدر شیخ بهائی [illegible] صاحب معالم
از معاصرین شیخ بهائی [illegible]
[illegible] است . فقوا [illegible] شیخ حسن بن شیخ طوسی
کنیه او ابو علی لقب او مفید ثانی است شیخ طوسی [illegible]
[illegible] مفید [illegible] اجازه
از پدرش [illegible] کتاب [illegible]
[illegible] حسن بن علی بن داود
مشهور به ابن داود [illegible] تالیفات [illegible] رجال [illegible]
برجال ابن داود و در علم فقه کتاب [illegible]

حسن بن علی بن ابی عقیل علمای بزرگوار
[illegible] واجبه متکلمی است از جمله فقها [illegible] واجب کرده
در نماز صبح [illegible] سید مرتضی با او موافقت کرده است ابن ابی عقیل زاده
گفته است اگر [illegible] باطل است تالیف او کتاب المتمسک بحبل
آل الرسول کتاب [illegible] حسن بن فضال
پسر صاحب [illegible] و از [illegible] کتاب مکارم
الاخلاق و جامع الاخبار از تالیفات او باشد حسن بن
یوسف بن مطهر حلی مشهور بعلامه [illegible] جامع معقول
والمنقول [illegible] از کثرت کرامات و فضیلت [illegible] بزرگوار [illegible]
[illegible] ولادت او در [illegible] ماه رمضان [illegible]
[illegible] تجرید خواجه نصیر [illegible]
[illegible] و تحریر و منتهی و نهایة الاحکام و مختلف و قواعد [illegible]
و نهایة الاصول و تهذیب الاصول و منهاج [illegible] و کتاب تلخیص المرام
و کتاب [illegible] جامع الرسالات تالیفات او زیاده [illegible]

در اوائل طفولیت در نزد خال خود محقق تلمذ نموده و [illegible] کتابهای [illegible] بحث
محقق از عقلای [illegible] این مسئله را [illegible] علامه [illegible] محقق
بسجده رفته و فرصت را غنیمت [illegible] رفت [illegible]
اجازه از جناب محقق نقل محقق [illegible] و حالتش [illegible] کجا
یحیی بن سعید [illegible] در زمان شاه مشغول و علامه در خدمت
پدرش [illegible] ناگاه قطره از آن [illegible] بر روی علامه
گفت [illegible] المکافر [illegible] نگفت [illegible] گویند که علامه
را پس از رحلت او در خواب دیدند از او سؤال
کردند که پس از مردن با شما چگونه معامله کردند در
در جواب فرمود که لولا الالفین و زیارة الحسین
لهلکتنی الفتاوی یعنی اگر کتاب الفین و زیارة الحسین
نمی شد [illegible] فتواهای من مرا هلاک می نمود و الحاصل
هر شب جمعه به [illegible] سوار می شد از حله به کربلا

به زیارت سید الشهدا می رفت از آخوند ملا [illegible] محسن [illegible] از [illegible]
[illegible] السید محمد [illegible] السید [illegible] شنیدم که علامه [illegible] به زیارت [illegible] می آمد
[illegible] سوار [illegible] تازیانه در دست داشته تنها [illegible] در راه
مردی پیاده با علامه رفیق شد بنای صحبت شد علامه دانست که [illegible]
مرد فاضل وحیدی [illegible] مسائلی که در هر علم مشکل بود سؤال کرد جواب
[illegible] رسید [illegible] گفت علامه گفت [illegible]
حدیث [illegible] گفت شیخ [illegible] در تهذیب [illegible] آورده [illegible]
[illegible] در فلان [illegible] در فلان صفحه در فلان سطر [illegible]
مذکور [illegible] علامه [illegible]
که [illegible] تازیانه [illegible]
در وقتی که علامه مشغول [illegible] بود که صاحب الامر [illegible]
دید [illegible] تازیانه [illegible] علامه [illegible]
دید و [illegible]
[illegible] خود [illegible]
[illegible]

کرده‌اند شیخ علامه کتابی را [illegible] گرفت فی [illegible] عاریه خواست که
ببالای [illegible] از اول شب شروع کرد در نوشتن تا وقت سحر شد خواب
گرفت قلم بدست [illegible] از دست [illegible] تا صبح شد [illegible]
کتاب [illegible] تمام [illegible] ملاحظه کرد و دید الا صفحه [illegible] نوشته شده [illegible]
[illegible] تمام شده [illegible] آخر [illegible] ملاحظه کرد [illegible]
کتبه م ح م د بن الحسن [illegible] بسیار [illegible] شکر نعمت عظیم را بجا آورد
وفات آنجناب در [illegible] محرم الحرام از سنه [illegible] هفتصد [illegible]
از هجرت و مقبره او در رواق جناب امیر المؤمنین علیه السلام است شیخ حسین بن

عبد الصمد والد شیخ بهائی [illegible] الحارثی [illegible]
با ورع [illegible] [illegible]
[illegible] از او اجازه دارد شیخ [illegible] شهید ثانی [illegible]
فاضل الشیخ [illegible]
[illegible]
[illegible]

دیده

و حیدر [illegible] در علم اصول [illegible] و فایق [illegible] بود
[illegible] هزار نفر از علما و فضلا [illegible] بلا [illegible]
سید ابراهیم [illegible]
[illegible] سنه [illegible] سید

علی بن سید محمد علی طباطبائی صاحب شرح کبیر
[illegible] ریاض [illegible] سید [illegible]
[illegible] بهبهانی [illegible] تحصیل کرده
اجازه [illegible] اجازه از [illegible]
[illegible] فاضل [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] مسئله را جواب [illegible]

فرموده شاید اینها در حبل فی بنا سابق و دست نشانی تعالی و
منتهی میشد خراسان سبیل معلومی فعلا سید سعید امر کرد حلی بعد گشتن
اوردند که مید سید سعید علم حکمت و هیئت و اشعار را طی خروج کربلا
بهمت جمله رسید بیکی لذت که را ای خود که در علم هیئت نظر رانت
تکلیف کرده ضروریات قبله را از هیئت سید سعید تعلیم نماید الی النوع حظی
کرد و جمله را کتاب نیز در لجل ارقت مجلد مسئله مرتب نکرده و لیکن تا نیز کتاب
گرفته در بند خانهای اند مسائل هیئت را فرا گیرد سید سعید فرمود کرمی از نیز برنج
ندارم لکن میرزا بیان عمر و مردم گرد قات میرزا محمد فرحت گرد منتجلا
سید را از این ... البسیار تا نیز کرده را انتساب تا صبح در میان حرم
سید شهید را عابد بعبادت خلائق مشغول اند در خراسان مطلب
نموده صبح نام مرتب هیئت تحقیق بقبله را نوشته بر استخراج شد و عبارت
تمام بیاکم هیئت شهید جمعه تا صبح مشغول ماه رار و وعده ... تطرح زار
و مناهج بیان تا لیف ... بسیار ... روم را ماجرا تا میرزا ...
در ورد تفصیل لید مرقوف بشرح حال میرزا محمد کرد رحیب را محترم

سلطان با نظر بیاور در حیدل لا اکنی در یک مسئله قرار نمی گرفت
خصم را از مرطلب بیرون و الی میرزا در ربیع الاول از ایام سلطنت خاقان
رضوان جایگاه فتحعلیشاه قاجار رانند و رسید با لکرب بار حازم ایران
شد سلطان مطلب گشته میرزا محمد به نزد سلطان آمد معروض داشته
که من چهل روز بسر رانده را از برای شاه میاورم بشرط آنکه مذهب اخباری
رواج داده مذهب مجتهدین را از میان بردارید سلطان قبول کرد
میرزا محمد در یک اربعینی مشغول اند تا که روز چهلم میرزا محمد در اربعین حلبی سلطان
شد که تا ده که را مدبر رانند را لکن دست سلطان آورد میرزا محمد را خلعت
وعده خواهی نمود سلطان تمکینی نکرد و قدری خرج با و دادند روانه عتبات
فرستاد در آنجا باید عتبات بود و فتوی مانی با قاتلان کرد در میان زنبیل
جاده شد لسید فریدون خان مرتب ... طلب بر روی بار
نوشته جات در میان نهاد یعنی با یکدیگر مجادله کرد ... سید بدرود علیه

کیهو جابکر علی بن احمد الشاهی

معروف به شهید ثانی است از علمای شام است صاحب [illegible] و
شهادة بلاد [illegible] زین الدین [illegible] شهید ثانی است به کمال [illegible] مذهب
جامع فنون [illegible] تعلیقه [illegible] و والد شیخ بهائی از شاگردان [illegible]
چند کتاب [illegible] از آنجمله اشتهار دارد [illegible] شرح [illegible] و رسائل
که شرح [illegible] شرح لمعه دمشقیه که مسمی بروضه است و شرح الفیه
و تمهید القواعد و آداب المتعلمین [illegible] مسالک الافهام شرح شرایع
آنجناب در علم [illegible] اشتهار یافت [illegible] بلاد عاملی [illegible] به بلاد
روم رسانیدند که زین الدین شیعه است [illegible] سلطان [illegible] نفر [illegible]
به [illegible] سلطان [illegible] آن [illegible] هفت نفر [illegible] با آنجناب
[illegible]
[illegible] شهید [illegible] سلطان [illegible]
[illegible]
[illegible] رسانیدند [illegible]

سلطان برد

سلطان ابر خند از قضات ایشان قتیبه یکی از [illegible] کتب شهید از احوال
بارگاه سلطانی [illegible] شهید را آوردند [illegible] خدمت سلطان رفت [illegible]
[illegible] گذاشت [illegible] خدمت [illegible]
[illegible] آستانه [illegible] سلطان [illegible] مشغول [illegible]
[illegible] آستانه [illegible] و [illegible]
بیرون [illegible] زین الدین را [illegible] خدمت [illegible]
[illegible]
شیخ [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] هفت نفر [illegible]
[illegible] هفت نفر [illegible]
[illegible] قسطنطنیه [illegible] سنه ۹۶۶ [illegible]
[illegible]

علی بن حسین بن موسی بن محمد بن موسی بن
ابراهیم بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب
علیهم السلام کنیه او ابو القاسم لقبش علم الهدی مشهور بسید مرتضی
ولادت با سعادت او در ماه رجب سنه ۳۵۵ سیصد و پنجاه و پنج
از هجرت [illegible] تا چند روز زنده بود و فات یافت بیست و پنجم
شهر ربیع الاول سنه ۴۳۶ چهارصد و سی و شش [illegible] پسرش [illegible] او غسل
کرد در [illegible] خانه او را دفن نمودند پس [illegible] او را بکربلا بردند در
جنب [illegible] دفن نمودند تالیفات او بسیار است از آن جمله
کتاب [illegible] و کتاب الانتصار و ناصریه و تفضیل الانبیاء علی الملائکه
والجواب [illegible] شیخ مفید [illegible] فاضل [illegible] در [illegible] اول [illegible]
[illegible] نوشته است شیخ بهائی [illegible] نوشته است
که شیخ مفید در واقعه [illegible] فاطمه زهرا دست [illegible] گرفته

به نزد شیخ آورد و فرمود ای شیخ این دو طفل را فقه تعلیم کن شیخ بهائی
حکایت میکند که شیخ ابو جعفر طوسی و قاضی ابن البراج در خدمت سید
مرتضی تحصیل میکردند سید مقرر [illegible] هر ماه دوازده [illegible] شیخ
طوسی [illegible] به قاضی ابن البراج [illegible] سید [illegible]
انعام میکرد و در علوم بسیار [illegible] میگفت [illegible] شیخ مفید [illegible]
درس سید [illegible] شیخ [illegible] خواب [illegible]
سید را فرمود درس [illegible] شیخ [illegible] سید [illegible]
[illegible] فقها [illegible] که [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] سید [illegible] شیخ [illegible] سید گفت
[illegible]
در بلاد [illegible]
والشیخ معتمد [illegible] شیخ [illegible] سید [illegible]

در ایام سید مرتضی عامه که اجماع بر چهار مذهب نمودند تفصیلش
لیکن اجتهاد در میان علما شیوع داشت و برادر [illegible] [illegible]
تقلید [illegible] [illegible] داشت در میان [illegible] آواز
میان [illegible] شد که اجماع بر چهار مذهب [illegible] سید مرتضی
[illegible] داشت [illegible] که اجماع بر پنج [illegible] حنفی مالکی
شافعی حنبلی و مذهب جعفری که اجماع بر پنج مذهب شد [illegible]
[illegible] عامه گفتند [illegible] [illegible] بر پنج [illegible]
[illegible] عبارت [illegible] [illegible] سید [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] شیعه [illegible] [illegible]
وقت [illegible] [illegible] [illegible] اجماع بر چهار [illegible]
[illegible] سید مرتضی [illegible] [illegible] مبارک
امیر المؤمنین [illegible] [illegible] سید [illegible] کرد
امیر المؤمنین [illegible] [illegible] [illegible]

یکی را [illegible] [illegible] از [illegible] و جواز [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
که برادر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] واقعه
[illegible] روز [illegible] [illegible] سید [illegible] سید
سید [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] سید [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
آل محمد [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
سید [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

باو دادند پس نزد رویش استفسار خاص
نمود رویش گفت آنکه بخواب شود در آمد بخوا
بم نیز در آمد تا فلان قدر بمن بدهی هر چه
از تو را نخواهم بعوض وجهی کسیر از سید
گرفت از او بازی شد و سید را دولت
بسیار و ثروت بیشی رسیده بود از انجمله هشتاد
هزار مجلد کتاب داشت و قیمت التهاسر
هزار تومان بود وقتی بسفر رفته برای حج بیت
الله الحرام نماز را قصر نکرد بلکه همه جا تمام خواند
و در سفر مکه با برادرش سید رضی مبلغ نه
هزار تومان در اثنای راه باین جراح طائی داد
و هشتاد قریه داشت که برای رز النهر خراج
می آوردند

می آوردند و دیوانه شعرش زیاده از بیست
هزار بیت و شیخ شهید در اربعین و غیر شهید
نوشته اند که وزیر خلیفه ابو سعید محمد بن
حسین بن عبد الرحیم در سنه چهار صد و بیست
مریض شد جناب امیر المؤمنین را در خواب دید
که فرمود بگو برای تو علم الهدی بخواند تا شف
ا یابی پس علم الهدی القشیه را بخواند و در مصیبت
حضرت سید شهدا قصیده بسیار گفته از
انجمله یک بیت این است لهم جسوم علی
الرمضاء مهملة والنفس في جوار الله
یقری لها روزی ~~ابو العلاء احمد بن سلیمان~~

مادر سید مرتضی و سید رضی فاطمه بنت ابو محمد و ابو محمد
فتاوی جهر ببسم الله در رکعت [illegible] در ... برد لازم
نداشته رفع ید [illegible] واجب دانسته است [illegible]
عمل نموده با خبار آحاد [illegible] عمل میکند مجتهد
... عبد الله ... شیخ عبد العالی الکرکی پسر محقق ثانی و استاد
میرداماد است اجازه از پدر شیخ که محقق ثانی دارد عبد الله
بن حسین تستری بضم تاء اول و فتح تاء ثانی اعتبار ... شوشتر
شوشتر ... که بعد از طوفان نوح بنا شد لفظ شوشتر ... است
ملا عبد الله ... ملا ... نقوی ... شوشتر ...
... که ... است اما تستری اجازه
از محقق اردبیلی ... شیخ ... از شیخ ...
... حاشیه ... بسیار ... نوشته

ملا عبد الله یزدی حاشیه بر تهذیب منطق ملا سعد نوشته است
و شرح فارسی بر تهذیب نیز نوشته است ... در رساله ...
دارد ... اجازه ... و شیخ آخوند ملا عبد الله ... اصفهانی
شد در نظر ... ملا ... اسباب ... بهائی
... کتاب ... بعد از ... چند ...
رفتند وقت ... ملا ... کتاب ... شهید ...
... که چند ... ملا عبد الله ...
در ... میرداماد و شیخ بهائی ... کتاب ... الاصول
نوشته ... نور ... الاصول ...
و ... العلوم ... شرح ...
... عبد الله ...
... عبد الله ...

میر حیدر رفت و میرزا [illegible] با او گفت آخوند میر حیدر رفت [illegible] که ما هم
مجادله کنیم که علمای ما بر علمای [illegible] فخر کنند و [illegible] آخوند [illegible] فهمیدم [illegible]
در مجلس ایشان دارند زیرا که یک مجلس [illegible] گویند که یکی سلاطین صفویه [illegible]
بعد بدان آخوند ملا محمد باقر [illegible] که [illegible] آخوند [illegible]
طلب [illegible] از آخوند [illegible] ایشان [illegible]
که بعد از [illegible] عرض نمود [illegible] آخوند [illegible]
[illegible] سلطان [illegible] سلطان عرض کرد که [illegible] از
مطلب [illegible] آخوند گفت [illegible] مطلبی [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] آخوند گفت [illegible] مطلب [illegible]
[illegible] شاهزاده در مجلس [illegible]
اصفهان [illegible] سلطان [illegible]
[illegible] آخوند گفت [illegible] بعد [illegible]
جمیع سلاطین صفویه [illegible]

قبول نموده‌اند پیاده در جلوی آخوند از قفای [illegible] رفته

پس آخوند [illegible] رو کرد مراجعت نمود پس از چند روز

[illegible] دیدم که آخوند آمد دید طلاب جمع شده‌اند [illegible]

از آخوند سؤال کردند آخوند در جواب گفت وجه آنکه

مروج دین بود و در فضیلت علم امتیاز داشتند بلکه [illegible]

جهت دینی [illegible] حقیقت [illegible] پس دیدم که [illegible] در جلد

الثانی [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] رسول الله [illegible] العلم [illegible]

[illegible]

[illegible]

علی بن حسین بن [illegible]

[illegible]

حشره الله مع الائمة الاطهار [illegible] و نقل [illegible]

[illegible]

شیخ حسین بن روح [illegible]

[illegible]

از [illegible] سؤال کرد [illegible] حسین بن روح [illegible]

[illegible] جناب صاحب الامر [illegible]

از حضرت [illegible]

جواب [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

از [illegible] صاحب الامر [illegible] دفاع

بزرگوار در زمان غیبت صغری بوده و مدتی در بغداد بوده است و در زمان
شیخ کلینی بشهر بغداد رحمت ایزدی پیوسته است و از کتب
او است کتاب نجوم [illegible] زیرا که آن [illegible]
[illegible]
[illegible] از اصحاب ما گفته اند که ما در نزد ابوالحسن علی بن محمد
رحمه الله که از نواب خاصه بوده است [illegible]
را [illegible] علی بن محمد [illegible] رحمه الله
علی بن حسین بن بابویه [illegible]
الخلاف [illegible]
در همان روز وفات [illegible]
کتاب [illegible]
الدین صدر الدین عبد العزیز بن البراج معروف بقاضی
[illegible]
از سید مرتضی و شیخ طوسی [illegible] و کتاب جواهر

الفقه از تالیفات او است علی بن محمد بن علی بن جمهور

محمد بن احمد بن محمد بن احمد بن محمد بن محمد الطاوس
وسی علوی حسنی رضی الله عنه برادر جمال
الدین احمد بن طاوس است لقب او رضی الدین کنیه
او ابوالقاسم و از مشایخ اجازه علامه است از جمله [illegible]
[illegible]
[illegible]
از الجمله کتاب ربیع الشیعه و کتاب سعد السعود و کشف
الیقین در تسمیه امیرالمؤمنین و کتاب طرق تسمیه [illegible]
[illegible] و کتاب فرج المهموم [illegible] حلال و حرام
از علم نجوم و کتاب جمال الاسبوع عبد الکریم بن
احمد بن طاوس [illegible] جمال الدین بن طاوس [illegible]
[illegible] الدین بن طاوس [illegible]

الذکر است لقب او غیاث الدین است در علم فقه مهارت
دارد رکنی از ارکان الفقها است علامه او در جایی که ختم میکند او در
حل تحصیلی در بغداد رفت و فتنی در کاظمین ابن داود در کتاب
رجال نیز گفته که من با او در طفولیت رفیق بودم بعد بلوغ
هرچه در زمان او داخل میشد فارغ میشد و قرآن را
در مدت کمی حفظ نمود در یازده سالگی مشغول گشت
شد و چهل روز بیشتر درسی نخواند بعد از چهل روز مشغول
علم شد و در سالی که در آن مشغول شد مصنف شد چهار رساله اول
و اینها جناب اجازه دارد از خواجه نصیر الدین طوسی و بعد از
کتب تصنیف رسید که بیشتر ایشان از شیخ اجازه علامه بود از
تالیفات او است کتاب بشری المحققین در فقه ... علوم و
کتاب فرحة الغری و نحو آن مستند عبد الله بن ... سلمی
در کاظمی و اجازه او از مرحوم شیخ جعفر والد سید محمد بحر العلوم

شیخ مرحوم از شیخ اجازه جناب ملا ... اجازه
کتاب کلیات ... در قواعد کلیه رجالیه و طاهر ... مرحوم منسوب
او است بانضمام رجب ... شیخ عبد المجید ...
صاحب جمال الدین ... اول ... اجازه ...
نسبت ... در ... آخر ... ابو ...
محمد ملقب به فخر الدین است علامه ... اجازه
شیخ محقق دارد فخر المحققین اجازه ... را
... آقا ... ملا عبد الکریم ... و ...
از ... مرحوم ... صاحب ... المحققین
... فضلا ...
... علم اصول ... حضرت ... شهید ...
... العلما ...
این ... و ... اجازه ...

حکایت این جناب نقل میکرد در ایامی که از بلاد
ترکستان در مدرسه مشغول بتحصیل بودم طلاب حجره
بودند که در حالت وحید … بودم … کسی …
یکی شد … بود … از ارباب … همچنین کسی
جماعتی از بلاد گفته که در اشتند اگر کسی این …
هیچ یاری نمی کند با اینکه مجهول که از ارباب …
باید بدیم اکثر متکبرین از جای خلق کرد … در راه
روز این شهر آمد الحمد منزل او بودم از زیارت … بادام
و قدری از … در بیای آقا … قرار … حکایت
میان ایشان بودم با اینکه … در بدو آن … جاری
شدند تقسیم … که این … بصدق … احوال
دنیا از خلد قطع نمای لکن … بود
در مدرسه در میان طلاب … از آن شد
بعد از آن حیرت از تعجب … شد در میان …
بمن رسید …

دارد و جمیع کتب فقه مردم از او بر جانب جمع شدن طلاب
فهمیدند در وقت جمعه … مدرسه شیخی … مدرسه
آمدم و … تعلیم کرده …
گرفت از جمله … الفاظ … حقیقت

باب الفاء

فضل بن حسن طبرسی کتاب … ابو علی الذین … از شیخ مفید کتاب مجمع البیان
بعد از سی … تألیف کرده است کتاب
جوامع الجامع بعد از سی … تألیف کرده است

باب الصاد

ملا محمد صالح مازندرانی از شاگردان ملا محمد تقی مجلسی
… از …
بر زبده الاصول …
… تحقیقات …

لاجرم گاه در نسب ملا محمد تقی مازندرانی نسبت کردند شاید از فضلاء
گویند آنجناب از اراضی دارالسلطنه اصفهان شد طولی
نکشید مرحوم ملا ... وفات کرده نسبت او را دفن کردند
لکن روضه در بالای قبر او گرفتند که ... کهنه است
آنجناب از قبر ... نظر کرد ... نجات یابد قرآن را
تفسیر نموده ... از ... ... تلامذه
... شد ... از ... آورد ... قرآن را
ترجمه کرد ملا محمد باقر بهبهانی ... پسر آخوند
ملا محمد اکمل است ... بدر ... باشد و اجازه
نیز از او دارد آنجناب ملاحظه متوشق بهبهانی نموده
زیرا که ترویج علم اصول در زمان او شد ... قبل
قبل از وی جمیع ... ملتجا ... تا آنکه ... در زمان
زمین ... مشغول تدریس علم اصول ... چند دفعه

۸۶

او بعد از

او بعد از غیبت غائب آنجناب ... آخر الامر
آنجناب ... غلبه کرده ... صاحب ...
... صاحب ... ... امام
علیه السلام را در خواب دیدم ... که
... که ... علیه ... را ...
... آمده ... ... دلیل ...
... ... اصول
... ...
... ... استدلال ... ...
... ... تمام
... ... فضل ... ...
واضح ... ... حاشیه ... و حاشیه بر
... و حاشیه بر مختصر ... و حاشیه بر معالم
... از تألیفات ... شهید ... ثالث

ملا محمد مهدی برغانی مسموم شد که حیدر نواب ... را
باصفهان بردند بنظر علما رسید گفتند که معلوم [illegible]
[illegible] در [illegible] جمله [illegible]
[illegible] [illegible] سید [illegible]
است [illegible] [illegible]
[illegible] علی [illegible] اهل [illegible]
[illegible] [illegible] از فضلای نامدار [illegible] بلا [illegible]
اجازه [illegible] [illegible] سید علی و شیخ جعفر [illegible]
بحر العلوم و میرزا ابو القاسم قمی [illegible]
[illegible] اجازه برای اموات [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

پس آن جناب جبه خود را بریده باو داده که از شب محافظت
کنی خود را از سرما تا صبح لکن بار [illegible] فکر کنم [illegible]
پسر شیخ عبد الحی ابا عبای خود لباس الوان [illegible]
[illegible] [illegible] شیخ [illegible] با [illegible] عبد الحی را
[illegible] کرد و او را منع کرد [illegible] عبد الحی شیخ این آیه را تلاوت
کرد قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده الحیاة الدنیا [illegible]
[illegible] شیخ این آیه را شنیدم [illegible] فقراء [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
در رفاقت حضرت سید الشهدا [illegible]
والد [illegible] کربلا است میرزا محمد حسن [illegible]
معروف [illegible] میرزا [illegible] [illegible]
افاضل [illegible] [illegible]
است از آخوند ملا محمد تقی مجلسی اجازه دارد و [illegible]

دقیقه با صلاح و البابی شیر واندر جیبی الی حجای واردر شدایت الا
شرح اشارات درسی حکیمکند پس ملا میرزا ایراد زیادی
بملا جیبی کرد الا جیبی نامه نشت دا او را اشاکرد جنین
او را نشنخت کفت من مطالعه آنرا نکرده بودم پس
در صحبت الا جیبی مانده تلمذ نکرده از جمله فقها و اراز
لیکه بر جواب تر و زراری ساتی نکه قاتی نبت و قتیکه دار
مدرسه بنشد بر سر حرفی نشسته طلاب نزد او جمع بودند
مقتای بر پایمی اف مه کرد بر لبیکه حرفی آسند دار ر بسی که در
جواب بالهی آخر مانده پس حفظ مورد جواب نیمه بالهی
بسته کتاب در حرفی وجود دارا روایت با حرمی الا جای
محای اعکر ربنجه بکه او وقت بره و نه فکر در لیکه تنها خوف
جای ملی بزبان فت خوالت الاجای کفت ملا میرزا را و جمره
در فه کفته باد وعده وارد دست الی بالاحبنی دفعی مرسند بلالی
جای خفتن در شرین بوجد کی ملا میرزا بود او را نزد خلیل خرات
حاضر شد

چنین شنیده اجهای فضلا میرا حاضر شدند ملا میرزا نیز
حاضر بود با حجای بحث شد و نیز با جای متغیر شده حضار
فهمیده که مقصود الی اجهای بعده ملا میرزا باشد پس بزبانی
خوالت که جز جعل کنند ملا میرزا کفت در اوقات حفظ
دارد بعضی کفتند که بسم الله حمد بجمیع الا با اکثر
علما فقهای دلیل اقامه کرد که باسم الله احمد بابد باشد بار اجع
شروع در مطلب کرد که یکی از آن ابتدا کرد از نقل کرد اند که
مقتای دفعه جای زیادی کفت ام هر دفعه چیزی فهمیدم سوال کنم
کو مسند دلیل الا جمای ملا میرزا با اکر جای حاضر شد و نکل ابن
بر دار کوش سوار بود حمید زار کوش بمصد دفعه اعلی اکر
الاصوات الصوت الحمیر شروع نقر با دو عمو ملا میرزا جنین
بود الی اخمای اصفهانی با جای کفت که این جز
نصوت اصفهانی می خواند شاعر کند سند از او

بس شروع با حضرات علماء آقا جمال و ملا میرزا که این
حاشیه‌ها ... گویا نام ... می‌گویند و این بزرگوار حواشی
متفرقه بر شرح لمعه نوشته ... شرح فارسی بر معالم
نوشته است و حاشیه ... بر معالم نوشته ... خلیفه
سلطان بر معالم حاشیه نوشته و در ... اصحاب
معالم ... ملا میرزا ابراهیم ... سلطان ...
... جایی که ... می‌گوید منظورش سلطان است
الصاف ... خلیفه سلطان ...
نیز از ... محمد ...
او از اولاد شیخ ... و اولاد شیخ علی ... شهید ثانی بود
زیرا که سلطان از شیخ محمد ... نقل می‌کند
در قول معالم ... واحد سلطان ...
از پدر شیخ نقل کرده ... از نقل واحد ...
که در ... ملحوظ نباشد ذکر نموده سلطان ...

رفته‌رفته

هر وقت که ... در زمان ... به اصفهان رسید کتب را
به یاد ... دانشمند پادشاه سلطان ... را
طلبید ... که ... خدا ...
... تبریزی ... او ...
... اصفهان ...

محمد بن حسین خوانساری ملقب به جمال الدین
و محقق خوانساری معروف به آقا جمال است محقق است
بی‌نظیر و مدقق است بی‌عدیل تعلیقه بر شرح مختصر اصول ...
و تعلیقه بر شرح لمعه نوشته و در نهایت متانت و حاشیه بر الهیات
شرح تجرید نوشته ... که الحال ... وقتی ... مطالب
... نوشته ... ذکر ... کفت ...
فی ... در ... مراعات ...
... که ... اوست ... مشغول
... نوشته ...

در سنه ۱۱۲۵

لذهره از حصار ... و اکثر اجازات باو میرسد و در کتاب
او از جمله کتب اربعه است که مدار علمای امامیه بر آن است و
و تالیفات او در میان کتب قدما ممتاز است و در خدمت
سید مرتضی و شیخ مفید تلمذ نموده است و تالیفات بسیار است
کتاب ... که ... در ... احادیث ... و کتاب
مبسوط و کتاب خلاف و کتاب تهذیب که شرح بر مقنعهٔ شیخ مفید است
و کتاب استبصار در اخبار ... کتاب ... شیخ ... که پنج
هزار و پانصد و یازده حدیث است و کتاب تفسیر تبیان که بیست
... مشتمل بر مجلدات بسیار است و کتاب ...
و کتاب مصباح کبیر و مصباح صغیر و ولادت آن جناب در ماه مبارک

[illegible]

محمد بن محمد بن حسن طوسی ... مشهد ... طوسی

ملقب به نصیر الدین ... آن جناب اجازه ... فضل ...

مشغول از زوال صبح تا ... پس رسید که ... در کنار
گذاشته اند ... ملتفت نشدم ... و این بسیار
عجیب است و در رساله چهار هزار ... از ... باز
شده اند که منقول است ... رسم مردم ...
یکی از ... در مجلس جعفر ... مشغول ...
مسئله پرسید گفت نمیدانم دیگر پرسید گفت نمیدانم
تا چهار مسئله ... چهار هزار ...
...
که ...

[illegible]

محمد بن حسن بن علی طوسی کنیه او ابوجعفر

و شیخ الطائفه است و هر وقت که شیخ را باطلاق ...
متبادر از آن او ... و شیخ الطائفه ...
فقهاء ... در خدمت او تلمذ کرده اند ...

لذهره

و علامه از ایشان حسب اجازه دارد و در خدمت ایشان
تلمذه کرده است و کتاب تجرید منطق را شرح نوشته است و در
روز وفات امام المشککین فخر رازی متولد شده است
و تاریخ تولد ایشان را جاء الحق و زهق الباطل ان الباطل کان
زهوقا گفته‌اند تالیفات او بسیار است کتاب زیج و شرح اشارات
و تجرید العقاید و التذکره و مذاهب و غیر آن است بسیار [illegible]
[illegible] بزرگوار [illegible] باشند و ولادة با سعادة
او یازدهم ماه جمادی الاولی پانصد و نود و هفت در طوس واقع شد
در شهر صفر ششصد و چهل و چهار از تالیفات شرح اشارات
فارغ شد و در روز دوشنبه هجدهم ماه جمادی الاولی از سنه
ششصد و پنجاه و هفت مجموع [illegible] پنج سال [illegible] وفاتش در
هجدهم شهر ذی الحجه ششصد و هفتاد و دو واقع شد در بغداد و
[illegible] وصیت کرده [illegible]
که [illegible] ظاهر شد [illegible]
شد [illegible]

شده و کتیبه در آن ظاهر شد که این مقبره را ناصر عباسی برای خود [illegible]
داده [illegible] بالسعادة [illegible] شد و تاریخ [illegible] و تاریخ ولا
دة محقق طوسی [illegible] کرده‌اند که محقق [illegible] کتاب [illegible]
[illegible] اهل بیت [illegible] کتاب را به بغداد [illegible]
خلیفه عباسی [illegible] در حالتیکه خلیفه با ابن حاجب [illegible] بغداد
[illegible] خلیفه این کتاب را با ابن حاجب داد [illegible]
[illegible] اهل بیت [illegible] کتاب را [illegible]
گفت [illegible]
[illegible] محقق طوسی [illegible]
[illegible] گفت [illegible] گفت
از اهل طوس گفت [illegible] طوسی خواجه گفت
[illegible] ابن حاجب گفت [illegible]
خواجه گفت [illegible] در طوس [illegible]

پس خواجه مکدر و ملول شد و ربع یار خویش را گذاشته پس شبی
در عالم واقعه دید که در حجرهٔ [illegible] صندوق او
را آورده اند [illegible] معروف بود هر چه خواجه از [illegible]
[illegible] بود [illegible] جمع [illegible] تعلیم کرد خواجه از خواب بیدار
شد بعضی از فقرا [illegible] با یاری دیگر بخارا رفت
با [illegible] احوال [illegible] حکایت کرد پس بیدار شد و [illegible]
در حفظ ماند [illegible] چنانچه تفصیل آن را در شرح حال
[illegible] نوشته اند [illegible] خواجه شروع [illegible] آن [illegible]
پس [illegible] یار [illegible] محکم
[illegible] پس [illegible] نهاد [illegible] تعیی [illegible]
در آن خانه [illegible] خواجه [illegible] گرفته
[illegible] مقام [illegible] بغداد [illegible] قریه [illegible]
نام [illegible] خواجه [illegible]

پس هر چند با او گفت پس اگر [illegible] یار [illegible] در حق [illegible]
[illegible] خطا کرد گفت [illegible] کرد پس [illegible]
گرفته پس از چند روز [illegible] حاکم [illegible] کنند
[illegible] خواجه را [illegible] کرد پس [illegible]
کرد [illegible] شهر [illegible] خویش [illegible] تا آنکه به بغداد آمد
[illegible] با خلیفهٔ عباسی [illegible] خلیفه [illegible]
[illegible] بغداد [illegible] خانه [illegible]
[illegible] کرد [illegible] گذاشته [illegible]
[illegible] خواجه هر چند [illegible] کرد [illegible] پس [illegible]
[illegible] خواجه [illegible] پس
[illegible] خانه [illegible] بغداد [illegible]
کنند [illegible] چند پس از چند [illegible]

پس هر کس که سخن در گرفت میر با ابن حاجب که سخن
گرفت نیز ابن حاجب مدد کیفیت را اظهار کرد ابن
حاجب گفت هر روز بقدر معینی بالای علاف بده بجهت
که کم از بازار بگیرد هر روز یک قفیه باد [illegible] بده ابن حاجب
گرفت و تبدیل آب شور [illegible] کرد تا روز که [illegible]
استرداد کنند که سخن هم کس [illegible] و [illegible]
ابن حاجب [illegible] خواجه [illegible]
ابن حاجب را از خزانه [illegible]
السرور [illegible] خواجه با [illegible] فرمود که من بالله
گفتم که من از [illegible] و [illegible]
شاه [illegible] کتب خزانه ابن حاجب را حضور
بجا آورد

یک یک سال با آب [illegible] فرمود [illegible] ابن
حاجب ابن حاجب [illegible] از تالیفات
کافیه و شافیه و مختصر اصول را باب [illegible]
[illegible] خواجه قبول فرمود ابن [illegible] کرد
که ابن حاجب [illegible] کنند در آن وقت ابن حاجب
[illegible] تازه خاطر [illegible] آنجا بود در
[illegible] مذهب شیعه [illegible]
[illegible] ساخت
[illegible]
[illegible] خواجه [illegible] حاضر شد [illegible]
[illegible] گفت [illegible] خواجه [illegible]

پس چنانکه خواجه را می شناخت کیفیت را بمدرس پیدا نمود
گفت البته صباح را خواجه بمجلس درس تشریف صلاح آنکه
فردا در علم ادب مراد جای لطیفه کرده ایم گفتند در سه علم او را
تالیفات است جز در علم طب چیزی از تالیفات او بنظر رسیده است
جمع شد بمجلس درس استقرار یافت خواجه تقریر حاضر شد چون مطلب را
از کتاب طب درس گفتند بر دلائل و تحقیق نمود خواجه
در حق مجادله بر مدعای برکه او را مطالعه و تحقیق فرمود
که مدرس هرگز نشنیده اما پس مدرس از جا برخاسته خواجه
را بجای خود نشانید چند روز با هم بسر بردند پس روزی ملاحظه
با یکدیگر گفته اگر بند خواجه را امتحان نمودند که درس گفتند
بعد از چند روز باز بجهت خواجه برخاسته باز خواجه با وجه کرد
او را نواخت

او را شیوه ساخت وقتی مدرس بخواجه گفت که فردا روز نوبت
باشد متوارثی مجالس که در شب کلام زند که دلائل او را مقرر داریم اگر
مرا عجب خوش آمد از تحقیقات دینیه ... را نیست خواجه
بجا آورد تلامذه خواجه که پیشتر ... که دلائل اول را مقرر داشته خواجه
کرد باز مدرسی مجلس برخاستند چند دیگر بگذشت در رساله تلامذه
خواجه بودند تا آنکه خواجه بشیب ضعف چنانکه منقول است
در مدرسه خلیفه بنی عباسیه که مدرس حاضر در مفصل آنکه مشکل
منطقی از خواجه سؤال کرد تا آن روز حل نشده بود خواجه یک یک
مفصلات ... را در یک مشکل را حل میکرد تا آنکه بعد از شب
چهارده مشکل را حل کرد ... آن مشکل
ملا قطب الدین صاحب شرح مطالع الانوار ... معتقد
کردید که ... خواجه معروف

که مر سلطان را به علاج خواجه فرمان نیز رسید فرمان خداوار
لترکان حاضر خواجه گفت فرمان خداوار منتظر باید رسید
پس خواجه چند روز مهلت خواست که قرآن نیز بنویسند بر ورق
اهلی نخود یک نخود بار بنویسند و بر آن نیز بنویسند چند بار کردی
با کسی دیگر یاد دهاد و او را در کند پس بفرمود او عمل کردند
تا اینکه نزدیک بعید بند چند بار کسی کرد با هم بنی اسرائیل
هلاکو ایشان خواجه بسیار چند روز حسن خواجه گفت
فرمان خداوندی میرسد پس خواجه اختیار در خلافت
باستقبال تیر انداخت هلاکو نیز احترام کرد بنهایت
او را نزد اکرام اهل داوار کردند پس هلاکو ایشان خواجه
در خواستند لطف نمود که احکام شرعیه را بر طبق
عقل مدلل سازند خواجه در حل مسئله بسیار عقل
عدد حقیقیه کرسند الا نحو جز در مسئله حاضر آمد

بیمار دره

بیمار مر چند روز دیگر هر جمله مرحمت کنند احیای هیچ نشنند
وقتی که بیمار را کرده وفات یافت تعجب کنند علمای عامه هلاکو
گفتند خواجه پس چه جواب باشد او را در قبر با ما درست
گذاشته بالاتفاق مجادله نماید جواب نکیر منکر را چه کند
هلاکو خواجه را طلبید و حاجت ایشان را با او اعلام نمود خواجه
در جواب گفت متعلق نکیر منکر ایشانند بار مرا که مست پس
ما را بر خدای نکیر است در رفع جواب تعالی نمی کند الا که
از مرا بر چند تر را به ایشان واداشتند ایشان به اهل صلاح خود
در قبر بگذارد جواب بگویند پس هلاکو حکم کرد که آن چند نفر
که معالجه ایشان خواجه کرده بود ایشان بقبر گذاشتند و ایشان نیز
کار در فن منقول و حکمت کلام نجوم و جفر و رمل و هیئت
و هندسه و حساب در اصطرلاب مهارت داشت
گویند که خواجه شبی در دریا بالا شد در زمستانی فرود

منقولست که چون در ری بخواجه صاحب خبر رسید خدمت خواجه
عرضه کرد در شب ... آسیا بیا ... جمع ... بارید ... [illegible]
لا ... از ... کرد ... [illegible] ... باران ... آید و ...
جا ... [illegible] ... باران ... بار ...
گرفت ... آسیا رفتند و از آن ...
شخصی ... کردند ... [illegible] ...
و آمد ... صاحب ... کرد که ما ... [illegible]
که خواجه ... آسیا ... [illegible]
و باران ... [illegible] ...
... خواجه ... [illegible] ...
نیست واجب الوجود را بدلیل حکمیه ثابت ... [illegible]
واجب الوجود ... مردم را ... [illegible]
تا وقت ... رفت ... [illegible] ... است

خواجه است تا ... به نزد او رفت گفت خدا ...
یا ... گفت ... گفت اگر ... خدا را ... جواب
خواجه گفت ... گفت ... [illegible] ...
... خواجه ... [illegible] ... شخصی
... اتفاق ... [illegible] ... که ... گشت
در جامع ... [illegible] ... بسیار ...
وقت خواجه ... [illegible] ... رسید که ...
ملا ... که ما ... [illegible] ...
... ملا ... [illegible] ... ملا ... پس
خواجه ... [illegible] ... که ...
... گفت ... خواجه ... [illegible] ...
خواجه فرمود ... [illegible] ... از ...
... [illegible] ...

ملاحظهٔ کتاب مطالب العالیه ... شده است که کرده‌اند که شیخ
مشغول کردند امام فخر رازی با آن فضل و جلالت شأن شیخ
در جواب سفر ... امام فخر ... کشتند بلکه شنیده‌ام امام فخر را
ز رشید زیرا که در ... در حالت ... المتقدمین
... پس ... فضیلت ... روایت کرده‌اند
که بطور شیخ ... شنیده که این شعر را ... شنیده ... زبانش
... بعضی ... گفته‌اند ... تحقیق
از افواه شیخ در جواب بالکل بعضی ... خوانند ...
شنیده خوانند ... معلوم نیست ...
معلوم شده ... این ابیات را که گفته ... [illegible]
... [illegible] ... اهل لیلا
سهل لیلا ... خود ... حق ... انت
... علم ... جهل لیلا

در جواب

در جواب این رباعی ... فرموده‌اند این نکته ... اهل لیلا
زیرا که جواب ... سهل لیلا   علما ... کردند
نزد عقلا ... جهل لیلا   محمد بن الحسن بن یوسف
پسر علامه حلی که ملقب است به فخر المحققین از رشد ... پدر ... علامه
و اجازه از پدر ... تالیفات او کتب ایضاح ... شرح
و کتب ... المبادی ... مشهور ...
آنست که علامه قبل از بالغ شدن علوم ... مرتبه اجتهاد
رسید و ظاهر است که این ... فخر المحققین ...
علامه ... بلوغ به مرتبه اجتهاد رسید ... کتب ...
خارج است بلکه در رساله عبدالکریم بن طاووس نوشته‌اند که تعلم ...
ایضاح ... المعلم ... عبارت ... و ... العالم
حروف ... علامه در جواب نوشته ...

آمد عرض کرد که مدت شصت سال از ده سالگی بیشتر از دهر او ق...
ضرر گرفتم به نیت وجوب بالا وضوء نماز کردم و نمی قضا تمام در ذمه
الکوفه لا فهمید و راست گفت آنست که قبل از زوال خواب و خفتن اشتغال ذمه بنی قضا
نماز الا کرد لا نماز که شکوه در این مدت شکر ادا کرد صحیح است با حال علامه فرمود که
لیس قدرت با این و صرح بعمل آورد با طلبت فصاح کنی الا خوفی در خدمت علامه
دربین زمان فخر المحققین پسر علامه را ملاقات کرد فخر المحققین از حال او پرسید
سابق چرخی را پرسید فخر المحققین فرمود علامه در این فتوا اشتباه فرموده است بلکه
با وضوء اول که از روی قصد کنی با طلبت زیرا که آن نماز اول ...
او در ذمه تو ماند پس هر زمانی و خورد که وقت شد و جوب ... در ...
دیگر بار خدمت علامه رسید ماجرای خود و فخر المحققین را عرض کرد و اشت علامه

فخر المحققین کرد ... اعلام ... محمد بن محمد بن حسن
ملقب بظهیر الدین پسر فخر المحققین است اجازه از فخر المحققین دارد محمد بن ...
حامد لخاط...
مشهور به شهید

مشهور به شهید اول از اعاظم علماء علم فقه از وقت از فضلاء روزگار
کار بلکه چرخ دوار در میان علماء روزگار چنین فقیه با اجلالی
نداد از اول فقه تا آخر بعد از طهارت تا دیات در سینه او جمعست
با آنکه تمام جمیع مسائل و قواعد فقهیه مانند ... انگشتر ... در دست
آن بزرگوار ... و غیر آن کتب ... قواعد ... اتقان
عالم ... آن بزرگوار کتاب لمعه که یکی از
ملوک خراسان خواهش کرد ... به ... خراسان
شد ... اقتباس نموده این کتاب را بار او نوشته فرستاد
از ... ابو طالب محمد نقل شده که ... با علماء
عاقبه مجلس ... کتب ... ارباب
استمداد نمود که ... ای ... احدی از ...
بنزد او ... تا اینکه کتاب تمام شد ... روز ... کل

لمعه کتاب آخر تالیف آن جناب و کتاب شرح ارشاد علامه
که مسمی به غایة المراد است و لمعه کتاب اول تالیفات آن مرحوم
باشد و رساله در ذکر قواعد [illegible] اربعین و مزار و الفیه و نفلیه و
شرح بر قواعد علامه و رساله [illegible] رساله در تفسیر باقیات الصالحات
بعضی از کتب معتبره به نظر رسید که شهید را [illegible] رسید [illegible] با تمه [illegible]
که [illegible] علامه [illegible] بعد [illegible] [illegible]
نماید [illegible] در [illegible] راه دید که [illegible] علامه [illegible]
نجف [illegible] شهید [illegible] جنازه [illegible] نجف [illegible] علامه
را [illegible] علامه [illegible] گفتند [illegible]
فخر المحققین [illegible] شهید [illegible]
[illegible] اجازه گرفت [illegible] علامه [illegible]
[illegible] شهید [illegible] اجازه [illegible]
[illegible] باب [illegible] شهید [illegible]

[illegible]

عامه شهید را [illegible] امامت [illegible] و مرافعه [illegible]
[illegible] مذهب [illegible] گفت [illegible] آن [illegible]
مشهور [illegible] و [illegible] [illegible] اتفاق [illegible] شد
دید [illegible] تقیه [illegible] شام رفت شهید را [illegible] شنیع [illegible]
[illegible] شهید را [illegible] که [illegible]
رقعه نوشت ربّ انّی مغلوب فانتصر [illegible] شهید [illegible]
و در [illegible] گفت [illegible] امر کرد که [illegible] شهید را
[illegible] دیگر [illegible] تاریخ
شهادت [illegible] ۷۸۶ [illegible]
و آخر [illegible] در [illegible] شهید
[illegible] ۷۸۶ هفتصد و هشتاد و شش [illegible] شهادت [illegible]
[illegible] تا [illegible] روز [illegible]

که با تنی سوزان بیدار شده خواستند آن شهید را به درجه رسانند لیکن
جماعت زرانی از اسنای لیلا... لیکن شهید فرمود در روغ ملکت جهار
متولی ... جماعه نام نهاد در حشر جاهل العاقبه شهید را که اهل بیت رسول
و از فضا و احد در کتاب القبیه مسح پای را از زیر انگشتها باید نمود
تا سیم پای بجای بهار آخوند ملا محمد باقر مجلسی رحمه الله در

احوال

هر باب که کتاب نوشت که در آن ابیات خود را آخوند ملا محمد تقی مجلسی که بید
آنجناب روزی در مجلسی از بزرگان نشسته بود از شوخی جا نشسته
که یکی از فقها که بلاد تمیل بطهارت شرب تنباکو فرمود از خلفا
کرده است شرب تنباکو نیست پس از مجلسی برخاسته برسم که چندی لوازم شد و
بکربلا رفته شد لقل بیدر خانه آن فقیه رفته که نشسته در آنجا خطوط
شراب فروش آدم برای ایشان آورد و در شراب به عباس سلام الله بجز شکند
الحمد لله الذی ... استعفای چنان آن فقیه او را عفو نمود پس از آن
بزیارت جناب سید الشهدا نشافت بعد از آن مراجعت نمود که کنند
روز

۹۴

روزی در مجلسی درس خود را که در هر فقره بیست الثان را بیرون
بکه گذشت اکثر آن که گفت لیکن فقه مذهب حق گفت که از مجلسی جاهل
مجلسی اصرار داشت که مفتی تا جواب مسئله آن را بگوید گفت لیکن
دلیل جواب بدانید آخوند پس از آن درس چگونه که طلاب را بر
کرد معروف است که جوان طالبی جمعی در مجلسی درس آخوند حاضر شدند
و معلوم شد که آخوند ملا محمد تقی دفتر را در دست داشت ملا محمد باقر
هرگز در جای جناب شیر بنشست و تا ابتدا سلام بزرگوار
بسیار است که یکی از آن وارد تا وقت رفتن در جوار آن بیت
تالیفات او است از آن جمله کتاب مرآة العقول در شرح اخبار آل الرسول
و شرح تهذیب الاحکام ملاذ الاخیار و حیوة القلوب سه جلد است
جلد اول از بدو خلقت آدم تا جناب خاتم است جلد دوم از ولادت
جناب ختمی مآب تا رحلت آن جناب جلد سوم در اثبات امامت

کتب حق الیقین در جلد و حلیة المتقین و جلاء العیون
و عین الحیوة و اختیارات و تذکرة الائمه آخوند ملا صالح
نموده اند که در رساله تذکره الائمه برده است تحفة الزائر و زاد المعاد
و مقباس المصابیح در تعقیبات نمازها و رساله که در [illegible] و کتب [illegible]
در رجعت و کتاب بحار که از تصنیف جلیلش کنز الاحادیث
ننوشته است تفصیل [illegible] آنجا [illegible] است که هرچه از
معصوم [illegible] مثل [illegible] کتب [illegible] است
[illegible] الاصحاب [illegible] ثابت [illegible]
چهار هزار اصل و پنج هزار اصل [illegible] ابواب [illegible]
بلکه مسائل شرعیه از طهارت تا دیات [illegible] در یک جلد
[illegible] الاحکام [illegible] رساله [illegible]
[illegible] اصل [illegible]
[illegible] در [illegible] ننموده اند [illegible]

سه محمد

سه محمد اند قدما سه محمد اند متأخرین که آثار اخبار بسیار که حق اعلام الاسلام
با ایشان جمع کرده اند که آثار سه محمد اند قدما نیز با اند اول ثقة الاسلام محمد بن یعقوب
کلینی که در مدت بیست سال کافی اصول و فروع را ترتیب نموده
و فقه را مبوب ساخته و مسائل طهارت را در یکجا جمع کرده و جلد
را در یک جا و [illegible] دوم محمد بن علی بن بابویه که او را کتاب من
لا یحضره الفقیه را نوشته سوم شیخ الطائفه محمد بن حسن طوسی که
کتب تهذیب و استبصار را نوشته و [illegible] کتب اربع
خوانند متأخرین محمد اول [illegible] ملا محسن فیض که کتاب
وافی نوشته [illegible] شرح اصول کافی [illegible] اخبار کتب اربع
را [illegible] جمع کرده [illegible] وسائل [illegible]
کتب اربع را جمع کرده دوم شیخ حر [illegible] ملا محسن [illegible]
و [illegible] سوم متأخر ملا محمد باقر مجلسی است

سوم که آخوند مجلسی صاحب کتب بحار رحمه الله و غفر له
جمع کرده است بیان الفضل صحیح تاویل ... الذنبه
و اشراح ... بحکمه ... رجات ...
بیست ... صاحب ... کتاب بحار مشتمل
بر بیست و پنج جلد است جلد اول کتاب عقل و علم است جلد
دوم کتاب توحید است جلد سوم کتاب عدل و معاد است
جلد چهارم کتاب احتجاجات و مناظرات است جامع علوم
جلد پنجم کتاب قصص الانبیاء است جلد ششم کتاب تاریخ نبینا است
جلد هفتم کتاب امامت است جامع احوال ائمه است جلد هشتم
کتاب فتن است که در او احوال واقعه جمل و نهروان و غصب خلافت
و خلافت امیر المؤمنین جلد نهم کتاب احوال امیر المؤمنین
و فضایل و مناقب آن جناب جلد دهم کتاب تاریخ فاطمه و حسنین
و فضایل ایشان

فضایل ایشان جلد یازدهم کتاب تاریخ علی بن الحسین و محمد بن علی
الباقر و جعفر بن محمد الصادق و موسی بن جعفر الکاظم و فضایل
ایشان و معجزات ایشان جلد دوازدهم کتاب تاریخ علی بن موسی
الرضا و محمد بن علی الجواد و علی بن محمد الهادی و حسن بن علی العسکری
و احوال ایشان و معجزات ایشان جلد سیزدهم کتاب غیبت و احوال
قائم جلد چهاردهم کتاب سماء و عالم مشتمل است بر عرش و کرسی و افلاک
و عناصر و موالید و ملائکه و جن و انس و وحوش و طیور و سائر
حیوانات و در ضمن کتاب ذکر شده احوال صید و ذباحه
و ادویه و طب جلد پانزدهم کتاب ایمان و کفر و مکارم اخلاق
جلد شانزدهم کتاب آداب و سنن و اوامر و نواهی و کبائر
معاصی و در او ذکر شده ابواب حدود جلد هفدهم
کتاب روضه و در او ذکر شده مواعظ و حکم و خطب جلد هجدهم

کتاب طهارت سه جلد هشتم جلد کتاب نوزدهم قرآن و دعا جلد بیستم کتاب
ذکره و صوم و در اوراد که در شهور ایام سنه جلد بیست یکم کتاب حج
جلد بیست دوم کتاب مزار جلد بیست سوم کتاب عقود و ایقاعات
جلد بیست چهارم کتاب احکام جلد بیست پنجم کتاب اجازه
و آن آخر کتاب بحار است که مشتمل است بر سندهای مصنف و علما
و اجازه علما و لیکن زیاده در عربی اجازه گرفته از شیخ محمد حر
ابن شیخ جابر عاملی که پسر عمه آخوند ملا محمد تقی مجلسی است و از آخوند
ملا محمد تقی در ... شیخ حسن ... از شیخ ... و از ... علما ...
جز ... که ... در ... کتاب ... شیخ ...
... ملا محمد ... که ... عبد الله ... ابن ... خط
محمد ... محمد تقی ... از شیخ ... در ... و ...
... ... قلیل ... افتای ... کتاب
...

... که ... بعد از ... ذکر شده ...
که ... الکمال الشیخ ... از ... شنیدم که ...
الفاضل الکامل ... ملا ... الکاتبی از ...
... فارغ نشده اند ... خوانده ...
... اوقات خواندن ... ثواب ...

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله من اول الدنیا الی
فنائها و من الآخرة الی بقائها الحمد لله علی
نعمه و استغفر الله من کل ذنب و اتوب الیه

یا ارحم الراحمین آخوند ملا محمد تقی مجلسی ...
... ملا محمد باقر ... از شیخ ... بهائی
... و اجازه از ... از شیخ اجازه ... میرزا
... شیخ جعفر ... از ... کتاب
شرح ... الفقیه و ... اصل ...

... (حاشیه) ...

در شرح فقید نوشته است که چون حضرت آخر سید کاظم را توفیق زیارت
حیدر کرار کرامت فرمودند به برکت آن بزرگوار مشرف گشت بسبب
بعضی روی داد که حقیرا ضعف انزا متحمل نشوم در آن حالت دیدم بلکه
اگر بخوابم که در میان لزوم و انقضا بیایم تا که در شده فی راه
است و مشهد آنجا را در نهایت ارتفاع و زینت دیدم و دیدم
بر قبر حضرت پای البسای سبز از البسه بهشت افکنده بودند که در دنیا
مثل آن ندیده بودم و دیدم آن صاحب الزمان را که نشسته در قبر
تکیه داده و رو به آن بزرگوار به جانب در است چون آنجناب را دیدم
شروع کردم به خواندن زیارت جامعه به صورت بلند مانند مدح کرند کمالی
چون تمام کردم آنجناب فرمودند که خوب زیارت است عرض کردم از آنکه
[illegible] روحی الفداه است آیند زیارت جد بزرگوارت و اشاره به جانب قبر نمودم
پس آنجناب فرمودند داخل شو چون داخل شدم نزدیک سر ایستادم

آنجناب

آنجناب فرمودند بنشین بیا عرض کردم که [illegible] به سبب آنکه جد بزرگوار شوم
آنجناب فرمودند که چون با ذات ما باکی نیست پس ایستاد که بنشین رفتم و دو
لیکن [illegible] بوسیدم و [illegible] پس آنجناب فرمودند بنشین بیا پس نزدیکی رفتم
تا نزدیک آنجناب رسیدم آنجناب فرمودند بنشین عرض کردم که [illegible]
پس فرمودند که نترسی و بنشین جایی نشستم مانند نشستن غلام در نزد آقا
بزرگوار آنجناب فرمودند استراحت کن و مربع بنشین پس [illegible] که
زحمت کشیدی پیاده و پا برهنه آمدی با جلال ادب آنجناب با اینکه [illegible]
عظیمه و ملاطفات لطیفه واقع شد که اگر ذکر از آن افراد [illegible] نمودم پس از خواب بیدار
شدم حالی روز اربعین زیارت فراهم آمد بعد از آنکه مدتی بود که [illegible]
[illegible] واقع شد با پای برهنه و پیاده به زیارت آنجناب مشرف شدم
[illegible]

کرامات خارقه و معجزات غریبه ظاهر شد آنجناب اجازه دارد از ملا
عبدالله شوشتری و قاضی معز الدین محمد و شیخ لطف الله میسی جزائری و فخر الدین [illegible]
و شیخ عبد العالی و شیخ جابر که پسر عمه مادر آخوند ملا محمد تقی اند و صاحب [illegible]
شیخ بهاء الدین محمد که در اوائل حال آخوند ملا محمد تقی مجلسی [illegible]
[illegible] و چون فوت کرد مراجعت به اصفهان نموده [illegible] آمده ام
[illegible] را [illegible] کند [illegible] بعد [illegible] خمر [illegible] آن شیشه
در [illegible] باب [illegible] آنجناب فرمود [illegible] را [illegible]
و آگاه [illegible] از [illegible] حضرت کردها [illegible] را به راه هدایت بیاورید
جمعی [illegible] آخوند [illegible] رفتند [illegible] نشستند [illegible]
[illegible] جمعی آخوند [illegible] را [illegible] مرا [illegible]
[illegible] آخوند گفت که ما [illegible]

جای خود را بگیرم تا به بینم تا کار شما به کجا میرسد با کار ما [illegible]
گفت [illegible] از [illegible] بالینش [illegible] جمعی [illegible]
[illegible] آخوند فرمودند هرگز [illegible] خدا را [illegible] به
[illegible] خواب [illegible] خواب [illegible] خواب رفت
صبح [illegible] آخوند آمد [illegible] کرده [illegible] و غسل
کرده ام و از [illegible] خواب [illegible]
[illegible] آخوند داخل در هدایت [illegible]
بعد از [illegible] آخوند [illegible] آخوند
ملا محمد باقر [illegible] بیدار کردند
[illegible]
سید [illegible] سید [illegible] حجة الاسلام

البته مدد غزالی را از رفت امیر علی ... در جبل ... نظر داده ... بود
و کسی حسد جواب بگفت تا آنکه ملاقات شد و در راه ملک پیش سعید ...
سلطان روز داده بحث ... گفت که در این باب ... سعید ...
گفت که حق با تو در این است ... دلیل ... شرح ... سخن
تو سخن نگوی ... طلب ... تمام شد ... طلب ... بگو ... شروع
نمود سعید در ... و عده ... روایت ... جناب ... المقصود
غزالی ... خواست سخن بگوید سعید فرمود سخن گفتنی تو در ...
... خلاف ... سکت شد تا آنکه سعید سخن ...
کرد غزالی بعد از آن ... سعید ... سخن بگوید سعید ... خواست
از ... غزالی ... شد و لیکن ... گفت ...
... غزالی ... رفت ... رفت ...
از حاضرین گفتند که سعید ... تا ... جواب ... بگوید

غزالی گفت

غزالی گفت که رفتی سعید از این ... که ... خواست بگوید
... جواب ... بنوان ... سعید ...
... غزالی ... بغداد ... قریه ...
طوسی و در مدرسه نظامیه در بغداد چند تدریس کرد و در ... نظر
... که صد نفر از ... ابداد ... از ابد ... مشق
رفت و احیاء العلوم ... ضعف ... شیعه شد ... و
کتب ... تصنیف ... احیاء ... تربیت ...
... ایشان ... کرده ... خداوند ...
... شیعه ... الا ... مسلمانند ...
... غزالی ... شد و ...
دنیا کشیده ... ... شکر و ...

گویند که سبب آن در لعن یزید اختلاف شده بود حقیر در یکی از تالیفات
ملا سعد تفتازانی دیدم که بنای خلاف را ذکر کرده بود بلی از آن
گفته بود که اقوی جواز لعن یزید در قتله امام حسین است محمد

فاضل هندی

بن حسن اصفهانی از شاگردان آخوند ملا محمد باقر مجلسی
و مشهور به فاضل هندی است وجه تسمیه‌اش پدرش بعد از آن بوده که چندی
از جانب به هند رفته بود و کتاب کشف اللثام که شرح قواعد الاحکام است
از تالیفات اوست و همچنین بر شرح لمعه نوشته است در سنی هجده
سالگی به منصب اجتهاد رسیده بود گویند که سلطان از آخوند ملا محمد باقر
کسی خواست که در حرم سلطان با بانوان تعلیم مسائل نماید
فاضل هندی را معرفی نمود تکلیف رسید لباس حرم سلطان فرستادند چند
بار با ایشان بود ناگاه چشم خود را گرفت و از حرم سلطان
بیرون رفت سبب را استفسار نمودند گفت الحال بلوغ یافتم

چشم را

چشم‌ها خود را گرفتم از حرم بر آمدم گویند که فاضل هندی
بسیار فقیر و نادار است که چندی مردم مطالبه به نزد او آمدند و فریاد
کردند گرد فقیر را ست اجرت ملا ... تا ... کنم و الا باید طلب
نقد ... در مقابل ... کفته است که فاضل هندی
ملقب به بهاء الدین است در هند نشو و نما نمود و با فاضل ... از
هند مباحثات عجیبه نمود و ... را ملزم نمود و چندی ... داده
گذشت در ... کتب و رسائل و تعلیقات در علوم ادبیه و احوال
دقیقه گذشت از اجله تلامذه آخوند ملا محمد باقر ...
که ... کتاب ... که شرح ارشاد است با کتاب
لمعه از تالیفات اوست در خدمت شیخ بهائی تلمذ نموده و از آن جناب
اجازه دارد ... حسین خوانساری از شاگردان اوست

محمد بن حسین بن عبد الصمد حارثی

بهائی

جامع اجمع الدین فضائله لقب او شیخ بهاء الدین است و
معروف بشیخ بهائی است و در خدمت پدرش شیخ
حسین بن عبد الصمد تلمذ نموده و از او اجازه دارد و در علوم ریاضی
آخوند ملا عبد الله یزدی صاحب حاشیه بر تهذیب منطق نیز تلمذ نموده
چنانچه در حاشیه بر تفسیر قاضی خود تصریح کرده است و کتاب
جامع عباسی [illegible] طهارت تا [illegible] در علوم فقهیه
و تعلیقه بر زبده و حاشیه [illegible]
[illegible] کتاب حبل المتین و کتاب مشرق الشمسین و کتاب
کشکول کتاب مخلاة کتاب خلاصة الحساب در علم حساب
[illegible] کتاب [illegible] رساله [illegible]

در رساله زبدة

در رساله زبدة الاصول و حواشی آن بر زبده و حاشیه بر تفسیر قاضی
والاثنا عشریه و رساله در علم درایه و کتاب در علم نحو که بپارسی نوشته
[illegible] سوانح سفر حجاز که معروف بنان و حلوا است و رساله
تشریح الافلاک و کتاب کبریتی و کتاب مفتاح الفلاح و [illegible]
جناب با جمیع [illegible] و خلیفه سلطان [illegible] که بعد از [illegible]
[illegible] که شیخ بهائی باشد در [illegible] خلد الله [illegible]
از شیخ اجازه شیخ محمد بن شیخ حسن بن الشهید ثانی است [illegible]
که وقتی پادشاه [illegible] رفت شیخ بهائی با جمیع علماء [illegible]
[illegible] فاضل [illegible]
[illegible] رفت پادشاه [illegible]
[illegible] رفت [illegible] شیخ بهائی [illegible]

که قابل آن نیست که اسباب بر رند همراه ما باشند انجناب
فرمود حقیقت مانند این است که او معدن علم است هر که
از کرامت بار هم [illegible] بیش باد
[illegible] بعقب رفته با طلب [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] همراه [illegible]
[illegible]
[illegible] شیخ [illegible]
[illegible] شیخ فرمود که [illegible]

حکایت

حکایت معتبر نقل شده [illegible] که او اجزای مالا ینحل [illegible]
[illegible]
[illegible] حاضر [illegible]
[illegible] شیخ فرمود [illegible]
[illegible] باشد که [illegible] مالا ینحل [illegible] باشد [illegible]
[illegible]
[illegible] شیخ [illegible]
شد فرمود که [illegible]
[illegible] شیخ فرمود [illegible]
[illegible]
[illegible] ولیکن کلام سالبه کلیه است

و در جای دیگر گفته است که بعضی از اسرار الهی را حیات حلال
کرده است عقل رسیدن ولیکن قصه موجب حیرت است نقیضی با لبه
کلمه ثابت پس شیخ کلام او را با یکدیگر مناقض یافت طلب کشف
لا ابد ثابت می بایست حجر بکن تا حل کنی مشکل گرده باشی
شیخ فرمود که من از این بار رجوع کنم رجوع کرد الی الله تعالی دریا [illegible]
چند شیخ بسیار عبادت بسیار کرده و از [illegible] خبر به شد چند بار
آمده محمد و تصریح در صفات نفسی بعضی می آمد بجای آورد و
قاسم [illegible] تجلی [illegible] شعبده و [illegible]
بنده بجای آورد شیخ در [illegible] شد قاسم [illegible] کرد آنچه
شامل کند از صفات نفسیه است و حقیقت او را درو
آنچه [illegible] از شعبده و [illegible] شیخ [illegible]

چیزی است بس لطیف امور [illegible] از [illegible] و داخل در اسرار
داشته باشی با قلم اسرار را [illegible] آخر به بندوبست قاسم چیزی
کرد کتابی مشهور با اسرار قاسم [illegible] الهی [illegible] شد
که آن کتاب را چند [illegible] گویند که [illegible] شیخ شنید
که حکیم [illegible] در جای [illegible] کمال [illegible] شیخ
طالب او شد [illegible] رفت [illegible] اسرار را دانسته [illegible]
تعلیم کرد حکیم [illegible] افتتاح [illegible] شیخ فرمود که
قائل [illegible] حکیم [illegible] نشسته مشغول به [illegible] شد شیخ
هم در نزد او نشسته [illegible] در خانه [illegible] حکیم [illegible] شیخ
هر دو [illegible] رفتند [illegible] آمده است [illegible]
لطیف شد [illegible] شیخ [illegible] حکیم [illegible] شیخ

هر دو بپای تخت رفتند حلیم نزد شیخ گفت که باید پادشاه
شود و منع وزیر کند شیخ از حجره استفتاح کرد سه روز نشد تخت بدید از آن
شیخ پادشاه شد حلیم نزد وزیر رفت و تا مدت هفت ماه گذشته
پس به وزیر رسید شیخ تعریف وزیر نمودند شیخ فرستاد که آن [illegible]
با کراه کشید [illegible] [illegible] شیخ خواست که با او دست
دراز کند [illegible] حلیم [illegible] گفت
نگفتم [illegible] شیخ ملاحظه کرد [illegible] حلیم
نشسته [illegible] [illegible]
[illegible] شیخ [illegible]
که [illegible] شیخ [illegible]
[illegible] باشد پس
چند روز [illegible] خوردن [illegible] مشغول
ارند

[illegible] که هر [illegible] [illegible] طرف [illegible]
[illegible] [illegible] چند روز [illegible] بگذشت پس
[illegible] شیخ [illegible] که [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] حکم کنی که [illegible] بنبدند [illegible]
[illegible] [illegible] پس [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] که آخوند [illegible] پس [illegible] شیخ بردند
شیخ او را ملامت بسیار کرد [illegible] [illegible]
هر [illegible] شیخ [illegible] که شیخ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] اصفهان [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] اصفهان [illegible] [illegible]

مثل حضرت امیر المؤمنین علی از ظاهر او رسید بنحویکه در هم وقت
که آفتاب بر بدن او [illegible] ظاهر [illegible] و هر فضیلتی از فضائل
باشد و ثانی سلسله بزرگوار از [illegible] آن از شهر رشته
هزار و یکصد [illegible] محمد بن مرتضی معروف بملا محسن
فیض اجازه دارد از ملا صدرا و سید ماجد از شیخ بهائی جبلی
از آخوند ملا محمد باقر مجلسی از او اجازه دارد تالیفات آن بزرگوار است
تفسیر صافی و تفسیر اصفی و کتاب مصفی [illegible] و کتاب وافی که شرح کافی است
و کتاب معتصم الشیعه و کتاب شافی کتاب عوامل در نحو که مشهور بملا محسنی
و کتاب [illegible] در علم کلام کتاب منهاج النجاة و رساله قرة العیون کتاب
مفتاح الخیر [illegible] کنند بعضی ملا محسن فیض [illegible] خراسانی است
که [illegible] کند [illegible] امر [illegible] تفصیل [illegible] اشعار آید

فیض

تغرب عن الاوطان فی طلب العلی وسافر

ففی

ففی الاسفار خمس فوائد تفرج هم واکتساب
معیشة وعلم وآداب وصحبة ماجد
فان قیل فی الاسفار ذل ومحنة
وقطع الفیافی وارتکاب الشدائد
فموت الفتی خیر له من حیاته بدار هوان
بین واش وحاسد پس آخوند سفر اختیار
کرد و بخدمت سید ماجد رسید و در علم منقول
در خدمت او تلمذ نمود و از جمله فتاوی او جواز غنا
کمون است گویند که آخوند در باغی از باغهای خود
در وقت سحر مشغول بنماز شب بود کنیزی غنا
میکرد در حالی که آخوند در رکوع بود و میگریست
و بعضی در مذهب آخوند تأمل داشته بلکه بعضی او را

نقل کرده اند و از شیخ احمد الاحسائی در کتب خود در بعضی از مقامات
میگوید قال المسیئ لنفسه شیخنا لاماه ممیت الشیخ الوجیه
و آخوند بسیار زهد و ورع داشته چنانچه چاقوئی از او در بازار
افتاده بود یکی از کسانی که او را میشناخت آمده در پای آن انداخته است
و آنرا کسی بوسیده است از پای و دست و گفته است که اکنون چاقوی
برداشته اند آخوند گفت که مردم مسلمانند هرگز ملکی که مال مرا
بی اذن من بر ندارند ایضا ملا محمد نامی خود از شاگردان و یاران ملا محمد
دیار خود خادم مسجد آخوند پس آخوند ملا محمد کسی را فرستاد در خدمت
آخوند که خواستگاری دختر آخوند اجابت کرد پس پیش خادم فرستاد
را مثبت از زن خود به آخوند ملا محمد جواب داد که فرستاد در خواستگاری
خدمت شیخ فرستاد نه ملا محمد خادم آخوند گفت مرا کنیز اینک محمد
خادم است و من صبیه خود را باو دادم و از نحو خود بیگانه نکردم

ابن المؤذن

محمد بن محمد بن داود خزینی معروف به ابن المؤذن است
و لقب او شمس الدین است و پسر عم شهید اول است و اجازه

از عم ابن

از عم ابن عبد العالی است و اجازه از او دارد و از مشایخ اجازه ملا صدرا است
و جامع معقول و منقول بوده و در علوم ریاضیه و حکمت و حروف و لغت و
و فقه و اصول ربط تام داشت بلکه خود را اعلم میدانست و لذا در بعضی
از تالیفات خود میگوید قال شریکنا فی التعلیم ابو نصر الفارابی و اکثر
قوم را از بهمنیار شاگرد شیخ ابو علی نقل کرده میگوید قال تلمیذنا
بهمنیار گویند روزی ملا صدرا بمدرس ایشان آمد هنوز میر بیرون
نیامده بود تا چون آمد و از ملا صدرا سؤال کرد که میر افضل است
یا فلان ملا ملا صدرا گفت میر افضل است آن شخص گفت میر افضل است
یا ابو علی سینا ملا صدرا گفت میر افضل است و همچنین یک یک را
سؤال میکرد تا اینکه گفت میر افضل است یا معلم ثانی ملا صدرا
ساکت شد ناگاه میر از خانه بیرون آمد در پای راه فرمود که صدرا مترس
بگو میر افضل است و آن جناب در دفاع بعموم منزله قائل شده است
و دلالت الفاظ را ذاتی میدانست روزی یکی از تلامذه او که
زراهی کسل بود از او سؤال کرد که شما دلالت الفاظ را ذاتی
میدانید پس معنی فسنک ولسنک چیست آن جناب سه روز تامل کرد

گفت ظاهر آنست که خروج کرد است بر امیر و خروج خلاف طاعت است
گفت ظاهر آنجناب شرح استبعاد در شرح اصول
کافی در روایات شیخ ساویه و صراط المستقیم که پس از کتاب
فضائل آنحضرت و حفظی را گفته است صراط المستقیم و امامی
مسائل شنود الی فرزند بنیاد کرد چنانچه مدت چهل سالی بار خود را
بکار خود است و از آنکه مدت بیست سالی فعلی مباح از او
صادر نشده بعون الله تعالی نسبت بقدسی او در پنج صد چند نشسته بودم
صدا شنید محمد بن محمد بن نعمان بن عبد السلام
در وقت جنازه آن هشتاد هزار کس از شیعه جمع شدند که بامدند و شیخ ابو جعفر در
کتاب جنازه آن نوشته است که بخط حضرت قائم بر قبر شیخ مفید
این ابیات نوشته بود لا صوت الناعی بفقدک انه یوم
علی آل الرسول عظیم ان کان قد غیبت فی جدث الثری
فالعدل والتوحید فیک مقیم والقائم المهدی یفرح کلما
تلیت

علیک فی الدروس العلوم اقتضی شیخ مفید بسبب لقب
شدن آن شیخ بمفید چنانچه در مصابیح القلوب مذکور است چون شیخ از
[illegible] با صاحب خود هجرت نمود به بغداد آمد در مجلس قاضی عبد الجبار معتزلی
حاضر شد و در صف نعال بنشست یکی گفت ای قاضی اگر اذن باشد
مسئله سؤال کنم قاضی اذن داد از شیخ فرمود حدیث غدیر آیا مسلم است
یا نه قاضی گفت مسلم است شیخ گفت پس چرا در میان شیعه و سنی خلاف است
در تعیین امام قاضی گفت ای برادر خبر غدیر روایت است و خلافت ابی بکر
درایت است و عاقل روایت را بجهت درایت ترک نکند بلکه درایت مقدم
درایت و قبل درایت را از جهت روایت ترک نکند بلکه
شیخ فرمود چه میگوئید در این حدیث که پیغمبر فرمود یا علی حربک حربی و سلمک
سلمی شیخ گفت صحیح است شیخ فرمود چه میگوئی در اصحاب جمل که با علی جنگ کردند
قاضی گفت که ایشان توبه کردند شیخ گفت جنگ درایت است
توبه روایت و تو مقرر کرده ای که درایت را ترک نکنند بجهت

روایت دیگر آنکه در ایت متقدم است بر روایت فاخر کت
شد و از در شیخ سئوال کرد پس از جای خود برخواست و
شیخ را بجای خود نشانید و گفت انت المفید حقا انت المفید حقا
پس از آن حضرت امام علیه السلام ماجرا شنید شیخ مرکب خاص با سر
افسار زرین و صد دینار زر خلیفه و یک غلام عطا کرد و امر
از کرشته و گفتند مقدار زر ازین بار مجلس ایشان قرار داده
پس از مجلس ملقب بمفید ملقب شد و در کتاب سر الشرائع
حکایت سابق بر وجه دیگر نقل کرده است تفصیل اینکه مولانا جناب
شیخ مفید علیه الرحمه پس به بغداد آمد و در نزد ابو جعفر ابن جمیل
مشغول بتحصیل گردید پس بعد از سه ماه علی بن یاسر ارادت کرد
در پس جلس علی بن عیسی رمانی کرد پس مجلس او حاضر شد که اهل
بصره در آنجا بودند آنها با آن علی بن عیسی مشغول کرد از شیخ
ظهر

لاندر نخبه و صحیفه را در جمله قاوی که اینها در اوامر شیخ در اول وضع
نظر کم کردند که از درهات بخدمت شیخ رسید سئوال
کرد از حامله وفات کرد و حملش زنده است الحال شکم او را بشکافیم
یا بچه او را دفن کنیم شیخ فرمود با بچه دفن کنید امر درگذشت
در پی آن سواری دید که اسب میتازد و می آید نزدیک شد گفت
شیخ گفته است که آن ضعیفه را شکافتند حمل او بیرون آورید و بیاورید
ضعیفه را دفن کنید از چنانی که مرد بعد از چندی خبر شیخ دادند گفت
من کسی نفرستاده بودم معلوم است حضرت صاحب الامر روحی فداه بوده است
حالا که چنین شد شیخ فتوی نمی دهم و ما فتوا نگفتیم پس در خانه را بر
روی مردم بست بعد از چندی توقیع از ناحیه مقدسه از جانب
صاحب الامر رسید بشیخ آمد که بر شماست که فتوا دهید و بر ما است

ملوک شده بود نماز تمام شناخته و نگذارده که در خطط اختلاف شده بود بسی
شیخ دیگر بار رفتند اکثف و از جمله فقها شیخ الاسلام نماز را در مسجد
میدانند و این قول موافق است با مذهب شیخ در خبر تهذیب
و ابی براج و ابن ادریس و علامه در سرائر مختلف و شهید در ذکری
لیکن واجب خبر تمام است و شهید در قواعد واجب دانسته است
لیکن منکر بودن خبر واحد نیست بلکه خوارج است و منکر توقیعات
از آنحضرت مشاهد با عنوان للاخ الاعز السدید شیخ
المفید برای وفات حضرت صاحب الامر مرثیه گفته و شیخ ان وزیر
مغفرت عبارت از شیخ مفید و شیخ طوسی است و قریب به دویست
تالیف داشته از جمله کتاب ارشاد بیان مجمل از احوال
ائمه ... مجلد و کتاب ... و کتاب مقنعه که متن
تهذیب است و کتاب ... در مختصر تواریخ شرعیه
و کتاب مزار و کتاب ایمان ابی طالب رسالت ...
کتاب و مشعر و سهو النبی و نوم ... از صلاة ...

امر المومنان

و جمل خبر شرایع و کتاب شرح عقاید صدوق و کتاب مقالات
و کتاب اختصاص و کتاب عیون و کتاب مجالس مشهور به فصول
و کتاب تصحیح الریاض و کتاب الایضاح و کتاب افصاح
در امامت و کتاب ... خط ... و کتاب نقض
مروانیه و کتاب نقض فضیلت معتزله و کتاب مسئله کافیه در
ابطال عقوبت خاطئه و کتاب نقض بر ابن عباد در امامت
و کتاب غیر از اینها تعلیقات که باره ذکر شده است ولیکن ما
مختصر کردیم و انجناب از شیخ اجازه سید مرتضی
و شیخ طوسی است و خود اجازه دارد از صدوق و جعفر
قولویه و ابی جنید و مدت عمر انجناب هفتاد و
است و وفاتش در شب جمعه سوم ماه رمضان سنه ۴۱۳
چهار صد سیزده هجرت است و ولادتش در یازدهم شهر ذی
القعده الحرام ۳۳۶ سید مرتضی بر او نماز گذارد و در ... ان
ایشان و جا بر مردم تنگ شد از کثرت جمعیت و ازدحام

د برالطهان

برانجناب مخالف متعدد الفضلا گریستند و در خانه اش او را دفن
کردند پس از آن نقل کردند بمشهد کاظم در پایین پای جد او
بجانب قبر استادش جعفر بن قولویه تاریخ وفاتش در بالا اعلام

جناب شیخ محمد بن علی بن بابویه القمی رفع درجته

صدوق

در جلالت قدر به القاب او شیخ صدوق و کنیه او ابوجعفر در قمیین مثل او دیده
نشد در وفور علم و کثرت فضل وارد در بغداد شد در حالیکه تازه سن و جوان
بود پس شیوخ طائفه از او استماع کردند قریب سیصد جلد تالیف دارد
وفات او در ری اتفاق افتاد در سال سیصد و هشتاد و یک پس تاریخش
لفظ اشرف آمد و شیخ مفید در خدمت اکابر کرام تلمذ نمود و اکتساب
اجازه دارد از پدرش و از کلینی روایت میکند بواسطه محمد بن علی بن
ماجیلویه و محمد بن محمد بن حسن و کلینی و علی بن محمد و احمد بن محمد بن عمران
و فقه از جمله کتب معتبره الفاضل کتاب من لا یحضره الفقیه که از کتب

اربعه

مشتمل بر دو مجلد است اخبار او را چنانکه بحار در او درده اند پنج
هزار و نهصد و شصت و سه حدیث است و کتاب عیون اخبار الرضا علیه السلام مشتمل بر دو
مجلد است و کتاب علل الشرایع مشتمل بر دو مجلد و کتاب اکمال الدین
و اتمام النعمه در غیبت است که جناب صاحب الامر روحی فداه
را در خواب دید و بامر آنجناب آن کتاب را نوشت و کتاب التوحید
و کتاب خصال و کتاب اخلاق وارد تالیفات آنجناب است بالجمله
و از جمله فتاوی او نماز مغرب را اول وقتش را استتار قرص دانسته است
و تابع مذهب شیخ طوسی است در کتاب مبسوط و ارفع قنوت
را در نماز پنجگانه واجب دانسته مثل ابن بابویه که اعاده نماز را
باطل میداند و ابن ابی عقیل قنوت را در نماز جهریه واجب میداند
از اینجا مذاهب او اینکه سهو بر پیغمبر و امام روا است و از اوست انکار خبر چهار

یعنی چه ترسیت که خدای تعالی جز را از خود اثبات لا یحتمل نید
بجهت معراجات بعضی از مصالح و گفته که انشاء حق تعالی مذهب
دانسته و اگر حرف کنند رساله در این باب خواهم نوشت شیخ
بهائی گوید که محمد خدا تیر که جز او را قطع کرد او را لکن فوق آن ندارد
کبریائی الکتاب نبود شیخ احمد طوسی در این جا گفته است الصدوق
فی هذه المسئله کذوب یعنی صدوق در این مسئله دروغ گفته است
و صدوق علیه الرحمه را منافر دست و ملامت اگرچه بعضی
این کتاب مذهب ایشان خوش می‌آید که در اینجا ذکر شود جهت
کثرت منافع بدانکه بر ارکین حرمله ذکر کرده‌اند از فضیلت
شیخ صدوق و رجوع الیه للفتوی رکن حرمله طالب
لقای او شد و آنجناب حوالت آنجناب

مرطلی

بمجلس او حاضر شد در هنگامی که جماعتی از علمای عامه در آن
مجلس حاضر بودند پس رکن الدوله عرض کرد که این جماعتی که حاضرند
در مذهب شیعه خلاف دارند شما چه میفرمائید شیخ فرمود که خدا
تعالی قبول نکرد از بندگان خود اقرار بر ربوبیت خود را مگر آنکه
نفی کنند از معبودین را بکلمه لا اله الا الله و اثبات کنند معبودیت او را
بکلمه الا الله و همچنین قبول نکرد اقرار برسولش محمد را
مگر آنکه نفی کنند پیغمبرانی که در عهد آنجناب دعوی باطل
میکردند مانند مسیلمه کذاب و سجاح و اسود عنسی و اشباه
ایشان و همچنین قبول نمیشود قول بامامت امیر المؤمنین
جز بنفی هر که بغیر او دعوی امامت کرد رکن الدوله گفت
که این خوب سخنی است لیکن دلیل واضح بیاور بر اثبات بطلان

خلافت ثلاثه و حقیت امیرالمؤمنین است شیخ فرمود که امت اجماع کرده
اند بر نقل حدیث سوره برائت و دلالت این خبر بر استخفاف و شنیعی که
ابوبکر از اسلام خارج بوده است و از پیغمبر نبوده در آن
خبر است عزل و ولایت امیرالمؤمنین از آسمان امیر گفت
دلالت آن این خبر چگونه است شیخ فرمود اهل نقل از عامه و
سنیان روایت کرده اند که سوره برائت نازل شد پیغمبر ابوبکر
را طلبید و سوره را باو تسلیم نمود فرمود که بمکه برو و برایشان
موسم این سوره را قبل از تلاوت نماید چون ابوبکر قدری راه رفت
جبرئیل نازل شد و وحی کرد که خدای تعالی ترا سلام رساند و میفرماید
که این سوره را باید نرساند مگر تو یا کسی که از تو باشد پس پیغمبر
علی را خواست و او را فرستاد در میان راه سوره را از ابوبکر
بستاند

و بمکه رساند پس امیرالمؤمنین علیه السلام چنین نمود و سوره را او تحویل نمود
ابوبکر برگشته پس نظر باین حدیث عزل ابوبکر و ولایت
امیرالمؤمنین از آسمانی نازل شد پس مردم مقدم کردند
آنرا که خدا عزل کرده بود و عزل کردند آنرا که خدا مقدم
کرده بود و مقدم داشتند آنرا که خدا مؤخر کرده بود
مؤخر کردند آنرا که خدا مقدم داشته بود و امر خدا
را خوار شمردند پس از این خبر ظاهر شد که ابوبکر از پیغمبر نبود
زیرا که جبرئیل گفت یا خود برسانی یا کسی که از تو باشد
بعد از اینکه ابوبکر از پیغمبر نبود پس تابع او هم نبود زیرا
که خدای تعالی میفرماید فمن تبعنی فانه منی پس کسی که
تابع پیغمبر نبود پس حرمت او هم نبود زیرا که خدای تعالی

و فرموده قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله و
یغفر لکم بعد از آنکه محبت حرامست بغیر پیغمبر پس جمیع امتی او بود
و دوستی پیغمبر ایمانست و در نسخ او کفر است پس جانشین خدا
را دوست دارد پیغمبر پس از این حدیث ظاهر میشود که
جمیع از پیغمبر بود با آنکه حتی اقوالی روایت میکنند در تفسیر این آیه
افمن کان علی بینة من ربه و یتلوه شاهد منه که علی بر بینه است
از جانب خدا و رسول خداست و شاهد امیر المومنین است
و ام حنفی روایت کرده اند که جبرئیل دید در جنگ احد
علی را در پشتی رسول بنفسه جهاد کرد جبرئیل تحسین کرد با محمد
این مواسات است که علی میکند جناب رسول فرمود که او از
جبرئیل علی از من است و من از علیم جبرئیل عرض کرد
و انا

که کسی از مردم و باشد پس جانشین صلاحیت دارد برابر امت
مردی که خدای تعالی او را رسول کرده است برابر اولاد آن
از کتاب الله و رسول پس جانشین جایز نیست که جمیع رسل خدا را
ادا کند بعد از رحلت پیغمبر و حالی که خدای تعالی او را از زمرت
آن آل خارج شد جانشین او را مقرر داشتند مطلع نباشند و حال آنکه
ولایت او از آن مانند آیه است اگر گفت این نسخ واضح است
پس مردان اهل علم که او را البرای کافی گفتند از جمله خرافات
نزد اهل اسلام گرفت که این نسخ حال نیامد بعد از او داد الا امر
در نسخ جانشین جایز نیست که این امت بکلی را جمع شوند با آنکه
جناب رسول فرمودند که لا تجتمع امتی علی ضلالة یعنی

امت محمد بر ضلالت جمع نشود الخ شیخ فرمود اگر این حدیث صحیح باشد
باید معنی او این باشد که امت در لغت عرب استعمال می شود در معنی جماعت
و [illegible] جماعت است و بعضی گفته اند که امت [illegible] خدای تعالی فرماید
ان ابراهیم کان امة قانتا لله حنیفا پس خدای تعالی یک نفر را
امت نامیده پس حالا انکار نداریم که بعضی این را گفته باشند و قصد کرده باشند
از امت یکی را که [illegible] بعد از خود [illegible] یک امت را خدای
تعالی [illegible] امت [illegible] کذا انت فی سوره است قطعناهم فی الارض
امما و در سوره است و قطعناهم اثنتی عشرة اسباطا امما پس از
آن فرمود که امتی از ایشان هدایت یابند بحق و عمل بحق میکنند
مراد چنین است در حق بعضی [illegible] فرمود و ممن خلقنا امة
یهدون بالحق و به یعدلون [illegible] اجالی
امت

لعنت را اراده کرده در قول او و لا یجتمع امتی علی ضلالة پس
امیر گفت چگونه جایز نیست که ارتداد بر جمله کنند با آنکه بوده
[illegible] مشهور است قریب العهد بودند شیخ فرمود چگونه جایز
نباشد با آنکه خدای تعالی فرمود و ما محمد الا رسول قد خلت
من قبله الرسل افان مات او قتل انقلبتم علی اعقابکم و من
ینقلب علی عقبیه فلن یضر الله شیئا الآیه نیست [illegible] ارتداد [illegible]
از ارتداد بنی اسرائیل در وقتی که موسی بکوه طور رفت و هارون را
خلیفه بر ایشان کرده بود و گفت یا هارون اخلفنی فی قومی
واصلح و لا تتبع سبیل المفسدین و وعده کرد قوم خود را بسوی
ایشان برگردد و بعد از [illegible] خدای تعالی ده شب [illegible] افزود
پس بنی اسرائیل درنگ نکردند تا آنکه سامری در میان ایشان [illegible]

درآمد و از زبیر روایت کرده است که خدا او را نست
گفت این خدا را شناو خدا رسیده است پس مردمان را ضعیف کردند
و اطاعت کردند سامری را در عبادت گوساله و مردمان را ضعیف فقط
نکردند با آنکه موسی ایشان را وصیت کرده بود و مردمان را خلیفه
کرد پس موسی برگشت پس در قوم خود را ضعیف کرده بار اندوه و الواح را
انداخت و ریش برادر خود را گرفت و پیش کشید مردمان گفت ای پسر مادر
قوم مرا ضعیف شمردند نزدیک بود مرا بکشند و مرا در مقام شماتت
دشمنان در میاور و مرا با قوم ظالمان مگردان احتجاج کردند بر بنی اسرائیل
جائز باشد با آنکه امت پیغمبر اولی العلم بودند با آنکه پیغمبران ایشان از
وعده ده روز تخلف کرد ایا پس وصیت او را خلاف کردند اطاعت
سامری کردند پس احتجاج جائز است بر امت پیغمبر فی الحقیقت پیغمبر
بعد از پیغمبر.

بعد از پیغمبر و اطاعت نکردن آنچه در خبر گذشت که پیغمبر از گوساله
پرستی چگونه هیچ معذور نباشند در ترک جنب بیان شانی وجاهی لیکه
رو با آنچه پیغمبر مثل هرون و موسی است و این خبر را جمع اهل
نقل روایت کرده اند امیر گفت از شیخ فاضل خیر کلام از این تنکر
و معنی تر دید شیخ فرمود امر تعیین با ما حصل ابو بکر را لی
کرده اند که پیغمبر ان تعیین نکرد مسلمانان نزد خدا خلیفه تعیین کردند
و او را بیعت کرد پس خلیفه قرار دادند نزد ایشان پیغمبر خلیفه
تعیین نکرد اگر صواب است که تعیین خلیفه ترک است خطا باشد
اگر فعل است که تعیین خلیفه باشد صواب است پس تعیین نکردن
پیغمبر خطا خواهد بود لازم خطا را با صحت نسبت دهید ... تا

پیغمبر امیر گفت که نسبت خطا بامت سزاوارتر است شیخ
گفت چگونه بر پیغمبر رواست که از دنیا برود و خلیفه
تعیین نکند و امر امت را بهیچ کس وانگذارد با آنکه اگر
عمده از اهل دهات بمیرد و عیال و کلفتی داشته باشد لامحاله
کسی را وصی خود میکند امیر گفت سخن همان است که شیخ
میگوید شیخ گفت که اینها گمان دارند که پیغمبر از دار
دنیا رفت و خلیفه تعیین نکرد و ایشان مخالفت پیغمبر کرده اند
و خلیفه قرار دادند و ابوبکر نیز مخالفت پیغمبر کرد پس
برای خود عمر را خلیفه قرار داد و چون عمر را ایام آخر آمد
نه متابعت پیغمبر کرد در ترک تعیین خلیفه و نه متابعت
ابوبکر کرد در تعیین خلیفه بلکه خلافت را شوری قرار داد

در حالت معهود و پس امیر گفت شیخ مطلب واضح و دانسته است
پس فرزده مرا که سنیها در آن اشتباه میشوند کردند خلافت ابوبکر را
بر آن حکایت بستن نماز در مرض موت پیغمبر شیخ گفت
این دلالی کردند که پیغمبر او را بجهت نماز مقدم داشت
ولیکن خبر است که صحیح نیست تحقیقا اختلاف نموده اند در این
خبر بعضی روایت کرده اند که بعمر با آنکه فرمود که بدر رسد الحکم
که با مردم نماز بگذارد چون ابوبکر رفت که نماز بگذارد پیغمبر
بعجله و عجلی تکیه کرد تا داخل مسجد شد ابوبکر را از جای خود دور
کرد با مردم نشسته نماز کرد ابوبکر در پشت سر او ایستاد و نماز
مردم در پشت سر ابوبکر ایستادند و بعضی از اینها روایت کرده اند

که شیخ جعفر را فرمود که پدر رشتی را امر کنید نماز کند با مردم و لیکن
خبر صحیح نیست زیرا که حجة‌الاسلام با اصرار در روز رفتن به رشت
حیث احتیاج نخشیدند انفع الکبری الذی خرج باشتباهات ابوبکر
لازم ندارد زیرا که الفخ جلد اول قبل از کتب خرابات و حفظه
زیرا که نفع کتاب این را وشاد زیرا که پدر این دارد از جمله
فتاوی حدود که اسلام داشته باشند به ملا محمد طیب جابر بلند بالا

بخوانند حاجی ملا محمد تقی بن محمد برغانی مشهور به شهید ثالث

مولدش در برغان که از دهات طهران است مسکنش در قزوین بود و
او اول کسی است که شیخ احمد را تکفیر کرد و در لعن باب اصرار داشت
تا اینکه در آخر به قتل رسیدند و آن جناب ایشان را اصرار زیاد داشت
انتهی و اشت فی حدود ام البلاد که قتلوه من شیعتکم سجد

مشغول عبادت و تضرع و زاری بوده تا صبح پس شب به مسجد رفت در میان
نماز شب به مسجد رفت مشغول به قرائت مناجات خمسه عشر بود
در میان مناجات شنیدم آنکه از ملاحی آن جناب را به نیزه و
خنجر منت جراحت زدند آن جناب گفت لعنک الله چگونه در میان مسجد
خواست که از مسجد بر آید گفت لا اخرج را تا به در مسجد رساند
دیگر قدرت بر رفتن از آنجا نداشت در آنجا افتاد پس مردم از حجره
کردند آن جناب را به خانه بردند پس از دو روز دنیا را وداع
نمود رحمه الله و آن قضیه در سال هزار و دویست و شصت و سه
واقع شد ذاکر گوید چند روز قبل از آنکه به شهادت رسد بخدمت
آن بزرگوار رسیدم فرمود در مجالس روضه از تو التماس دعا

داریم عرضی کردم خداوند نعمت دنیا و آخرت سلامت
کرامت فرموده است بی کم و بیش زود در ربیع فرمود که آن روز حج
تمام است عرضی کردم که مدار دعای بهتر است از دعا شهدا
در تمامیت جام شهادت عرض نمودند که تربت تألیفات
آن بزرگوار فرمودند طالب آنم که بخون خود آغشته شوم
متوقف کرد بیا که چیست که بجهت الله احمد النبی فرقه فاذاده وی
را ببینیم که به این الجماعه فرقه جعفری از مقابر شیخ احمد مرحوم یافتند
و بعد مرحوم محمد که در شنیدم که حقیر در عتبات ابراهیم مرحوم
بیش چه بسته که که از شاهی شاگردان الشیخ احمد بود در ری
و خانه زاد را که ندانست پس ابدالی ادنی بیاید جا
و قرآن آورد با حقیقت لیکن آن قرآن است که در خدمت
حجرالام

صاحب الامر است و در آیات قرآن بعضی از اصطلاحات شیخ احمد
را ذکر کرده است و بعضی از آیات استدلال حقیقی کرده است
هر جا که کلام از خدا میکند نام رب ظاهر است حق در شأن بابی
این اجزای رسالت اسلام در دراثات اللیل بهتر از فرقان

این الی و آیه قل لئن اجتمعت کلمه تبدیل یا مردم قال الشیخ و اتباعه

لله بالسنة الی الله تعالی الرسل رسولا و نصب رسالة وصیا
مجعلم وصیة الله ... و لهم فرقه ضاله هر اکثر امام
و بعضی را از مجتهد اند و بمذهب اثنی عشری در حلال نیز قائلند
و مجتهد بنی را تکفیر میکنند و مذهب اثنی عشری از وجه چند باطل است جمیکنند
از آن جمله شیخ احمد و ... در احقیت ... اذا ... احمد در

بر اینکه صاحب الامر قبل از ظهور نه تبعیض ما هی تعیین می کند
دانسته می کرد بنده در رسالهٔ تعبد باید امر للمتقدمین را در
نهی در آورد زیرا که خدا جاهل الکفر نیست در اینجا مذهب
جماعت از متصوفه نیست که میگویند بنده چون رسیده شد به مرشد باید
در عبادت [illegible] نظر دارد و در تفهیم [illegible] امر للمتقدمین الخ
جاهل الکفر نیست پس انجناب را در رسالهٔ تعبد چون [illegible]
علاوه معرفت به وجه [illegible] نیست و قول با اینکه امام و پیغمبر
لازم نیست کفر نیست مجملاً [illegible] بیان التعیین و بطلان
مذهب [illegible] المتصوفه [illegible] [illegible]
مرحوم حاجی ملا محمد [illegible] کتاب منهج الاصفهانی در شرح
شرایع مشتمل بر [illegible] چهار جلد کتاب [illegible] مشتمل [illegible]
جلد کتاب [illegible]

جاهلی هستند که این کتاب را از آن جناب اجازه دارم و
آن بزرگوار از [illegible] مرحوم آقا سید حجت و اجازه از او دارم
و ایضاً اجازه دارم از پدر او آقا سید محمد شیخ جعفر نجفی [illegible]
حقیر با بابت [illegible] اتفاق افتاد در اینکه [illegible] بیه
عینیات باشند حقیر عرض کردم که اگر اینها حرام عینی باشند لازم می آید
تکلیف بما لا یطاق زیرا که اوقات بالنسبه به مستحبات مستغرق است
زیرا که در یک زمان قرآن خواندن نماز خواندن صلوات فرستادن مستحب است
[illegible] در یک زمان انها را بعمل آوردن [illegible] جایز نیست [illegible]
را [illegible] تخییر [illegible] حاج [illegible] تکلیف ما لا یطاق [illegible]
بحمد الله [illegible] حقیر عرض کردم تکلیف ما لا یطاق [illegible] نیست [illegible]

ولهذا اگر آقا بغلام خود امر کند حتی که دو مرتبه بر بیداری باشد
را جاری نماید البته بر او مذمت می کند الا آنکه تکلیف را نفع می نماید آن آلی
جنب سکوت اختیار کرده در زمانی از از منه و ثمره صغری خود است
که مدت متعدد را کرده حباله آن صغری باشد نزول کند پس اختلاف
در میان علما شده است ترتیب فتوا دارند بر جواز قبل الاستفراغ جواز
نموده الوالی خرج الطلاق لعدم الطلاق بعد خروج اخذ باب حق و نظر الله
حاجی ملک جواز بدل بالنسبه به پدر کرده تا الیکاه رساله در ترجیح باب
نوشته و ادله بسیار در رساله اش مذکور او اول زوال حاجب ادا
فرموده الامیر زمان فی کتاب از میرزا استدلال کردند که حاجب جهت است
بانه فرموده و نقله از او استدلال کند حق او از حاجب در رضای استدلال
کرده اند حاجب جواب استدلال مستورد با استدلال نوشته الی حجة الجع

نظام مرا

نظام مرا در رساله نیستند مرزا که رساله در ترجیح او نوشته حاشیه را
بلکه جواب رساله اند حاجب نیز المهار برا ورد کرد الانصاف آلی امر
بزرگوار کلام این الی متی هست محمد بن یعقوب بن
اسحق کلینی کنیه او ابو جعفر است علیه الرحمه ثقه جلیل بوده اند آلی
جنب احادیث را مبوب کرده کتاب کافی را مدت بیست
سال تصنیف کرده و کتب بسیار الی کتاب رجال الی محل رسانیده اند
حضرت فرمود الکافی کاف لشیعتنا لهذا آن را کافی نام نهاد بجهت کنیه
او ضوابط را درآید و محمد بن یعقوب علیه الرحمه روایت کرده الی ابن ابراهیم بن
جعفر قولویه روایت کرده الی کتاب ابواب احادیث کافی را
انچه بیست هزار و نه حدیث شمرده هزار صد و نه حدیث است

کلینی

وفات او در سال سته بیست هشت بوده است محمد بن
جعفر حسنی که ملقب بابن قراطیس است برادر او نیز ذکر کرده در بغداد
فوت شد و در دروازه که بجانب کرخ است دفن شد بعضی
از ثقات گفته اند که بعد از چهل سال بعد از دفن خواستند قبر او را تعمیر
کنند گفتند که او شیعه بوده پس امر کرد که قبر او را خراب کنند بدیدند
که با کفن خود خوابیده و هیچ تغییر نکرده و طفلی که همراه با کفنی با او مدفون بود
است بی جراحت او را تغییر نکرده و قبه بر او بنا نهاده بعضی
از علما نوشته اند که بعد از چهل سال خواستند قبر محمد بن جعفر
را نبش کنند که به بغداد ببرند از آن شخص سال یک سید مرتضی که نسب
شیعه ظاهر کنند پس وزیر شیعی گفته شیعه را که ادعای آنکه
ببلاد عجم است لکن نبش کنند پس قبر او را از جا نقل کنند

برنج

ملا صدرا

نبوده است سابق در پسر زند محمد بن ابراهیم ملقب به صدرالدین
معروف بملا صدرا شیرازی است الحرجه در علم فقه داخل نیست لیکن در
اجازات داخل است و از بعضی فقها اجازه دارد و بعضی فقها از او اجازه
دارند بدانکه ملا صدرا اجازه از میر داماد و شیخ بهائی دارد در علم
حکمت و بسیار رتبه عالی دارد علما فراوانیست اند و سخن اثبات
نکرد او وحدت واجب الوجود و معاد روحانی قائل است ملا محسن
فیض از او اجازه دارد و تالیفات او بسیار است از آنجمله شرح
اصول کافی و کتاب اسفار مشتمل بر چهار مجلد و شرح هدایه
سید محمد کاظمی از معاصرین مرحوم الشهید علامه است
و شرح ... الفصول المنتشرة ... است در علم اصول جمعه
تمام داشت در درس شوخصیت تحصیل شد

سید محمد کاظمی

آقا سید محمد پسر آقا سید علی طباطبائی از ثقات کبرای پدرش
صاحب ریاض می‌باشد مشغول بود در زمان تحصیل تألیفات نفیسه و نیز
جامعیت گذارد در زمان صاحب زهد و ورع بود با مصنفات
کتاب مناهل و کتاب اصلاح کتاب جامع الابواب و کتاب
مفاتیح الاصول و اجازه دارد از پدرش و شیخ جعفر نجفی
و بحر العلوم با کمال زهد و تقوی با همراه خاقان خلد آشیان فتحعلی
شاه جهاد کرد و فضلا بسیار نزد آن امر صعب رسید را او وفات
کرد بکربلا دفن نمودند السید صدر پسر السید علی برادر السید
محمد سابق ذکر و از مجتهدین در آن اعصار بود در علم اصول مهارت داشت
چنین مرتبه داشت فتوا اهل کلمات که شیخ احمد را تکفیر کرد و از
او تقلید کردند فتوا که سید حسین تکفیر میکند ...
... و حاج ملا جعفر استرابادی ...

۱۲۶۳

بحر العلوم

آقا سید مهدی بحر العلوم ابن سید مرتضی بن سید محمد حسینی
طباطبائی از فحول محققین است که با زهد و کمال حسنی و فاخر
جامع الکمالات نظیر نداشت مرجع خاص و عام بود و صاف
آل علامه ... در فضیلت
الشیخ محمد
از تلامذه او ... اجازه از مرحوم والد
حاج سید محمد باقر ملقب بحجة الاسلام و حاج محمد ابراهیم
کرباسی و شیخ احمد احسائی و حاج ملا احمد نراقی و خود او اجازه
دارد از وحید بهبهانی و شیخ محمد مهدی فتونی و صاحب حدائق
ولادتش در شب جمعه در شهر شوال المکرم از هزار و یکصد و پنجاه و پنج
از هجرت است در شب ولادتش پدرش در خواب دید

که حضرت امام رضا علیه السلام شیخ محمد پسر اسمعیل را داد و آنرا بلند بر بالا
بام خزانه این کتابها روشن دیگر روز شنبه تا غروب داد پس از املای
شب در ایام خزانه بحر العلوم متولد شد و لادتش کربلا المعلی کتب
مؤلفه آنجناب شرح مفاتیح و شرح وافیه لا اصل کتبها تمام است
و منظومه در فقه و غیر آنها و آنجناب در بدست محمد باقر در مکه مجاور
بوده است و نقل میکنند که در ولایت در راه شاه رحم کرد و کتب این
بادرسی میگفت و جمعی بسیار از آنجا سلام شرط میدانند
که جناب سلام روز جمعه می گفت دانسته بلند بی تابی از شاهد
برسید و داخل شد و گفت سلام علیکم شیخ در جواب غافل شد
گفت سلام علیکم پس زود ملتفت شد که کیست گفت ما بغداد

مرا

هرچه میکنم بر اسلام کردم پس میر بحر العلوم جواب سلام را گفت که اللهم
روزی یکی از ایام خدمت سید رسید در شب ندا خلق ثابت که
او لذا میگفت یا جد پس زود ملتفت شد گفت یا خطیم
و در مکه امام جمعه بوده در آنجا بعضی از جمعها شب بعد از رفتن ابن جمعه
و آمدند از جمعه و گریه پس سید روز با ملا فتیله کرد به کلاه او بنگاه
او رفت دید که خفته او بلند کتاب بدست سید از او استعداد کرد
در کتاب خلافه نزهة کتاب الامام جمعه گفت فیه ما تشتهیه
الانفس و تلذ الاعین و در آنجناب الخلفا انتهی بلند و شیخ
نمود به بدر سید در مقام لفظی لیله الفتح بر آمد فی فردا فلا
کتاب در کتاب خزانه تا جعت علامت سر ای جنینی شد کتاب

اسم برهان الحق نه بنی سعید گفت ابو حنیفه رحمه الله زنده
نیست انتظار او داریم گفتند نه لیکن انتظار بردن امام سعید گفت اما ابو حنیفه
در اول کتاب در وصف جعفر بن محمد علیهما السلام بسیار تعریف و توصیف
کرده میگوید که صفات آنجناب النبیه بروز مغفرت مسئله
بعلم بنی در مقام تعجب بر آمد فرمود که خلیفه جعفر بن محمد علیهما السلام چه قدر
علم و تجربه داشته که اکثر مسائل فقهیه ابو حنیفه در خدمت او تلمذ کرده
بنی سعید از الا جبلی حرف است بدر خانه خود آمد امام جمعه او بود
حمله نرفت بحث کرد بنی بلکه از آن تاریخ گذشت بنی در
امام جمعه و را احوال رفتار جمیع سید را احوال جبلی داند و سید امام جمعه
حالی احوال بنی جبلی را خلوت کرد و بسیار حرفی داشت آن
امام روز شما در وصف جعفر بن محمد علیهما السلام فرمود بید لای زمان

تا حالی

تا حال شیعه نشدم که از احوالات مطلع شدیم الحمد لله ترا
و حق خدا را ختم مرا و فات در رسید خدا را حمد الله که شیعه کل بدو
و الطاهر شیعه‌ای کفی کند امام جمعه و دار فتنه را دور و دلیل نمود بجا و اول
سید خود را در راه دین کلی و بنا ذکر ابو حنیفه باید در دلیل نمود جعفر یکی از
تلامذ آنجناب شنیدم و وقتی فاضل بزرگ بار شیعه بشکل آمد با سید
ملاقات شد در صحبت شد نه مرا استدلال کرد اند اسرار حقیقت با
شاه جز دو خداوند شنیدم بنی ... اسرار بسیار تشیید فرمودند که
شیعه در عالم واقعه جناب حدیث حضرت خاتم الانبیاء بنی ... الی
جمله بزرگوار کاسه از آتش نخورانید جمله آتش کرده خود
بعد هم تا اینکه بار شیعه از انوار خشم در نیست ابو حنیفه آتش بار خی

آوردند پرسیدم که این آتش را چه نام است گفتند در این
ولایت آتش فاطمه می‌گویند پس چند ایام در آن فرمودند الا و فرا
اسب بیارید جده مشرف شد با شاه خلیفی کردم پس بجناب
رسالت رفته داخل خانه شدم که حضرت ختمی مرتبت با جناب
امیر المؤمنین در آنجا تشریف داشتند لیکن امیر المؤمنین در
پهلو نشسته بود پس سلام کردم حضرت رسول فرمودند که
بنشین پس خیلی نزدیک بودم که هر جا بنشینم بالاتر از امیر المؤمنین
مینشینم خواهد بود از آن خیال رسید که خانه بالا نشسته
زیرا اگر از پدر علی خطی کشیده شود بلکه فی نفسه خطی کشیده شود
به پهلوی در خط که به پهلوی پدر رسد اقدم خواهد بود پس همین که
که امیر المؤمنین نشسته است بالاتر خواهد بود پس در پایین خیلی نزدیک
نشستم

نشستم جناب رسول الله از تبسم فرمودند ای فرزند خیلی نمی
صواب بجا بود پس از جناب رسول خندیدند و مستفسر گردیدم جواب شنیدم
مرا گفت سعی داشت چه بود آن جناب گفت نه یا که خیال کردی که
هر چه مرا احوال کرد از منع غم و الم که در کار دارد آن جناب
شیعه در خلف جناب عسکری علیه السلام نماز جماعت می‌کند در
جنب تو تشهد را گفت سکوت کرد تا لحظه بگذشت پس از آن صبح الهی
را گفت بعد از آن مدت سبب را استفسار نمودند پس از اصرار
بسیار فرمودند چون شیعه را یاد نمودم دیدم که الحال ... بار
چند شیء ... آمده است پس از آن کلام اقتدا یا از ... که
... تشریف ... سلام ... وداع نمودم

سید جواد عاملی که از تلامذهٔ آقای بزرگوار است نقل کرد که شبی دیدم
آنجناب بعد صبح در را باز کرد بسمت مرقد آنجناب حضرت روانه شدند من
نیز از عقب وی روانه شدم بنحویکه مرا ندید پس در روضه را گشود
با اینکه مقفل بود و از آنجا گذشته در حرم را گشود پس سلام کرد
جواب سلام از قبر مطهر بر آمد پس من نزدیک رسیدم و در پشت ایشان
سید جواد گوید شبی آنجناب از دروازه شهر نجف بیرون آمد
من نیز از عقب ایشان روانه شدم تا داخل مسجد کوفه شدیم دیدم
آنجناب بمقام صاحب الامر رفت و با امام ع کلام کرد و جواب داد
از آنجا معلوم میشود سید جواد حضرت نقل میکند که در احکام شرعیه معاصر
لیدیا در که ظاهر اوقات از اوامر استفتای نمیکرد و تکلیف شان انجام
ما در ... کرام

مشهور با حکایت واقعه نیست پس سید بحر العلوم خواست که
از مسجد برآید چراغ دید و من غلام رباکرد دشنام داد که بابا در گوشه
من نزد کمال ماذون در اثنای این واقعه پس سید ابن الصلوة فرا گرفت
در مسجد گذشته بود پس بملازمان خود فرمود که طعام بسیار بنداری که
ببینید که اکنون چند سوار تشنه باینجا میرسند پس بدارید که
طعام را ببرند ناگاه بهمان عدد سوار که خبر فرموده بود رسیدند
و طعام خوردند و رفتند و از اخلاقش آنکه در وقت امامت
نماز را گفته بود هنوز نشسته بکوه بود کس قلیان حاضر
و بدست او داد آنجناب کسر قلب او نکرد قلیان را
گرفت و کشید پس شروع در نماز نمود شیخ مرتضی نجفی اصلش
از اهل شوشتر است و مسکنش در نجف و ارشد شاگردان
حاجی ملا احمد نراقی و شریف العلماست و بسیار زاهد و

بلکه در هر روز زیارت ائمه عم جا مشغول ادای نمازهای راتبه و ذخیرهٔ نماز
جعفر طیار را بعمل می آورد مراتب مستدام و بتلمذ شیخ محمد
حسن نجفی از تلامذهٔ شیخ جعفر نجفی و از سید جواد عاملی اجازت
و اجازه دارد از تألیفات او در رد تألیف او جواهر الکلام در شرح شرایع

حجة الاسلام

مشتمل بر بیست و پنج مجلد حاجی سید محمد باقر بن
محمد تقی موسوی ملقب بحجة الاسلام است اصلش
از چرزهٔ دار المرز رشت است مسکنش در دار السلطنه اصفهان در علم فقه
و غیره از جملهٔ علما و در زهد و ورع نادر زمان از ایادی زمان او در شمار بود و
واجبت در تهجد شبها را از بسیار گریه و زاری بود در جود و سخا نادر
حاتم زمان بود از ... در صید ... ده هزار تومان بفقرا و سادات داد
مسجد را از مال خود بنا کرد و در بنای آن شصت هزار تومان خرج شد بلکه

در اقالیم

در اقالیم سبعه معروف بود و بعد از سید مرتضی مانند او در ثروت و جلال کسی نیامد
و دو کاروانسرا و دکاکین زیاد داشت وقف کرد که بفقرا و سادات بدهند و
بفرمان فرمانروای عجم نوشت باغ فدک را که سالها در تصرف غیر بود گرفت
بسادات مدینه واگذار نمود و شخص کریم در خدمت آقای بزرگوار بود و عالم
اما از حجت آقا در باب ... انجاب رخنه در ... انجاب بید انبوه
بسی از رسیدن جد ... اثر الفقر ... پس عرض کردم که ... در جای
تجار ... فرمود که بسر ... پس ... قدر الفاقد
... ملکیت ... املاک را هفت هزار تومان بود
مکرر خواست که با انجاب ... قبول نکرد فرمود ...
مالیات اصفهان ... را ... آمد و ...
چراغ مسجد وقف نمود که سالیانه شصت تومان ...

حرم خود حکایت نمود از آنجناب استماع نمود که سید او را در بیت مسجد خود کرد

نه قبول نفرموده بعض حجره که نشان تدریس بنیه از جهه ائمه آنها برابند آنجناب

فرمود که بلد خبر ایشان خلاف عالم در درست در بیت یکی از ملائی داد

که ناظر او بیست هزار تومان باقی آورده آنجناب انها را باز بخشید

در بیدار بفقر و فاقه گرفتار بود بسی از اهل حضرت بنیاز او را از خلق

روزگار بی نیاز ساخته چند جلد کتاب تالیف نمود در بیست حجره مفقود

نفر او بقعه می خوانند در سنه ۱۲۶۱ از دار فنا رحلت نمود و حجره او

متعلق بشیخ است بعد حاجی ملا محمد جعفر آباده ساکن اصفهان است

داد از شاگردان مرحوم آقا سید علامه است از جمله کتابها در خمسه دارد

در اصول زبده در نحو الفیه در منطق تهذیب در طب قانون آنچه در

فصاحت و بلاغت معنی و حل مشکل در کلام نحو بیند بگذارند سر کلام

حاجی محمد ابراهیم کرباسی از شاگردان بحر العلوم است

اجازه از او دارد و از شیخ جعفر نجفی و شیخ احمد احسائی و غیره ایشان

تألیفات او اشارات الاصول مشتمل بر دو مجلد و کتاب منهاج که

واسطه میان این دو است استدلالات و مشتملات بر فروع بسیار

در سه مجلد در غایت احتیاط بود و هرگز مرافعه نکرد و از زهاد اهل

عصر بود حقیر از او شنیدم که میگفت من درس آقا باقر بهبهانی را ادراک کردم

و شب قدر را ادراک کرده در زیر ایک ساعی ترحمها دعا کردند که

خدمت لوز شهادت را داده از او سؤال کرد که شغل تو چیست او گفت

که حق تعالی جنت آنجناب مسائل نخل را از او سؤال کرد و از درب بالا

کرد بی گفت بعد از آن مست را غسل دادم زبر کرفتی او جز خرام گفت

حاجی فرمود چه خرام گفت حکیم خشت لحاد فانه که و فاقد کردن خدمت

حاجی کرد بیا بیارشهادت داد یا حافظ شده وقت آلات حاجی

مقدار در سنه هزار و بیست و شصت و بود و حاجی او اند و پنج سالی بود

میرزا محمد تقی برادر ارشد کردان حاجی ابراهیم سابق الذکر است
وانکه در خدمت مولا مرحوم آقا سید علی بن ... کرده صاحب
تالیفات است و در ایام ماه مبارک رمضان غلیان میکشید
و مروج شریعت بود مرحوم حاجی محمد باقر حجة الاسلام
تفسیق کرده بود گویند که در خدمت آخوند ملا علی نوری
صحبت داشتند که میرزا صورت ملائکه را می شنود
آخوند ملا علی نوری فرمود که میرزا در زمانیکه در اصفهان
به نزد ما تحصیل میکرد صدای گنجشک را زیادتی شنیدم چگونه
اکنون او صدای ملائکه را می شنود حاجی ملا محمد صالح

حاجی ملا محمد صالح

ابن محمد بن غانی برادر شهید ثالث است مولد وی
در برغان و مسکنش در قزوین و از تلامذه حاجی ملا محمد صالح
برغانی مرحوم آقا سید محمد است داماد آقا محمد کاظم ...

آقا سید

آقا سید علی را کرده است و اجازه دارد از آقا سید محمد و کتب بسیار طلبه تالیفات
او نخبة المقال در شرح بر ارشاد مشتمل بر چهار مجلد و کتاب مسالک در شرح ارشاد
و معدن البکاء و مخزن البکاء و منبع البکاء و لیلی ... در وصیت ... بنشود احباب
مدرسه در قزوین ساخته و مدرسه را خراب است طلاب را رونق ... نمایدی
شیخ در واقعه رسول خدا را خواب دیده که او را از نقاشی کردن الا شیخ کردن ... حاجی
عرضی کرد که شیخ احمد طاب ثراه بعضی سخنان او کفر است یا باطل الحباب فرمود که
غلط میکند ... حاجی ... کرد بسبب جسارت علی ... کشف کرامات
بوالندوه ... ربا کشف کرامات ... دست الحباب فرمود که
سابق احکام را بر دو قسم کرده بودند واجب و حرام آنچه و مستحب ... و جب
بعمل ... آنچه مکروهات و مباحات ... محرمات ترک ... ابد
کراهت برائت ... احکام را بر پنج قسم قرار دادند که

منسوبات مرتکب مکروهات ومباحات انما ابرار بکنف ارباب تمرّد

شیخ محمد حسین برادر شیخ محمد تقی است واز شاگردان آقا باقر العلوم است
وکتاب فصول الغرویه تصنیف مجید است در علم اصول الفقه تألیف او است
بر قوانین بسیار کفشگر دارد **قطب الدین محمد رازی** علامه [illegible]
زمان خود بود واز علامه اعلی الله مقامه اجازه دارد واز وی که اجازه شهید اول است
واز شاگردان علامه است تالیفات او حواشی بر قواعد موسوم است بحاشیه
ملا قطب وکتاب محاکمات که محاکمه نموده میان ابو علی سینا وامام فخر رازی وخواجه نصیر
الدین طوسی وکتاب شرح مطالع که سید شریف بر او حاشیه نوشته است واز او
تعلیقه بر حواشی میر بر شرح مطالع نوشته اند وشرح شمسیه که حواشی بسیار بر او نوشته اند
از جمله سید شریف وملا احمد وداود ومیر غیاث الدین ملا خلیل شید عصار
دالخبیار الاطهار قطب المحققین عبارت از ملا ونه والسلام

محمد بن علی بن ابی الحسن صاحب مدارک و
نهایة المرام مدارک شرح بر عبادات شرایع است نهایة شرح
بر نکاح وطلاق مختصر نافع است مادر او دختر شهید ثانی است و
صاحب معالم وصاحب مدارک با یکدیگر هم سن بوده اند وهر دو نزدیک
استاد درس خوانده اند یک مسجد داشتند هر دو از ایشان الا هر یک که پیشتر
وارد مسجد می شد مشغول نماز می شد الا آن دیگر که می آمد اقتدا
اقتدا می نمود واز هر یک که مسئله می پرسید تا او را نوشته بود
میگفت فی الاحواله بآن دیگر وهر دو مشرب بوده اند وامر را
در نیت مجاز راجح داشته اند وصحیح مشهور را طرح کرده
بتصحیح اعلائی عمل نموده اند ومدت سالها تعیش کرده اند پس یکی
وفات کرد الا آن دیگر سه سال دیگر تعیش نموده وپدر صاحب مدارک

سید علی است و از شاگردان شهید ثانی است و از او اجازه دارد
و دختر شهید را تزویج نمود از او صاحب مدارک بهم رسید و پس از
وفات شهید مادر صاحب معالم را تزویج کرد و از او شیخ نور الدین
ابو عبدالله که برادر مادری صاحب معالم است و او نیز از فضلا است
محمد بن جعفر بن هبة الله بن نما حلی استاد محقق
اول است و اجازه دارد از پدرش از جدش محمد بن
محمد الکوفی ملقب بجلال الدین از شاگردان محقق اول است
و از مشایخ اجازه شهید اول است شیخ محمد بن شیخ حسن
بن شهید ثانی اجازه دارد از پدرش و خود از مشایخ
اجازه ملا حسن فیض است و حاشیه بر تهذیب و معالم
پدرش و حاشیه بر روضه جدش نوشته و حاشیه بر تهذیب
شیخ طوسی نیز نوشته است ملا محمد فرج معروف بملا رفیعا

حواشی

حواشی بر کتاب کافی کلینی نوشته است و از شاگردان ملا [illegible]
و استاد صاحب [illegible] است [illegible] ابن شهر آشوب [illegible] از شاگردان [illegible] ابی [illegible] شهر آشوب
کتاب معالم العلماء و کتاب بیان التنزیل و کتاب [illegible] از تالیفات اوست
محمد بن احمد بن الجنید از شاگردان شیخ مفید است تالیفات
نیکو دارد لیکن چون عمل بقیاس می‌کرد کتابهای او متروک شده و فاضلی از
محمد بن ادریس حلی معروف بابن ادریس است و از شیخ اجازه
[illegible] باشد ولیکن [illegible] بیست [illegible] سالگی بعد [illegible] رسید
و صحیفه کامله سجادیه را روایت میکند از شیخ [illegible]
و از فضلا [illegible] محمد بن مسلم [illegible] محمد بن رفیع بن
عبد المطلب بن علی [illegible] کتاب [illegible]

[illegible]

در سنه هزار و دویست و سی و چهار هجریه بعد از آنکه کتب مقدمات
نزد خدمت مرحوم والد و خال ماجد آقا سید ابو جعفر [illegible]
مهاجرت بعراق نمودم و چندی درس جمع کثیری از فقها را ادراک نمودم
از آنجمله حاجی ملا جعفر عرب و حاجی ملا آقا صالح برغانی و آخوند ملا عبدالکریم ایروانی
و حاجی ملا جعفر استرآبادی و حاجی سید محمد باقر حجة الاسلام و حاجی ابراهیم
کرباسی و شیخ محمد حسن نجفی و شیخ حسن ابن الشیخ جعفر و شیخ خضر شوشتری و اصل
تلمذه در خدمت السید ابراهیم کربلائی بوده و اجازه می از آنجناب
و شهید ثالث هست و در سن بیست و چهار سالگی بتوفیق حضرت
ملک علام به تصنیف فقه استدلالی شروع نمودم و الی الآن زیاده
ده از هفتاد تالیف از خامه قاصر منتهی بظهور رسیده اول شرح
عوامل جرجانی که متعرض معانی و ترکیب عبارات شده ام بالاشاره

اجمالیه

اجمالیه بنقل اقوال و ادله و این اول تالیف من الی الآن دوم شرح فارسی
بر عوامل ملا محسن که خالی از نکات و دقائق نیست و مدت سه روز ایام
تالیف این کتاب شد سوم شواهد عوامل ملا محسن ترکیب و معانی
اشعار آنرا بیان کردیم چهارم شرح منتها تا بعد ما جاوزت الاثنین
که ترکیب و معانی اشعار آنرا بیان نمودم پنجم شرح فارسی بر صمدیه که
مشتمل است در هر مسئله بر نقل اقوال و ادله و در مدت چهارده
روز این کتاب را تالیف نمودم ششم حاشیه فارسی بر سیوطی
تا مبحث مبتدا و خبر مشتمل بر سه مجلد مسماة بتذکرة الرضیه
که استدلالی نوشته شده و در هر مسئله اقوال نحات را
با ادله و بیان تحقیق حق و مذهب مختار متعرض شده ام هفتم
حاشیه عربیه بر شرح جامی اسم این موائد الخزائن است ای

محمد بن حسین بن موسی برادر سید مرتضی علم الهدی

و کنیه او ابوالحسن و لقب او سید رضی و رضی الدین نیز در سعید نجابت باشد

ایشان را با هیبت و جلالت می بود بسیار مراعات احترام

و تعدد چند بیت رفع نقیب طالبیین با او بود کتاب حجاز نبوی

و کتاب نهج البلاغه و تلخیص البیان از مجازات القرآن از تألیفات

اوست و غیر آنها و اشعار بسیار خوب دارد و دیوان شعر او

ابراهیم بن هلال را روایت کنند روزی در پیش وزیر نشسته بودم

حاجب آمد که سید مرتضی از اولاد خواهد بیاید پس از آن وزیر

او را آنچه کرد در پهلوی خود نشانید تا از ملاقات و [illegible] او فارغ

شد بعد از زمانی حاجب آمد سید رضی از [illegible] خواهد

پس وزیر با اضطراب و [illegible] از جا خود بر خواست تا نزدیک [illegible]

دست او کرا

دست او را گرفته بجای خود نشانید و خود در پیش او در برابر

بنشسته با نهایت خضوع و انکسار سید حکایت برو در

وزیر تا [illegible] او را ملاقات کرد بی حضور وزیر مجلس کرد سبب

حیث سید شد فرمود انقدر حرمت الکرام نزد سید مرتضی بانکار

با بلاغه سید مرتضی اکثر و اعلم لیکن گفت چیزی از سید رضی دیده کردم

که بحث و تدقیق کرد دیدم و تفتیش کردم که فلان [illegible] ابی [illegible]

[illegible] سید رضی [illegible] [illegible] نزد در راه [illegible] مکرر

سید مرتضی [illegible] رقعه نوشت که از حق او [illegible] تخفیف [illegible] باشیم

وقت سید رضی خداوند [illegible] کرده [illegible] [illegible]

بسیار [illegible] فرستادی پس [illegible] گفت وزیر [illegible]

[illegible] کنی [illegible] فرستادی [illegible] بقابله [illegible]

گفت در زمین سیاه اند [illegible] ما را دیگری [illegible] بدیدن شوی یکی باید از خود [illegible]
بلند در مرتبه سوم فرستادم که این وجه های طلا آب باشد که در
خدمت شما تحصیل کنند پس آن جناب فرمود طلا آب حاضر
دارند هر که هر قدر خواهد بردارد پس یکی از طلا آب دینار برا
برداشته قدر [illegible] کرد گفت [illegible] زکوة [illegible]
چرا که گرفتم وجه ندادم با [illegible] طبق پس این بحث [illegible]
خرج شد و این زکوة از خانه اسباب ما یحتاج طلا آب [illegible]
دار العلم نام نهاد پس سید امر کرد [illegible] طلب [illegible] ساخت باب [illegible]
دادند وفات آن جناب در [illegible] چهار صد و شصت [illegible]
سید [illegible] قدرت [illegible]
سید [illegible] مزار [illegible] کربلا [illegible] فتح کردند

بر [illegible]

باب النون سید نعمت الله

ابن سید عبد الله شوشتری معاصر صاحب بحار الانوار [illegible] و حاشیه بر شرح [illegible]

باب الیاء

یک نفر چند [illegible] از اهل [illegible] ذکر
[illegible] قاضی ضیاء [illegible] شیخ بهائی [illegible]
[illegible] الاشیاء عبد [illegible]
[illegible]
در [illegible] قرآن [illegible]
[illegible] داخل مجلس [illegible]
[illegible]
[illegible] قدرت [illegible]
[illegible]

مدرسی گفت لفظ اعتراضات مرا فهمیده کرنی نمیدهم الا اعتراضات
مرا هر تقریر کند قاضی گفت ایرادات ترا بالفاظ تو نقل کنم
یا بمعنی مدرسی گفت بالفاظ من پس مدرسی مهلت داد قاضی همه آن
ایرادات را بعینها الفاظ ذکر کرد بعد جواب آنها را گفت
ظاهر آن وقت شد که مدرسی جواب عاجز است مدرسی آخر ماند
وزیر در آن مجلس حاضر بود از جانب خود بر خواست از رای پادشاه
خلعت شد از نام نعبد و رسید او را بنشاند حضرت مهابت اکرام
را بجا آورد پس قاضی وقتی شیراز را طلب داشته وزیر قوقا
شیراز را باو گذاشته باو خلعت داده در تاریخ سنه هفتصد و
پنجاه و دو در ولایت تبریز با خلاق ثلاث محض رشد و تصنیفات
او بسیار است از انجمله کتاب غایه در فقه و شرح مصابیح
و اثبات مختصر

کتاب منهاج در علم اصول که علما شرح بر او نوشته اند کتاب
مصباح در علم کلام کتاب تصنیفات موسوم بانوار التنزیل معروف
بتفسیر قاضی که در غایت بسیار مشهور شد که حواشی متعدد بر او نوشته اند

ملا سعد تفتازانی از فضلای مشهور است وفات
در سنه هفتصد و نود بوده است و سید شریف از فضلای ... را
بیا قدر در بعضی از ... ملا سعد تلمذ کرده است بعضی از آن در مقام
معارضه با او بر آمده ملا سعد شرح بر تلخیص نوشته سید شریف بر
اشکال و حرف ... نوشته ملا سعد در منطق تهذیب نوشته که متن آن نوشته
آخوند ملا عبدالله ... سید شریف ... نوشته حاشیه
بر شرح مطالع نوشته ملا سعد شرح بر شمسیه نوشته شرح شمسیه ملا قطب
کم

سید شریف چون حواشی لبیب دید شرح ... که نوشته بود بر شرح شمسیهٔ ملا
قطب را شهرت داده و شهره شد ملا سعد را حسد و کینه دیگر شد و وقتی
ملا سعد به پسر خود گفت که در علم مرتبه که مرا در نظر آورد گفت
چه مرتبه گفت چه مرتبه خواهی شد زیرا که چه مرتبه امام
جعفر صادق را در نظر آوردم بدین مرتبه رسیدم مرتبه مرا خواهی ... قرار
داد در ... خواهی شد که دیدید ملا سعد ... سید شریف
خلافت ... در ... مجلس ... رفت که با ملا سعد
معارضه کند ملا سعد با شاگردانش در مجلس حاضر شدند ... مسند در
زیر ملا سعد نهادند که اگر سید شریف ... جواب ... در ... یک
مسئله یک مسند را از زیر ملا سعد بکشند و زیر خود بنهد از اکثر ... ملا

نحو بکر پیش

نحو بکر پیش آنگاه او را به بر نشاند ملا سعد که حافظ بر شرح شمسیه مسئله سؤال کرد
سید شریف جواب ... گفت پس سید شریف سؤال کرد که علم از چه
مقوله است ملا سعد فرو ماند خجالت بسیار کشید ... ملا سعد بود گفت
قبله ببیند ... ملا سعد گفت از مقوله کیف است سید شریف گفت
جواب را خود گفتی لیکن خلاف شرط اول است پس حکم کردند که [illegible]
خلعت را بپوشند ... سید شریف در حق صدیقه کبری فاطمه زهرا اعتقاد
... داشت رساله در این باب نوشته حقیقتاً ... آل ... او را
کرده ... دختر ... با ... بلکه ... ابی ...
از ... تحقیق ... واصل کرد در حالیکه
تازه خط ... در ... کتب متداوله او ... [illegible]

و جای دیگر در کتب و حواشی و شرح عقود [illegible] و جای اکثر الشرح
جامی از انتها ریافته و عبد الغفور لاری [illegible] املای جامی است
گویند که جامی شعر نیز گفته است برادر ملا احمد فیضی جمع جیب
ملا احمد [illegible] شعر لطیف است روبه جفا اگر تو روی باده [illegible]
جمع جیب [illegible] است بکو کور [illegible] است ملا احمد [illegible]
در [illegible] [illegible] جهان [illegible] است جسکو [illegible] است [illegible]
روبه جفا اگر [illegible] بادیه [illegible] [illegible] بکو [illegible] است
[illegible] کرد [illegible] صاحب [illegible] شعر جامی شعر [illegible] ملا جامی صاحب [illegible]
جامی [illegible] در آخر کار [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] اصحبت [illegible] الک با [illegible] [illegible] [illegible]
شارح [illegible] از [illegible] ملا احمد فیضی بود است [illegible]
[illegible]

نیست لیکن کرده [illegible] فضلا [illegible] علامه و تفسیر نیز نوشته است که غالب
تفسیر برای کرده است که با یکجزو نیز نرسیده است بود که جناب رسالت
فرموده من فسر القرآن برایه واصاب الحق فقد اخطا [illegible]
فرموده فهو ملعون [illegible] فلیتبوأ مقعده من النار [illegible] احادیث
[illegible] وخاصه نقل کرده اند و اگر تفسیر [illegible] نباشد [illegible] تفسیر
[illegible] [illegible] فضلا [illegible] است و [illegible] العفو [illegible]
[illegible] با آنکه حدیث دارد و قرآن را [illegible] [illegible] نکند
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] علم قرآن را [illegible]
[illegible] [illegible] است از آن [illegible] باید [illegible] [illegible]

سیوطی الشافعی جلال الدین است کتب بسیار تالیف کرده

از انجمله شرح الفیه ابن مالک زمخشری ملقب بجار الله

علامه شیخ طبرسی صاحب مجمع البیان معاصر بود تالیفات او

تفسیر کشاف و رساله المنهاج در علم نحو محمد بن یعقوب

شهیر بمجد الدین فیروزآبادی شیرازی است فی اللغة صاحب قاموس

خط خوشی داشت با سرعت و طبع سلیم داشت در نظم اشتهار داشت از اولاد

کتاب شرح ... و هشتاد سال ... کرد در شهر ... است حفظ کرده

در سن هفت سالگی قرآن را حفظ کرد و لغت را از پدر

حفظ کرد ابن هشام صاحب مغنی اللبیب است که را ...

در اول تا تحویل ... غلط ... مذهب شد

کتبت نقد

مؤلفه او بسیار است از انجمله کتاب مشارق الانوار

و کتاب فی ... اللغة در بیست مجلد کبیر ... است ذکر شده هزار

ماده و صحاح جوهری ... است ... هزار ماده تا آخر

حواشی ظاهره اش بجا بود بجز اول تا باخر کور ... باطن داشت

ابو نصر فارابی معلم ثانی است صاحب تصانیف

در علم طب و الهی و موسیقی در بلاد ترک ... شده بود ...

شد و لغت عرب را تعلیم گرفت شیخ بهائی گوید او از حد ... بود

لذتها است وفاتش در دمشق بود و ... در سلطان ... شد

او را ... در بالا ... سلطان ...

تا خوش آمد با ملازمی که گفت این خبر ... آید او را ...

پس معلم گفت چرا امر نفرمودی که بکشند سلطان گفت تو نگفتی زلال
[illegible] معلم گفت چرا [illegible] سلطان گفت
چرا [illegible] بالا نشست گفت [illegible] سلطان [illegible] تو سلطان ملک
[illegible] مقدم است پس سلطان او را نشست خدمت در مقام اقرار
او بر آمد [illegible] رفت که سلطان با لهو و لعب مشغول بود و معلم بلبل بازی میکرد
و لعب [illegible] که [illegible] بند بار دیگر [illegible]
بار سوم [illegible] بود پس آلت لهو را گذاشت
بر [illegible] بدر رفت سلطان بیدار شد معلوم شد که معلم بر
وقت اراده مکه کرد [illegible] او را در میان [illegible] بر سر او [illegible]
او را کشتند [illegible] ذکر [illegible] آن آوردم
[illegible] بار

بحث از [illegible] طلاب باشد چنین [illegible] در [illegible] ثبت
هر که [illegible] احوال [illegible] استعداد او [illegible] میکند پس
[illegible] اخبار [illegible] روز [illegible]
ثبت شد پس [illegible] تا بار باب [illegible] اربعه
بر سبیل اختصار [illegible] تفصیل [illegible] در تتبع [illegible] کتاب [illegible]
[illegible] پس [illegible] حضرت [illegible] اجازه [illegible] در نقل
اخبار [illegible] سر حلقه اخیار [illegible] کمالات روزگار
وحید [illegible] فرید [illegible] نتایج افکار [illegible]
[illegible] شریعت [illegible] اخیار [illegible]
[illegible]

لذا جناب سمت الهدی ریت و انجناب اجازه دارد از

نحریر جلیل و علامه نبیل الاسر آمد اهل جبل العامل مقتدی شیخی استادی

اصلاح حکم البنیانی عالم عفیف فاضل شریف عامل العامل باطله

که معروف بشریف العلمی است و ایشان مرحوم آسید ابراهیم

استاد اجازه دارد از کهف الفضلا و فخر الفقهاء قریبی المعنی

جامع مفاتیح فقه و از فقهای والد رضا منها اهل کاشی نجف

اصلاح اعلی عالم عامل مجید نحریر امجد مرحوم مغفور آسید محمد

ایشان اجازه دارد از جامع معقول و المنقول ماهر در علم فروع و اصول

لدی بحث مقول صاحب کتاب مناهج الاجتهاد وحید الاصول

شهید ثالث مرحوم حاجی ملا محمد تقی قزوینی بلند الله درجته علیه الرحمه

استاد حاجی ملا آقا اجازه دارند از او حد الایام بقدار

لاهم علامه نحریر صاحب شرح کبیر و صغیر المعروف و لرزی حاجی آسید علی

قدس سره و انجناب اجازه دارد از عالم ربانی و فقیه بلا ثانی قدوتی

بهبهانی آقا محمد باقر طیب تربته و انجناب اجازه دارد از قدوة

اخیار زبدة ابرار و قبلة احرار مرکز دائره کمال آخوند خ

روح الله روحه و ایشان ملا محمد اکمل و انجناب اجازه دارد از والد

بزرگوار و فقیه علامه مقدار انجناب مجلس روزگار عالم اجل امجد

آخوند ملا محمد اکمل ایشان ملا محمد اکمل اجازه دارد از عالم جلیل و

عامل بلا عدیل سید ماهر و نجم ظاهر و بحر زاخر شیخ جعفر قاضی

رضی الله عنه ایشان ملا محمد اکمل اجازه دارد از ثبت الحق مرو آخوند رهبر و اخیار

ائمهٔ اطهار جلاء عيون ارباب البصاير والالباب رحيب القلوب
ابرار زاد المعاد ومعاش اخيار مقبلين مصابيح اهل بيت اطهار وائمه اطهار
غواص بحار الانوار که کتب علامهٔ زاهد عالم آخوند ملا محمد باقر مجلسى اعلى الله
مجلسى المکرم ملا محمد زاده الاجلاء از شيخ جعفر وآخوند ملا محمد باقر مجلسى اجازه
دارند از جامع علم فقه والکلام ومروج شريعت فخر الانام علام فهام
تقى نقى آخوند ملا محمد اکمل حشره الله مع الائمه السادات واز جناب
اجازه دارد از شمس فلک الفقاهه وقمر سماء کمال قطب آفتاب
وفخر اطياب محيط دواير معقول والمنقول [illegible] خلاصه ارباب عقد وحل مبنى
احکام الرسل زبدهٔ ارباب التقى مفتاح فلاح اهل دين
مشرق شمس علوم عقليه ونقليه مروج مذهب ائمه عشريه شيخ
بزرگوار

بزرگوار شيخ بهائى زبدهٔ بهائيه واو اجازه دارد از خلاصه علماء
اعلام ومهذب مروج شريعت سيد الانام عالم عامل حسب للاتقياء ملاذ
شيخ حسين عبد الصمد غفرانه واو اجازه دارد از مبين احکام
حلال وحرام وشيد قواعد شرايع الاسلام وشارح مسالک الافهام
ومهذب شرح لمعه احکام فخر الاسلام والمسلمين زين الدين
شهيد ثانى بعثه الله فى زمرة شهداء اهل بيت واو اجازه
دارد از احمد مکى واو حد بن محمد مروج شريعت ختم المرسلين
جامع معقول ومنقول صاحب علم وفضل محقق
ثانى على بن عبد العالى عاملى عليه الرحمه واو اجازه دارد
از شيخ بزرگوار وجامع علم العصر از شيخ شمس الدين محمد بن محمد جزينى
داود جزينى شهيد بابى المعتزلى که پسر عم شهيد اول است

و او اجازه دارد از شیخ فقیه علی میسی استاد متقدمین
شیخ شهید ضیاء الدین علی بن شهید اول عطر الله ضریحه و او
اجازه دارد از رئیس علمی علی اول صاحب لمعه که امام دروس او است
او از جمله بنیان ذکر اقوال آل اطهار فخر اخیار و مرجع اصحاب اخیار و اکابر
معدن فضل و کمال منبع علم و افضل شیخ سعید محمد بن مکی شهید اول که
شهید گشته در راه رسول و او اجازه دارد از جمع کثیر از فقها
از آنجمله اجازه دارد از منبع فیوضات و معدن افاضات و فخر
کمالات فخر المحققین ولد علامه که مشهور است و او اجازه دارد از
فخر اسلام و مقتدای اعلام صاحب تالیفات رشیده و جامع مراحل
علوم و حاوی کمالات و رسوم آیة الله فی العالمین علامه حلی نور الله مرقده

و او اجازه

۱۴۵

و او اجازه دارد از زینت محققین و اعلم علما و ملاذ فقها و قدوة العلما
مفتی اصحاب و مبین شرایع اسلام محقق اول اعلی الله درجاته و او
اجازه دارد از ماهر لبیب شیخ نجیب الدین بن نما حقق الله له الامانی و او
اجازه دارد از فحل فحول و رئیس الفقها متکلم ابرار رضی و واقف اسرار
علوم محمد بن ادریس حلی اعلی الله المقام المحمود و او اجازه دارد از
شیخ بزرگوار و فقیه عالی مقدار حسین بن رطبه اعلی الله حاله
و او اجازه دارد از جامع مفاخر و معاظم شیخ ابو علی بن شیخ طوسی
اعلی الله مقامه و او اجازه دارد از رئیس فرقه محقه [illegible] مالک
شریعت و طریقت و حقیقت شیخ الطائفه شیخ طوسی انار الله برهانه
و او اجازه دارد از کهف فضل و فخر اقران و اماثل علم الهدی سید

وصیت شیخ مفید افاض الله علیه سحائب الرحمة اجازه

دارد از شیخ زاهد و سید عالم ابوالقاسم جعفر بن قولویه و

شیخ ابو جعفر شیخ ابو جعفر صدوق اجازه منتهی و ابن قولویه

اجازه دارد از عمده فضلا و قدوه علما و معتمد احکام شرع

الاسلام محمد بن یعقوب کلینی افاض الله تربته و رفع درجته از

مشایخ حدیث الخلف عن سلف الی الامام علیه السلام

قد فرغ منه کاتبه الحقیر الذلیل المسکین المستکین

الی الله الواحد القهار ابوالقاسم بن آقا بابا

کاشانی فی شهر شوال المکرم فی سنه ۱۲۸۴

من هجرة نبوی صلی الله علیه و آله

بلبلی در باغ و در طرف چمن

هر زمان می گفت با جفت انیس خویشتن

[illegible]

